

*Załącznik
do Uchwały nr XLII / 340 / 23
Rady Gminy Laszki
z dnia 31 stycznia 2023 r.*

STRATEGIA ROZWOJU GMINY LASZKI NA LATA 2021 - 2030

Opracował:

Laszki, 2023 r.

Urząd Gminy Laszki, Laszki 36, 37-534 Laszki

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	3
2. Proces opracowania Strategii	4
3. Diagnoza Gmina Laszki	5
3.1 Ogólna charakterystyka obszaru gminy	5
3.2 Demografia	8
3.3 Rynek pracy i bezrobocie	14
3.4 Gospodarka i rolnictwo	17
3.5 Oświata, sport i kultura	22
3.6 Walory historyczne i turystyka	25
3.7 Uwarunkowania wodne oraz formy ochrony przyrody	31
3.8 Ochrona zdrowia	33
3.9 Pomoc społeczna	34
3.10 Bezpieczeństwo publiczne	36
3.11 Komunikacja i transport	37
3.12 Gospodarka mieszkaniowa i budownictwo	38
3.13 Infrastruktura techniczna	42
3.14 Gospodarka finansowa	48
4. Analiza trendów zewnętrznych – zjawiska i procesy	56
5. Gmina w oczach mieszkańców	57
6. Wnioski z diagnozy - analiza SWOT	62
7. Plan operacyjny Strategii Rozwoju Gminy Laszki na lata 2021-2030 oraz kierunki interwencji rozwoju Gminy	67
8. Wieloletni Plan Inwestycyjny	87
9. Część planistyczna	92
9.1 Struktura Strategii	92
9.2 Wizja i misja Gminy Laszki	94
9.3 Model strukturalny funkcjonalno – przestrzennej gminy	95
9.4 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	102
9.5 Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań	103
10. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	121
10.1 Wdrażanie zapisów Strategii	121
10.2 System monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Laszki	121
10.3 Raport z Realizacji Strategii Rozwoju Gminy Laszki	122
10.4 Zasady aktualizacji	123
10.5 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	124
10.6 Informowanie lokalnej społeczności	125
11. Ramy finansowe oraz źródła finansowania	125
12. Spis tabel	127
13. Spis map	128
14. Spis Wykresów	129

1. WSTĘP

Szanowni Państwo, Drodzy Mieszkańcy Gminy Laszki,

Nowa Strategia Rozwoju Gminy Laszki na 2021 – 2030 jest efektem wspólnych prac, zarówno pracowników urzędu i jednostek podległych, ekspertów zewnętrznych, a przede wszystkim Państwa – aktywnych mieszkańców, którzy poświęcili swój czas, by wspólnie odpowiedzieć na nurtujące nas pytania i przedstawić swoją wizję Gminy Laszki za lat 10, wesprzeć nas w próbie odpowiedzi na pytanie: w jakim miejscu chcemy być, mieszkać, żyć, odpoczywać, czego oczekujemy i pragniemy dla siebie, dla naszych dzieci, rodziców, przyjaciół?

Efektom tej wspólnej refleksji jest niniejsza Strategia i zawarte w niej cele, które nakreśliliśmy, a także obszary, w których razem chcemy działać i zmieniać naszą gminę. Podsumowując efekty kilkumiesięcznych prac, patrzę w przyszłość z optymizmem i dostrzegam gminę Laszki, która jest ponadlokalnym liderem współpracy, gminą, która podejmuje i podejmować będzie liczne inicjatywy, wprowadzać innowacyjne pomysły służące poprawie życia mieszkańców.

Chcemy budować dobre relacje sąsiedzkie z gminami ościennymi, których potrzeby i oczekiwania należy rozumieć, ale równocześnie podejmować działania oparte na obopólnych korzyściach. To, co szczególnie dla nas istotne i co można uznać za kluczowy czynnik sukcesu, to współpraca i relacje partnerskie z gminami sąsiednimi. Już dzisiaj bardzo mocno na siebie oddziałujemy, mamy liczne powiązania funkcjonalne. Wykorzystanie potencjału tej współpracy w znaczący sposób przyspieszy rozwój gminy.

Po przejściu procesu tworzenia Strategii widzę, że jesteśmy dumni z naszej gminy - i czternastu sołectw, które ją tworzą. Jesteśmy społecznością, która ma swoje tradycje, a lokalne różnice stanowią o naszej sile, jako wspólnoty samorządowej, bo Mieszkańcy są nie tylko celem Strategii, ale równocześnie siłą te rozwiązania wprowadzającą.

Wybiegając w przyszłość, widzimy Gminę Laszki, jako miejsce przyjazne mieszkańcom, małą Ojczyznę, z którą się identyfikują, gminę w ludzkiej skali, w której usługi są łatwo dostępne, znalezienie pracy nie stanowi problemu, sieć dobrze zorganizowanych szkół zapewnia wysoki poziom nauczania i każde dziecko ma zapewnione miejsce w przedszkolu oraz żłobku. Liczne atrakcje zapewniają możliwość spędzania wolnego czasu, a dobrze zorganizowana i sprawnie działająca komunikacja zbiorowa, zapewniająca szybkie, komfortowe i bezpiecznie przemieszczanie się, sprawia, że posiadanie samochodu staje się niekoniiecznym luksusem. Powietrze, którym oddychamy jest czyste, nie obawiamy się wyjścia na spacer w zimowe popołudnie, nie sprawdzamy przed wyjściem jaka jest jakość powietrza, bo zawsze jest co najmniej dobra.

Zależy nam bardzo, by przyciągać do gminy inwestorów, którzy z troską podchodzą do ochrony środowiska, a swoje firmy chcą rozwijać w sposób zrównoważony. Takich przedsiębiorców i inwestorów będziemy wspierać, wspólnie z nimi planować i budować rozwój gospodarczy naszej gminy.

Szanowni Mieszkańcy

To jest nasza wspólna wizja, nasza odpowiedź na pytanie, jakie Laszki chcemy. To wskazanie dalekosiężnego kierunku rozwoju, swego rodzaju "latarnia morska", która wyznaczać będzie kierunek.

Życzę sobie i Państwu, aby to nasze wspólne marzenie opisane w „Strategii 2030” jak najszybciej się ziszcilo.

Stanisław Gonciarz

Wójt Gminy Laszki

2. PROCES OPRACOWANIA STRATEGII

Opracowanie Strategii Rozwoju Gminy Laszki na lata 2021-2030 było procesem wieloetapowym, szeroko angażującym mieszkańców gminy i przedstawicieli lokalnych instytucji i organizacji. Założeniem dokumentu było połączenie tradycji z nowoczesnością oraz pomysłów mieszkańców z wizją ekspertów zewnętrznych. Praca rozpoczęła się od stworzenia mapy problemów i wyzwań dla gminy Laszki w sześciu obszarach: środowisko, ekonomia, ludzie, życie, zarządzanie i mobilność. Lista wyzwań powstała w oparciu o analizę danych statystycznych, polityk i dokumentów strategicznych obowiązujących w gminie oraz literatury przedmiotu. Równocześnie prowadzone były wywiady bezpośrednie z wybranymi pracownikami Urzędu.

Następnym krokiem były rozmowy z mieszkańcami. Od sierpnia do września 2021 r. odbyły się cztery spotkania konsultacyjne, organizowane w różnych lokalizacjach, na które zaproszeni zostali mieszkańcy z całej gminy. Przedmiotem rozmów były problemy i potrzeby mieszkańców sołectw, a także atuty i mocne strony zamieszkania w gminie.

Uzupełnieniem spotkań z mieszkańcami były dwa warsztaty branżowe, dotyczące wybranych obszarów tematycznych. Tutaj, oprócz mieszkańców, zaproszeni zostali przedstawiciele lokalnych instytucji, organizacji i przedsiębiorców.

Przygotowana została także ankieta, badająca opinię mieszkańców na temat jakości życia w gminie. Zakończenie tego etapu nastąpiło w sierpniu 2021 r., a jego efektem było powstanie raportu diagnostycznego, opisującego sytuację w gminie.

Dokument został uzupełniony o listę wskaźników, natomiast sformułowane cele i kierunki zmian zostały zweryfikowane pod względem zgodności z dokumentami wyższego rzędu o charakterze krajowym i regionalnym. Sformułowano inne niezbędne elementy Strategii: system monitoringu i ewaluacji, model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, obszary strategicznej interwencji, uwarunkowania finansowe.

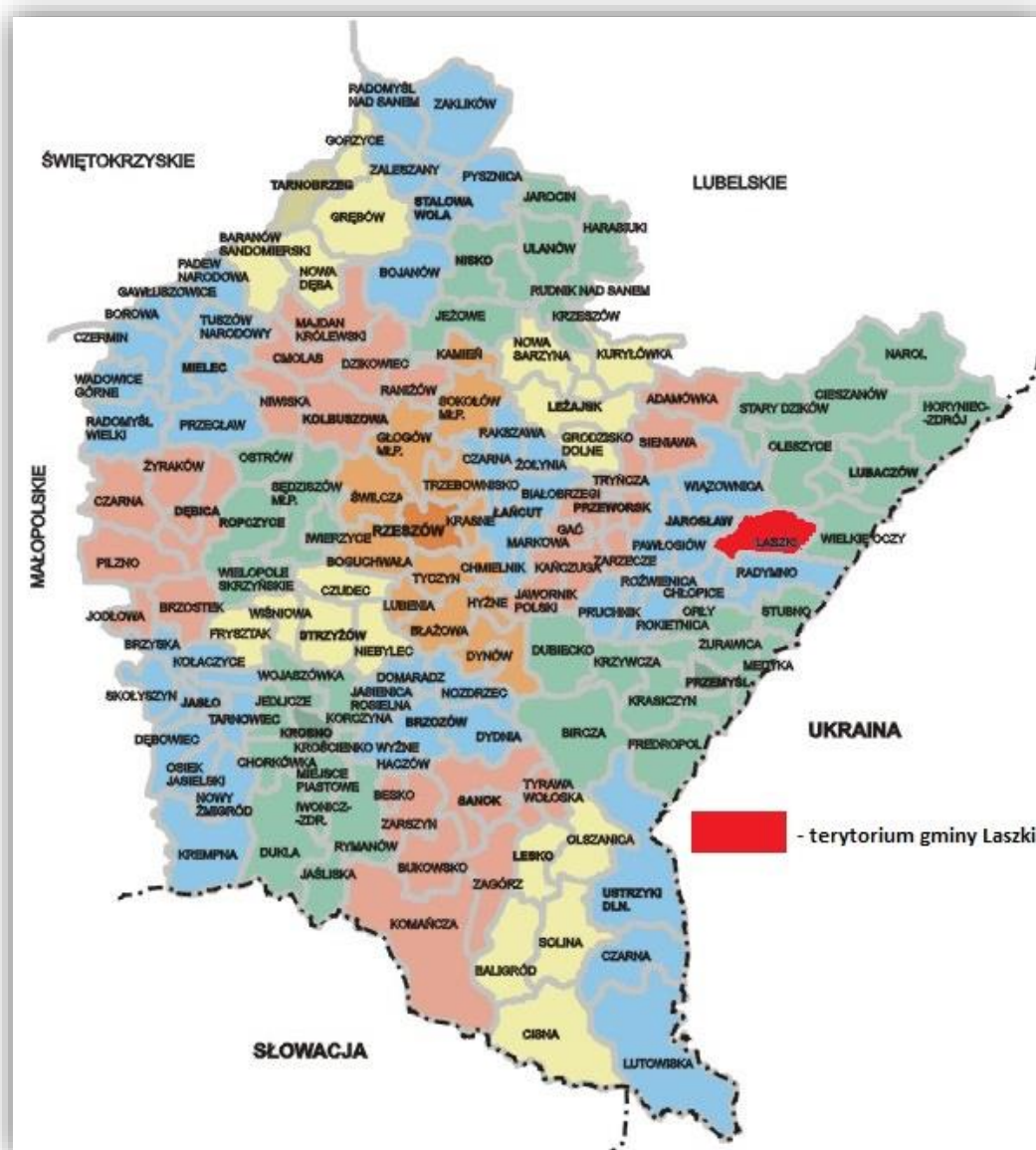

3. DIAGNOZA GMINA LASZKI

3.1 Ogólna charakterystyka obszaru gminy

Gmina Laszki jest gminą wiejską, położoną we wschodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie jarosławskim. Obszar gminy zajmuje powierzchnię 137,85 km², co stanowi 13,41 % powierzchni powiatu jarosławskiego.

Gmina Laszki graniczy od północy z gminą Wiązownica i gminą Oleszyce, od zachodu z gminą wiejską Jarosław, od południa z miastem Radymno i gminą wiejską Radymno, natomiast od wschodu z gminą Wielkie Oczy. Położenie gminy odzwierciedlają poniższe mapy.

Mapa 1 Położenie gminy Laszki na tle województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 2 Położenie gminy Laszki na tle powiatu jarosławskiego

Źródło: Opracowanie własne

Gmina Laszki jest drugą największą jednostką terytorialną pod względem powierzchni spośród jedenastu gmin powiatu jarosławskiego. Zajmuje siódme miejsce pod względem liczby ludności oraz dziesiąte pod względem gęstości zaludnienia. Pod względem administracyjnym gmina dzieli się na 14 sołectw. Największe miejscowości pod względem zajmowanego obszaru to Laszki, Korzenica, Mięszysz Nowy oraz Tuchła i Wietlin. Te pięć miejscowości stanowi 59% powierzchni gminy. Na terenie gminy nie występuje żaden ośrodek miejski, a centrum usługowo-administracyjnym dla obszaru gminy stanowi miejscowość Laszki.

Sołectwa gminy Laszki tworzą:

1) Bobrówka,	8) Mięszysz Stary,
2) Bukowina,	9) Tuchła,
3) Charytany,	10) Wietlin Pierwszy,
4) Czerniawka,	11) Wietlin Trzeci,
5) Korzenica,	12) Wietlin,
6) Laszki,	13) Wietlin Osada,
7) Mięszysz Nowy,	14) Wysocko.

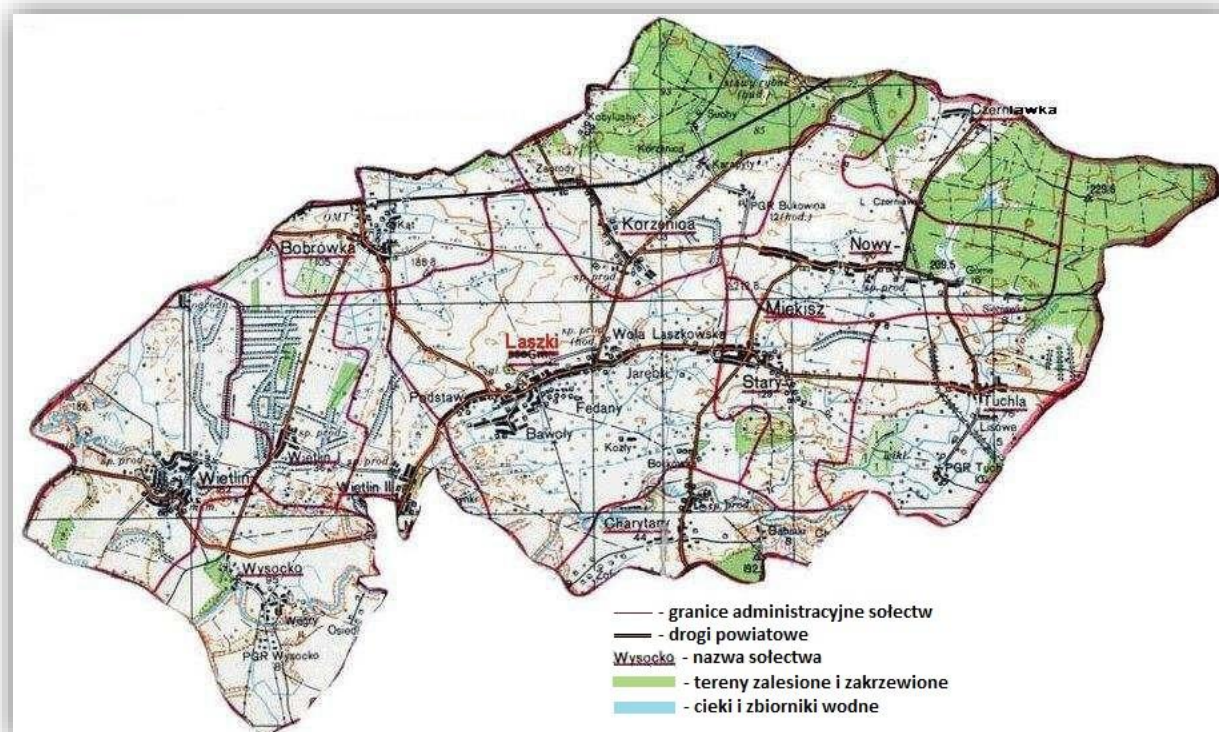

Położenie i granice sołectw, a także układ osadniczy gminy Laszki w obrębie jej granic przedstawiają poniższe mapy.

Mapa 3 Granice sołectw gminy Laszki

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 4 Układ osadniczy gminy Laszki

Źródło: Opracowanie własne

Przez obszar gminy przebiega linia kolejowa Munina – Belzec, ze stacją PKP Bobrówka oraz przystankami kolejowymi: Zagrody i Korzenica, nie przebiegają jednak drogi krajowe oraz wojewódzkie, a podstawą komunikacji i połączeń są drogi powiatowe i gminne. Potrzeby mieszkańców gminy w zakresie komunikacji zbiorowej zabezpiecza prywatny przewoźnik.

Na terenie gminy Laszki nie rozwinął się zaawansowany przemysł. Na jej obszarze funkcjonują głównie małe firmy rodzinne, zajmujące się działalnością budowlaną oraz handlową, zaopatrując mieszkańców w produkty codziennego użytku, m.in. w produkty spożywcze. Rozwój i konkurencyjność gminy opiera się na rolnictwie i produkcji żywności.

Terytorium gminy, z geograficznego punktu widzenia, leży na Płaskowyżu Tarnogrodzkim, natomiast jego zachodnia część w Dolinie Dolnego Sanu. Oba te mezoregiony stanowią część rozległej Kotliny Sandomierskiej. Krajobraz na tym terenie charakteryzuje się dominacją obszarów równinnych, urozmaiczonych niekiedy niewielkimi wzniesieniami, z przewagą gruntów zajętych pod gospodarkę rolną. Szczególnie typowe są obszary łąkowo-pastwiskowe, zwłaszcza dla okolic Laszek i Bobrówki

Największą rzeką przepływającą przez obszar gminy, a konkretnie przez położone na zachodzie Wietlin i Wysocko - jest San. Drugą ważną rzeką, uchodzącą do Sanu jest Szkło. Ujście Szkła do Sanu należy do najbardziej urokliwych zakątków gminy. Niegdyś na obszarze gminy wiele było stałych zbiorników wodnych służących przede wszystkim jako stawy rybne, dziś pozostały po nich głównie ślady. Wyjątkiem są tu malownicze jeziora - idealne do celów rekreacyjnych, położone na północy gminy w okolicy Korzenicy w otoczeniu pięknych kompleksów leśnych, a także zbiornik wodny w Wietlinie.

Na terenach Wysocka i Wietlina prowadzona jest eksploatacja kruszywa, a miejscowe pokłady tego surowca należą do najbogatszych złóż w regionie. Rzeką Szkło, obecnie mało występująca ze swoich brzegów, może zostać zagospodarowana hydrotechnicznie. Wstępne szacunki wykazują, że na ok. 40 km rzeki w granicach Polski można wybudować cztery stopnie wodne lub wybudować zalew z możliwością produkcji energii.

Klimat na tym obszarze, tak jak w całym regionie jest umiarkowany, z silnymi cechami kontynentalnymi. Średnia roczna temperatura sięga 8°C, najzimniej jest w styczniu i lutym średnio 3°C, najcieplej w lipcu średnio 19°C. Piękno miejscowej fauny na pewno powiązane jest z faktem, że okres wegetacyjny w tych stronach należy do najdłuższych w skali całego kraju i sięga 225 dni. Rzadsze, niż w wielu innych regionach, są dni pochmurne, zatem jest tu mniej opadów i zdecydowanie więcej słońca.

Gmina Laszki jest gminą typowo rolniczą, użytki rolne zajmują ok. 72 % powierzchni ogólnej gminy. Sprzyjają temu zarówno warunki glebowe, hydrogeologiczne jak i uwarunkowania geograficzne. Cennym urozmaiceniem są piękne lasy, głównie bory iglaste i bory mieszane, króluje w nich sosna niechętnie ustępująca miejsca dębom oraz brzozie, czy też innym gatunkom. Lasy te stanowią 19,9 % powierzchni gminy.

3.2 Demografia

Jednym z głównych czynników determinujących procesy rozwojowe oraz mających wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą w każdej gminie są jej mieszkańcy. Potencjał demograficzny gminy Laszki, według danych GUS na koniec 2020 roku, to 6 903 osoby, co stanowi 5,78 % ludności powiatu jarosławskiego. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 50 osób/km².

Poniższa tabela oraz wykres przedstawiają stan ludności gminy Laszki na tle pozostałych gmin powiatu jarosławskiego w roku 2016 oraz 2020.

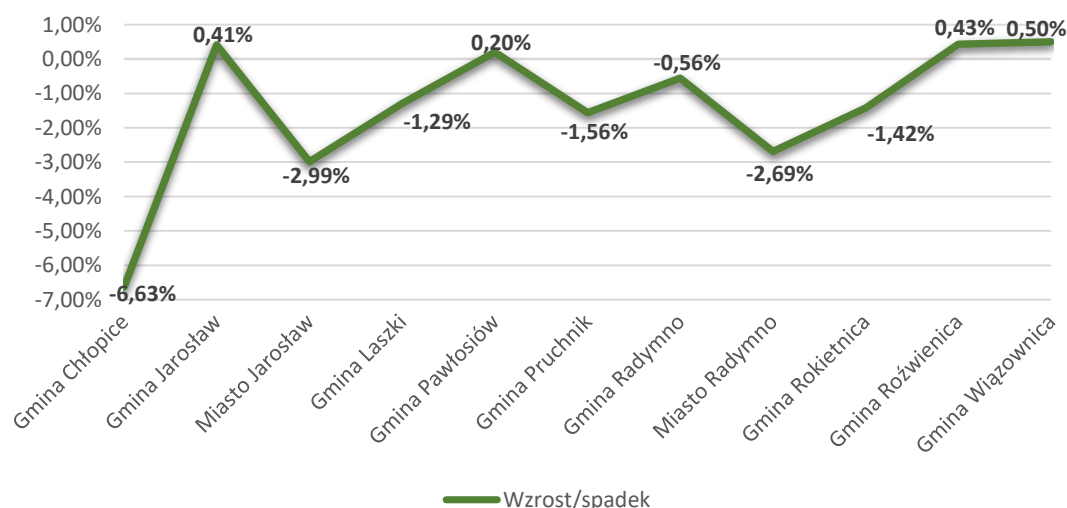
Tabela 1 Ludność, średnia gęstość zaludnienia oraz powierzchnia gmin powiatu jarosławskiego

Jednostka terytorialna	Ludność				Powierzchnia w km ²	
	2016		2020			Wzrost/spadek (%)
	ogółem	osób/km ²	ogółem	osób/km ²		

Jarosław (miasto)	38 217	1 104	37 073	1 071	-2,99	35
Gmina Jarosław	13 174	116	13 228	117	+0,41	113
Gmina Wiązownica	11 685	48	11 743	48	+0,50	243,9
Gmina Radymno	11 458	63	11 394	63	-0,56	182
Gmina Pruchnik	9 807	122	9 654	120	-1,56	78,26
Gmina Pawłosiów	8 412	177	8 429	178	+0,20	47,49
Gmina Laszki	6 993	51	6 903	50	-1,29	137,85
Gmina Roźwienica	6 225	91	6 252	91	+0,43	70,69
Gmina Chłopice	5 595	114	5 224	112	-6,63	49,11
Radymno (miasto)	5 358	393	5 214	383	-2,69	13,62
Gmina Rokietnica	4 375	77	4313	76	-1,42	57,35
Razem powiat jarosławski	121 299	118	119 727	116	-1,30	1 028,27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

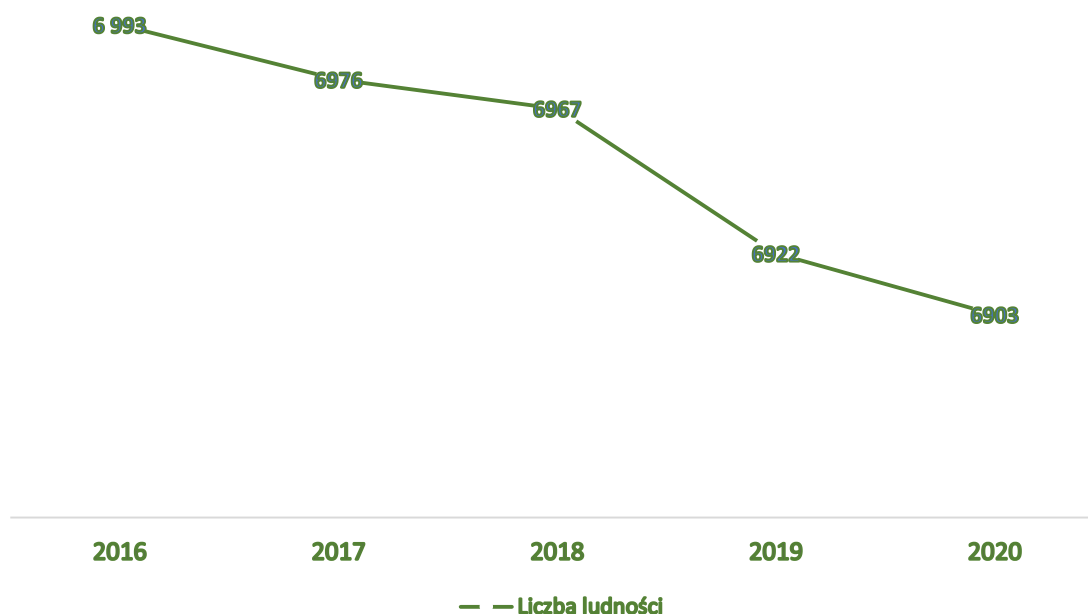
Wykres 1 Wzrost/spadek liczby ludności w poszczególnych gminach powiatu jarosławskiego na przestrzeni lat 2016-2020 (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jeśli chodzi o liczbę mieszkańców, to na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć tendencję spadkową. Dotyczy to jednak większości gmin powiatu jarosławskiego. Największy spadek liczby ludności można odnotować w gminie Chłopice, gdzie liczba ludności na przestrzeni lat 2016-2020, zmniejszyła się aż o 6,63 %. Na drugim miejscu znalazło się miasto Jarosław, gdzie wartość wyniosła -2,99 %, natomiast na trzecim miasto Radymno z wartością -2,69%. Jeśli chodzi o wzrost liczby mieszkańców, dodatnią wartość można odnotować w gminach wiejskich: Wiązownica, Rożwienica, Jarosław oraz Pawłosiów - były to jednak wartości kształtujące się na poziomie od 0,20 do 0,50 %. W całym powiecie Jarosławskim, spadek liczby ludności kształtuje się na poziomie -1,30 %.

Jeśli chodzi o problem zmniejszającej się liczby mieszkańców, proces ten w gminie Laszki przebiega już od wielu lat. Od 2016 roku liczba mieszkańców zmniejszyła się o 90 osób. Sytuacja ta została przedstawiona na poniższym wykresie.

Wykres 2 Liczba ludności w gminie Laszki na przestrzeni lat 2016-2020

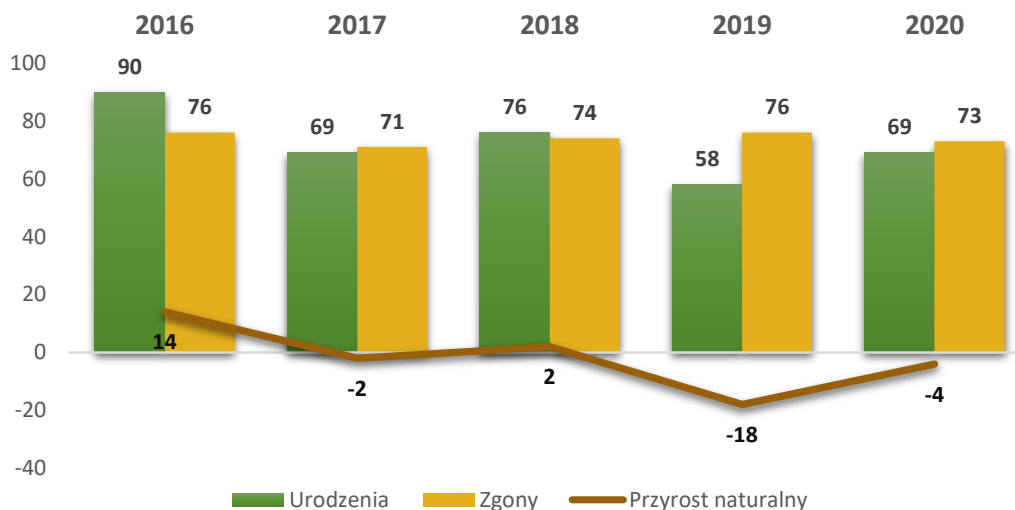
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na terenie gminy Laszki wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców wyniósł w 2020 roku wartość: -0,58, ulegając, w porównaniu do 2019 roku, wzrostowi o 2,01. Liczbę urodzeń i zgonów w gminie oraz w powiecie jarosławskim na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 2 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Laszki na przestrzeni lat 2016-2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Urodzenia	90	69	76	58	69
Zgony	76	71	74	76	73
Przyrost naturalny	14	-2	2	-18	-4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

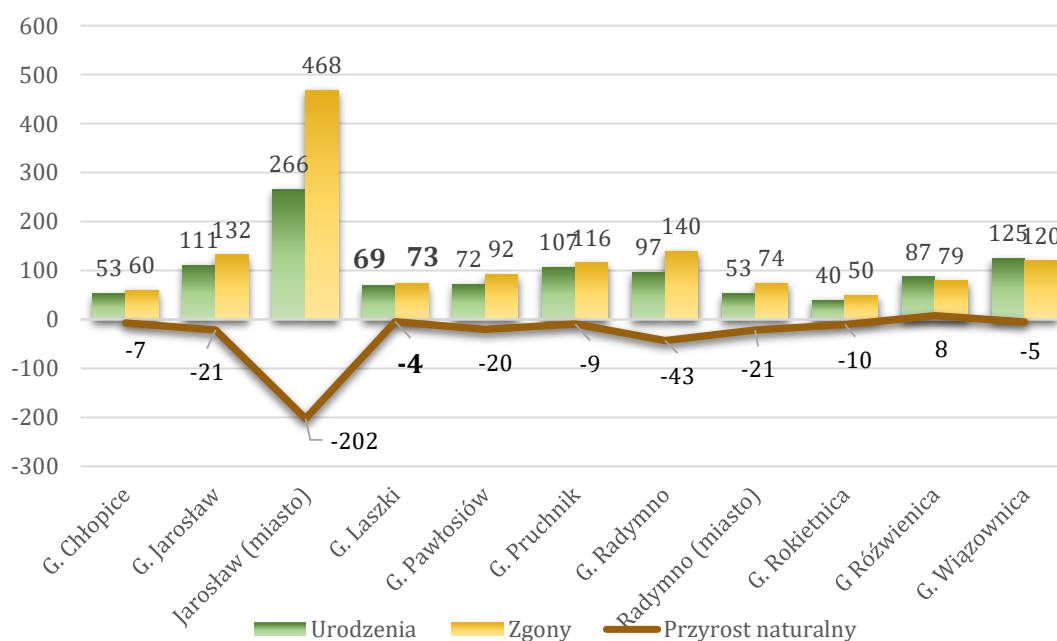

Wykres 3 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Laszki na przestrzeni lat 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane wskazują, że przyrost naturalny w gminie Laszki w ciągu ostatnich 5 lat nie osiągał jednolitej tendencji, co utrudnia wyszczególnienia trendu w tej kwestii. Najbardziej wyraźna różnica pomiędzy liczbą urodzeń i zgonów była w 2019 roku, gdzie przyrost naturalny wyniósł -18, jednak w 2020 wartość przyrostu naturalnego z powrotem wzrosła.

Lepiej sytuacja gminy wygląda na tle całego powiatu jarosławskiego – pod względem wartości przyrostu naturalnego gmina Laszki zajmuje drugie miejsce w powiecie. Liczbę urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w 2020 r., na tle pozostałych gmin powiatu jarosławskiego, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny na terenie gmin powiatu jarosławskiego 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Biorąc pod uwagę liczbę urodzeń w 2020 roku, na tle pozostałych gmin powiatu jarosławskiego, gmina Laszki posiada czwartą najmniejszą wartość, natomiast, jeśli chodzi o liczbę zgonów, tylko w dwóch

gminach liczba ta była mniejsza. Na głębszą analizę dotyczącą kwestii przyrostu naturalnego, na tle pozostałych gmin, pozwoli poniższa tabela, pokazująca porównanie przyrostu naturalnego na przestrzeni lat 2016-2020.

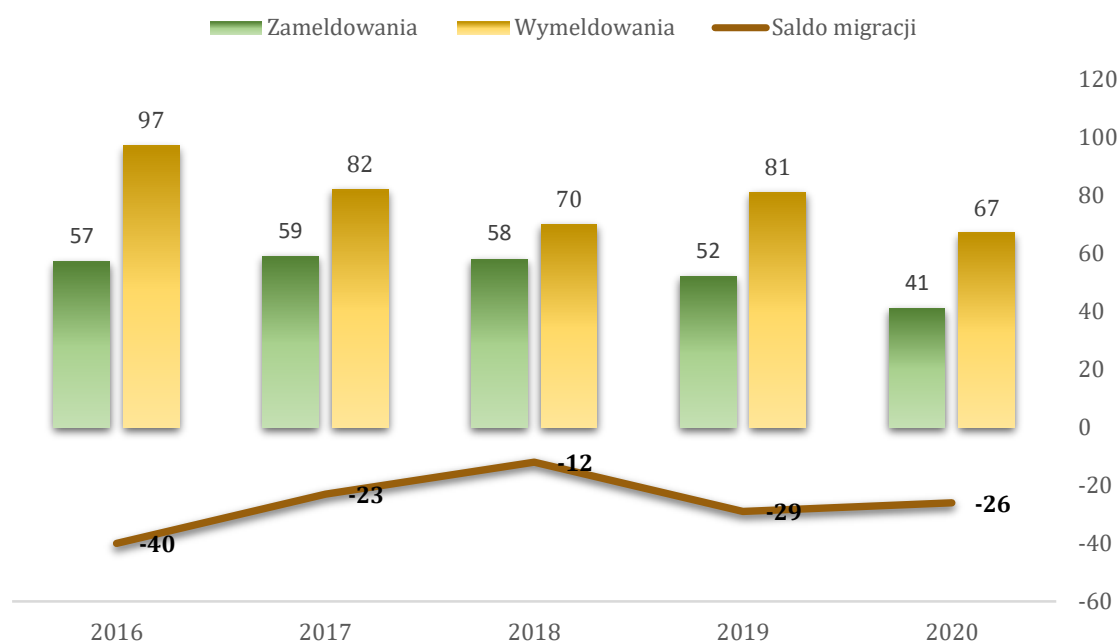
Tabela 3 Przyrost naturalny na terenie gmin powiatu jarosławskiego na przestrzeni lat 2016-2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Chłopice	-21	-10	-14	26	-7
Gmina Jarosław	31	15	12	9	-21
Jarosław (miasto)	-21	-60	-80	-37	-202
Gmina Laszki	14	-2	2	-18	-4
Gmina Pawłosiów	-3	-11	7	-3	-20
Gmina Pruchnik	2	23	0	-32	-9
Gmina Radymno	-23	-5	22	-21	-43
Radymno (miasto)	5	-6	11	2	-21
Gmina Rokietnica	-3	-5	4	-10	-10
Gmina Roźwienica	-4	3	29	24	8
Gmina Wiązownica	16	51	33	23	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższy wykres wskazuje, że na przestrzeni lat 2016-2020 gmina Laszki, na tle pozostałych gmin, nie osiągała najmniejszych wartości przyrostu naturalnego. Gorzej sytuacja wyglądała w przypadku gminy miejskiej Jarosław, gminy wiejskiej Radymno oraz gminy Chłopice. Największe wartości osiągnęły gminy Roźwienica oraz Wiązownica, przy czym w tej drugiej w latach 2016-2020, występowały wyłącznie wartości dodatnie. Zauważyć również można, że w większości gmin w roku 2020 odnotowano najmniejsze wartości przyrostu naturalnego w porównaniu do lat poprzednich, a przyczynę takiego stanu rzeczy można powiązać z wystąpieniem na terenie kraju stanu zagrożenia epidemiologicznego oraz wirusa COVID-19, w jednak tamtym okresie, gmina Laszki odnotowała trzecią najwyższą wartość.

W 2020 roku, według danych GUS, zarejestrowano 40 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 67 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wyniosło dla gminy Laszki wartość -27. W tym samym roku, odnotowano jedno zameldowanie z zagranicy. Liczbę zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5 Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji w gminie Laszki na przestrzeni lat 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na podstawie powyższych danych można przyjąć, że główny wpływ na zmniejszającą się liczbę mieszkańców w gminie ma ujemne saldo migracji, co z kolei wpływa na sytuację społeczno-gospodarczą oraz potencjał demograficzny gminy.

W latach 2016-2020 w oparciu o dane GUS, liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się o 90 osób, tj. o -1,29 %, w tym liczba kobiet zmniejszyła się o 77 (-2,83%), a liczba mężczyzn o 67 (-2,54 %). Stan ludności w podziale na płeć w latach 2016-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4 Stan ludności gminy Laszki w podziale na płeć w latach 2016-2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba ludności	6 993	6 976	6967	6 922	6 903
w tym kobiety (% ogółu)	3 469 (49,6 %)	3 450 (49,5 %)	3 449 (49,5 %)	3 434 (49,6 %)	3 414 (49,5 %)
w tym mężczyźni (% ogółu)	3 524 (50,4 %)	3 526 (50,5 %)	3 518 (50,5 %)	3 488 (50,4 %)	3 489 (50,5 %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wśród mieszkańców gminy Laszki, najliczniej reprezentowaną grupą wiekową są osoby w wieku 0-19 lat, których liczba na koniec 2020 roku wyniosła 1 473, co stanowiło 21,34 % ogółu ludności gminy. Kolejne miejsca w strukturze wiekowej mieszkańców gminy zajmują grupy wiekowe: 30 – 39 lat (16,04 % ogółu) oraz 65 lat i więcej (15,88 % ogółu). Szczegółowe dane w tej kwestii przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5 Struktura wiekowa mieszkańców gminy Laszki w 2020 roku

Przedziały wiekowe	Ogółem		w tym kobiety		w tym mężczyźni	
	Ilość mieszkańców	% ogółu mieszkańców	Ilość kobiet	% ogółu kobiet	Ilość mężczyzn	% ogółu mężczyzn
0 – 19	1 473	21,34 %	721	21,12 %	752	21,55 %
20 – 24	469	6,80 %	224	6,56 %	245	7,02 %
25 – 29	542	7,85 %	251	7,35 %	291	8,34 %
30 – 39	1 107	16,04 %	505	14,79 %	602	17,25 %
40 – 49	935	13,54 %	445	13,03 %	490	14,04 %
50 – 59	830	12,02 %	409	11,98 %	421	12,07 %
60 – 64	451	6,53 %	225	6,59 %	226	6,48 %
65 i więcej	1096	15,88 %	634	18,57 %	462	13,24 %
Razem	6 903	100 %	3 414	100 %	3 489	100 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

3.3 Rynek pracy i bezrobocie

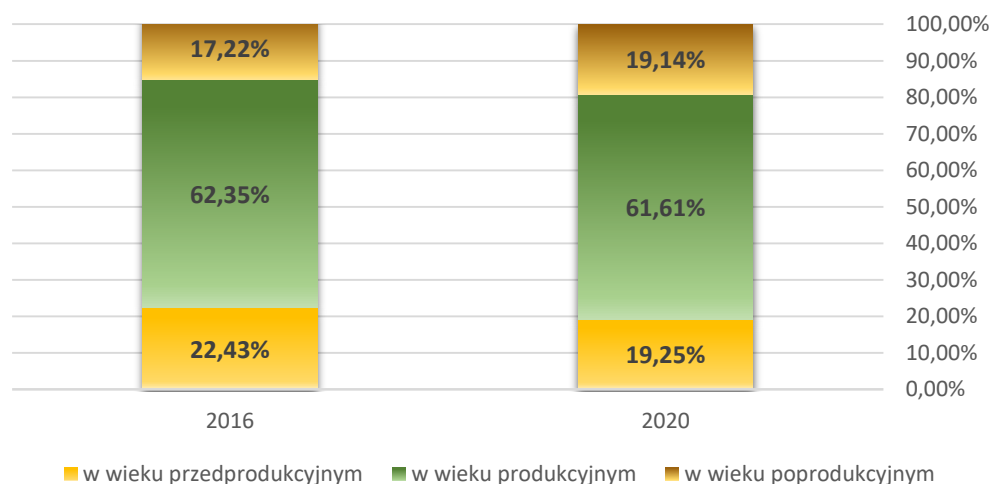
Rynek pracy

Analizując ekonomiczną strukturę wiekową mieszkańców gminy Laszki, można zauważyć spadek na koniec 2020 roku w odniesieniu do 2016 roku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym – grupa mieszkańców w wieku do lat 17 zmniejszyła się o 100 osób. Najliczniejszą grupę stanowią w dalszym ciągu mieszkańcy w wieku produkcyjnym (61,61 % populacji), jednak ich ilość zmniejszyła się w ciągu pięciu lat o 107 osób, natomiast liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 117 osób. Struktura wiekowa mieszkańców gminy odzwierciedla ogólną sytuację występującą na terenie powiatu jarosławskiego - postępuje spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. Utrzymanie się obecnej tendencji tak na terenie miasta jak i powiatu niekorzystnie rokuje na przyszłość i w perspektywie kilkunastu lat będzie skutkowało postępującym starzeniem się społeczeństwa. Dane dotyczące struktury ludności pod względem ekonomicznych grup wiekowych przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 6 Struktura ludności gminy Laszki wg ekonomicznych grup wiekowych w roku 2016 oraz 2020

Grupa ludności	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
	2016	2020	2016	2020	2016	2020
Ilość osób	1 429	1 329	4 360	4 253	1 204	1 321
Udział % w ludności ogółem	20,43 %	19,25 %	62,35 %	61,61 %	17,22 %	19,14 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 6 Struktura ludności gminy Laszki według ekonomicznych grup wiekowych w roku 2016 i 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analizując dane dotyczące liczby osób pracujących na terenie gminy Laszki, można zauważyć znaczny wzrost osób pracujących (o 191) na przestrzeni lat 2016-2020. Co istotne wzrost liczby osób pracujących dotyczył tylko mężczyzn. Dane w tej kwestii zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 7 Pracujący na terenie gminy Laszki w latach 2016 - 2019

Lata	Ogółem	w tym kobiety	w tym mężczyźni	Pracujący na 1000 ludności
2016	728	273	455	104
2017	754	254	500	108
2018	826	244	582	119
2019	799	260	539	115
2020	919	273	646	133

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

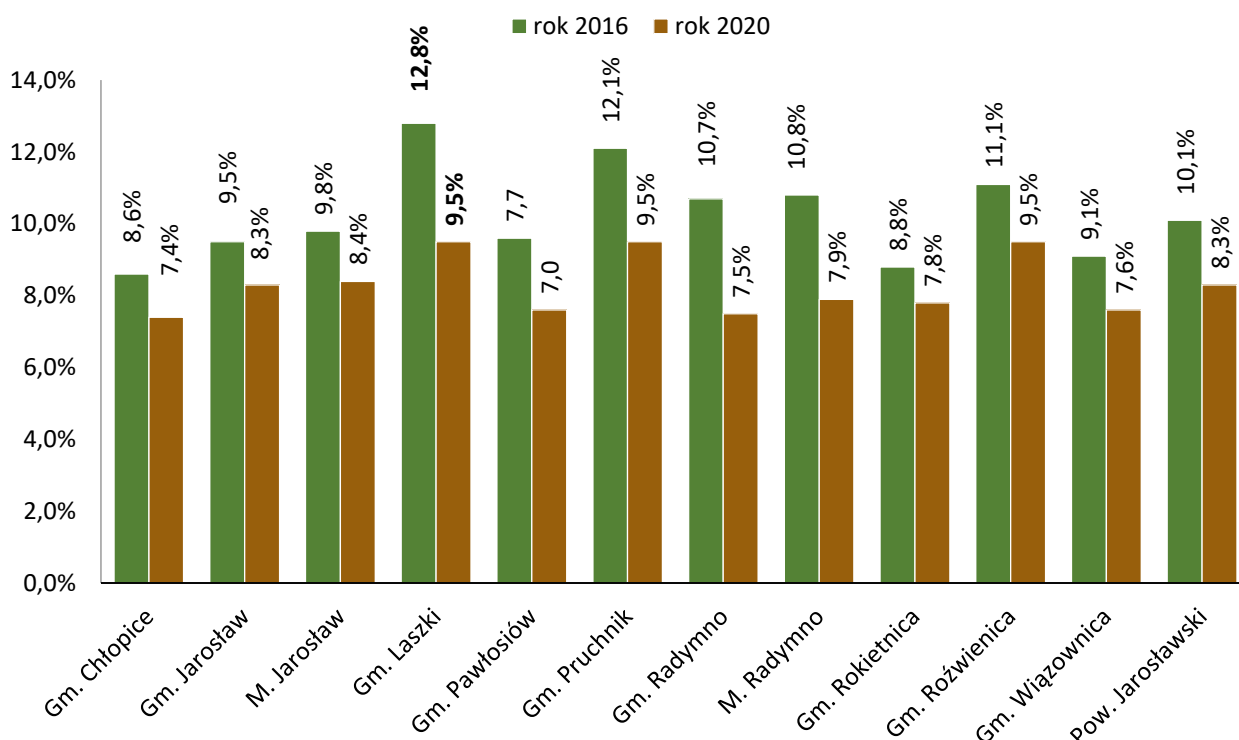
Bezrobocie

Duży wpływ na sytuację społeczną na terenie gminy Laszki ma zjawisko bezrobocia. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2020 roku według danych GUS wyniósł 9,5 %, notując - spadek w porównaniu z 2016 rokiem o 3,3 %. Udział zarejestrowanych bezrobotnych wśród mieszkańców gminy na tle powiatu jarosławskiego przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 8 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Laszki w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu jarosławskiego według płci

Jednostka terytorialna	ogółem		kobiety		mężczyźni	
	2016	2020	2016	2020	2016	2020
Gmina Laszki	12,8 %	9,5 %	14,2 %	10,8 %	11,6 %	8,5 %
Powiat jarosławski	10,1 %	8,3 %	11,0 %	9,3 %	9,4 %	7,4 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 7 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Laszki w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle gmin i powiatu jarosławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane pokazują, że na tle powiatu jarosławskiego, gmina Laszki wraz z gminami Pruchnik i Roźwienica posiada największy odsetek osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Mimo, że liczba ta znacznie spadła od 2016 roku, to w dalszym ciągu problem w tej kwestii jest istotny.

Według danych uzyskanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Jarosławiu, na koniec 2020 roku zarejestrowanych było 404 bezrobotnych mieszkańców gminy Laszki, w tym 199 kobiet (49,3 %). Wśród zarejestrowanych bezrobotnych aż 246 mieszkańców to osoby długotrwale bezrobotne, a 78, to osoby to dotychczas niepracujące. Liczbę osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Laszki w latach 2016 - 2020

Lata	Bezrobotni ogółem	W tym kobiety	W tym z prawem do zasiłku	Osoby długotrwale bezrobotne	Bez stażu pracy
2016	557	280	61	361	135
2017	478	254	39	317	93
2018	427	227	52	276	87
2019	355	194	62	208	69
2020	404	205	45	246	78

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Jarosławiu

Według stanu na koniec 2020 na terenie gminy najwięcej bezrobotnych było w wieku od 25 do 34 lat - 124 osoby, tj. 30,7 % ogółu bezrobotnych, liczba ta jednak spadła od 2016 o 60 osób.

Tabela 10 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Laszki według wieku w latach 2016 - 2020

Lata	Przedział wiekowy					
	18 - 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 59	60 i więcej
2016	104	184	118	71	55	25
2017	80	169	90	69	47	23
2018	70	142	89	66	34	26
2019	60	111	78	59	25	22
2020	83	124	89	55	31	22

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Jarosławiu

Największą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Laszki, według wykształcenia w 2020 roku, stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, a także gimnazjalnym/podstawowym i poniżej (łącznie 246 osób, tj. 60,89 %). Mniej liczebną kategorią wśród bezrobotnych były osoby legitymujące się wykształceniem policealnym i średnim (79 osób, tj. 19,55 %). Najmniejszy udział w populacji bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (38 osób, tj. 9,41 %). Szczegółowe dane dotyczące wykształcenia zarejestrowanych bezrobotnych na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11 Bezrobotni w gminie Laszki wg wykształcenia w latach 2016 - 2020

Lata	Wykształcenie				
	wyższe	policealne i średnie zawodowe / branżowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe / branżowe	gimnazjalne / podstawowe i poniżej
2016	53	105	52	181	166
2017	42	84	46	172	134
2018	38	72	39	148	130
2019	31	67	35	120	102
2020	41	79	38	123	123

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Jarosławiu

3.4 Gospodarka i rolnictwo

Gospodarka

W ostatnich latach zarówno w gminie Laszki, jak i w innych gminach powiatu jarosławskiego, obserwuje się pozytywne zjawisko rozwoju przedsiębiorczości, a co za tym idzie -wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na jej terenie na koniec 2020 roku działały 374 podmioty gospodarki narodowej, co klasuje ją na dziewiątym miejscu w powiecie jarosławskim. Od 2016 roku liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 64, tj. o 20,64 %.

Dane dotyczące liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w poszczególnych gminach powiatu jarosławskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin powiatu jarosławskiego

Jednostka terytorialna	Ogółem*			Sektor publiczny		Sektor prywatny	
	2016	2020	Wzrost/ spadek w %	2016	2020	2016	2020
Gmina Chłopice	193	249	29,01 %	15	13	177	234
Gmina Jarosław	801	937	16,98 %	14	10	786	926
Jarosław (miasto)	4 326	4 439	2,61 %	170	168	4 120	4 238
Gmina Laszki	310	374	20,64 %	16	14	290	357
Gmina Pawłosiów	596	694	16,44 %	20	15	574	677
Gmina Pruchnik	338	414	22,48 %	19	15	316	396
Gmina Radymno	566	650	14,84 %	33	15	528	631
Radymno (miasto)	371	431	16,17 %	17	18	352	411
Gmina Rokietnica	182	196	7,69 %	12	11	170	184
Gmina Roźwienica	323	380	17,65 %	21	17	301	362
Gmina Wiązownica	708	832	17,51 %	20	14	684	814
Powiat jarosławski	8 714	9 596	10,12 %	357	310	8 298	9 230

* W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rozwój przedsiębiorczości na terenie miasta dotyczy głównie sektora prywatnego, w którym liczba podmiotów w latach 2016 – 2020 wzrosła o 67 i na koniec 2020 roku wyniosła 357, z czego 266 stanowiły osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą (206 w 2016 roku). Jak wynika z przedstawionych danych, zjawisko zwiększającej się liczby podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym dotyczy całego powiatu jarosławskiego, a największe wzrosty, jeśli chodzi o tę liczbę, odnotowały gmina wiejska Jarosław (wzrost o 140 podmiotów), gmina Wiązownica (wzrost o 130) oraz gmina miejska Jarosław (wzrost o 118).

Tabela 13 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gminy Laszki

Rodzaje podmiotów		2016	2020
Sektor publiczny	Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	14	12
	Pozostałe formy prawne	2	2
Sektor prywatny	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	206	266
	Spółki handlowe	18	21
	Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	4	3
	Spółdzielnie	11	8
	Fundacje	2	2
	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	36	33
	Pozostałe formy prawne	13	24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analiza struktury działających podmiotów w okresie od 2016 do 2020 roku pokazuje, że największy wzrost ilości działających firm wystąpił w sekcji F (na koniec 2020 roku funkcjonowały 122 podmioty, podczas gdy w 2016 roku ich liczba wynosiła 85 – wzrost o 43,5 %) oraz w sekcji H (na koniec 2020 roku funkcjonowało 67 podmiotów, podczas gdy w roku 2016 ich liczba wynosiła 55 – wzrost o 21,8 %).

Tabela 14 Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowane na terenie gminy Laszki

Sekcja PKD	Wyszczególnienie	Ogółem*		Sektor publiczny		Sektor prywatny	
		2016	2020	2016	2020	2016	2020
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	21	18	-	-	21	18
B	Górnictwo i wydobywanie	5	5	-	-	5	5
C	Przetwórstwo przemysłowe	24	29	-	-	24	29
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2	4	-	-	2	4

E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	1	1	1	-	-
F	Budownictwo	85	122	-	-	85	122
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	55	67	-	-	55	67
H	Transport i gospodarka magazynowa	13	13	-	-	13	13
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	5	4	-	-	5	4
J	Informacja i komunikacja	2	6	-	-	2	6
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6	5	-	-	6	5
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	-	-	-	-	-	-
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	14	16	1	1	13	15
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	7	7	-	-	7	7
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9	9	2	2	7	7
P	Edukacja	10	9	9	7	1	2
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3	3	2	2	1	1
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	20	21	1	1	19	20
S, T	Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	24	32	-	-	24	32
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	-	-	-	-	-	-
Razem		306	371	16	14	290	357

* W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu

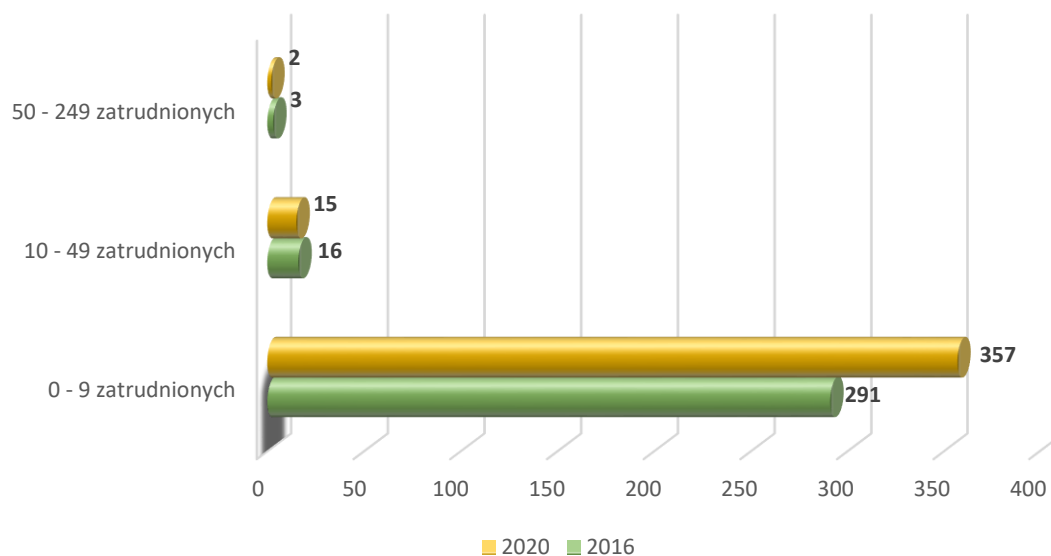

siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

Na terenie gminy Laszki, na koniec 2020 roku, największa liczba podmiotów zajmowała się budownictwem (32,88 %), a także handlem hurtowym, detalicznym lub naprawą pojazdów samochodowych(18,06 %).

Najwięcej działających podmiotów gospodarczych to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób, których liczba zwiększyła się w porównaniu do danych z 2016 roku o 66. Natomiast wśród małych przedsiębiorstw zatrudniających od 10 do 49 osób oraz średnich przedsiębiorstw w analizowanym okresie, ubyła jedna firma. Na terenie gminy nie działają żadne przedsiębiorstwa zatrudniające ponad 250 osób.

Wykres 8 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W okresie ostatnich pięciu lat w Laszkach zwiększyła się liczba podmiotów gospodarki narodowej, przypadająca na 10 tysięcy mieszkańców oraz ilości nowo zarejestrowanych jednostek w rejestrze REGON na 10 tysięcy ludności. Korzystną wartość posiada również wskaźnik dotyczący jednostek wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców - ich ilość w 2020 roku była mniejsza o 46 w porównaniu do 2016 roku.

Tabela 15 Wskaźniki w zakresie podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy Laszki za lata 2016 i 2020

Wskaźnik	2016	2020
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	443	542
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	57	53
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	43	9
Podmioty wpisane do rejestru na 1 tys. ludności	44	54

Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	71,1	87,9
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności	29	39
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	4,72	6,25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rolnictwo

W strukturze użytkowania ziemi w gminie Laszki przeważają użytki rolne, które stanowią 72,1 % powierzchni gminy. Drugą najczęściej spotykaną formą są lasy, stanowiące 19,9 % powierzchni.

Gmina Laszki należy do gmin o charakterze wybitnie rolniczym - 72% jej powierzchni zajmują użytki rolne, a osób utrzymujących się z rolnictwa jest w gminie ponad 1700. Jest to ewenement na tle rolniczego powiatu jarosławskiego - w zasadzie co trzeci rolnik w powiecie mieszka w gminie Laszki. Warto podkreślić również, że gmina wyróżnia się nadto dużą samodzielnością gospodarstw - przeciętna wielkość gospodarstwa przekracza bowiem 5 ha.

W zakresie struktury upraw zdecydowanie przeważają zboża (największy areal zajmuje pszenica ozima), niemały areal zajmują także ziemniaki i rośliny pastewne, zwłaszcza strączkowe, których uprawa jest cechą charakterystyczną dla gminy. Jeśli chodzi o zwierzęta hodowlane, to gmina wyróżnia się przede wszystkim pogłowiem trzody chlewnej. Z rolnictwem związana jest większość miejscowych podmiotów gospodarczych, z których największy to AGROMA Oddział Rzeszów w Bobrowce, RZS Charytany i RSP Wietlin Trzeci.

W okresie od 1 września do 30 listopada 2020 roku na terenie RP został przeprowadzony Powszechny Spis Rolny. Według ramowego harmonogramu udostępniania informacji wynikowych dostępnych na stronie www.spisrolny.gov.pl, dane wstępne będą udostępnione w systemie bazodanowym GUS w dwóch turach – nastąpi to we wrześniu i grudniu 2021 roku. Natomiast dane ostateczne pojawią się w kwietniu i sierpniu 2022 roku. W związku z powyższym brakuje aktualnych danych, które mogłyby pozwolić na ocenę obecnej sytuacji w tej kwestii.

3.5 Oświata, sport i kultura

Oświata

Reforma systemu oświaty realizowana w Polsce od 1 września 2017 roku przywróciła dwustopniowy system szkolnictwa. Okres nauki w szkole podstawowej został wydłużony z 6 do 8 lat, a następnym etapem edukacji stało się do wyboru 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnia szkoła branżowa I stopnia i 2-letnia szkoła branżowa II stopnia.

Od roku szkolnego 2017/2018 nie przeprowadzało się rekrutacji do klas pierwszych dotychczasowego gimnazjum. 31 sierpnia 2019 był ostatnim dniem funkcjonowania tej szkoły w ustroju szkolnym.

Na terenie miasta funkcjonuje 5 publicznych placówek oświatowych, dla których Gmina Laszki jest organem prowadzącym:

1. Szkoła Podstawowa w Laszkach.
2. Szkoła Podstawowa w Korzenicy (wraz z Punktem przedszkolnym „Leśne Ludki”).
3. Szkoła Podstawowa w Miękiszu Nowym.
4. Szkoła Podstawowa w Miękiszu Starym.
5. Szkoła Podstawowa w Wietlinie (wraz z Punktem przedszkolnym „Kubusiowe Przedszkole”).

W celu wykonywania zadań z zakresu obsługi ekonomiczno-administracyjnej szkół, utworzony został Gminny Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół w Laszkach, będący gminną jednostką organizacyjną.

Oprócz wskazanych placówek oświatowych na terenie gminy funkcjonuje niepubliczne przedszkole – Kolorowe Przedszkole w Laszkach. Według danych Urzędu Gminy Laszki na dzień 30 września 2020 roku do placówek oświatowych, prowadzonych przez gminę, uczęszczało 656 dzieci i uczniów, tj. o 32 mniej niż w 2019 roku. Liczbę dzieci oraz uczniów w poszczególnych placówkach oświatowych w latach 2019-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16 Liczba dzieci i uczniów w placówkach oświatowych na terenie gminy Laszki

Placówka	Liczba dzieci i uczniów	
	2019	2020
Punkty przedszkolne	72	56
Szkoły podstawowe:	616	600
Szkoła Podstawowa w Laszkach	243	235
Szkoła Podstawowa w Korzenicy	33	33
Szkoła Podstawowa w Miękiszu Nowym	97	100
Szkoła Podstawowa w Miękiszu Starym	78	75
Szkoła Podstawowa w Wietlinie	165	157
Razem	688	656

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Laszki

W zakresie kształcenia ponadpodstawowego, młodzież korzysta głównie z oferty placówek znajdujących się w pobliskim Jarosławiu.

Sport

Kształtowanie kultury fizycznej poprzez sport na terenie gminy Laszki odgrywa istotną rolę. Działalność w sferze sportu i rekreacji prowadzona jest przede wszystkim przez kluby sportowe. Zakres tej działalności jest bardzo szeroki i skierowany do różnych grup wiekowych oraz różnych środowisk.

Tabela 17 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych w gminie Laszki

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2020
Kluby sportowe			
Kluby	sztuka	13	11
Sekcje sportowe	sztuka	23	17
Członkowie	osoba	367	387
Trenerzy	osoba	9	6
Instruktorzy	osoba	6	5

Inne osoby prowadzące zajęcia	osoba	9	8
Ćwiczący			
ogółem	osoba	493	389
mężczyźni	osoba	389	303
kobiety	osoba	104	86
Ćwiczący do lat 18			
ogółem	osoba	361	209
chłopcy	osoba	259	161
dziewczęta	osoba	102	48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane wskazują, że na przestrzeni lat 2016-2020 zmniejszyła się znacznie liczba ćwiczących (spadek o 21 %), w tym liczba ćwiczących do lat 18 (spadek o 42 %).

Podstawową jednostką organizacyjną realizującą cele i zadania w zakresie kultury fizycznej są kluby sportowe, działające w formie stowarzyszeń. Gmina Laszki wspiera i upowszechnia aktywność sportową między innymi poprzez dotowanie istniejących na terenie gminy klubów sportowych. Dzięki corocznym dotacjom kluby mogą funkcjonować i realizować swoje cele w zakresie upowszechniania sportu poprzez organizację zawodów, rozgrywek, imprez sportowych, w tym rozwijania bazy sportowej..

Według danych Urzędu Gminy Laszki na koniec 2020 roku na terenie gminy aktywnie działało 6 klubów sportowych, promując zdrowy tryb życia i proponujących mieszkańcom udział w treningach i zawodach sportowych w piłce nożnej:

- Ludowy Klub Sportowy w Korzenicy.
- Ludowy Klub Sportowy „Hetman” Laszki.
- Uczniowski Klub Sportowy M. N. – 1998 Mięksisz Nowy.
- Ludowy Klub Sportowy „Korona” Tuchla.
- Ludowy Klub Sportowy „PRO-100” Wietlin.
- Ludowy Klub Sportowy „Tęcza” Wysocko.

Oprócz tego, działalność prowadziły uczniowskie kluby sportowe:

- Uczniowski Klub Sportowy „Puma” Korzenica.
- Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka” Laszki.
- Uczniowski Klub Sportowy „Zawisza” Mięksisz Nowy.
- Uczniowski Klub Sportowy „SZKŁO-Korzeniowski.pl” Mięksisz Stary.
- Uczniowski Klub Sportowy „Żaczki” Wietlin.

Jeżeli chodzi o upowszechnianie sportu na terenie gminy, to należy nadmienić, że piłka nożna jest dość dobrze spopularyzowana. Każdy klub posiada udostępniony przez gminę obiekt sportowy oraz zaplecze sportowe w postaci szatni. Dodatkowo na treningi w okresie zimowo-wiosennym udostępniane są sale gimnastyczne przy szkołach oraz zespół boisk sportowych Orlik-2012 wraz z bieżnią.

Na terenie gminy Laszki znajduje się: 1 stadion sportowy w Laszkach oraz 8 wymiarowych boisk sportowych, tj. w Bobrówce, Charytanach, Korzenicy, Mięksizu Nowym, Tuchli, Wietlinie, Wietlinie Trzecim i Wysocku. W Wietlinie Pierwszym przy świetlicy jest małe betonowe boisko do koszykówki z jednym koszem, a na terenach rekreacyjnych w Wietlinie Osada małe trawiaste boisko do piłki nożnej

i siatkówki oraz małe betonowe boisko do koszykówki. W Wietlinie oprócz stadionu jest również ogrodzone małe boisko sportowe (szkolne), na którym znajduje się boisko do piłki nożnej wraz z piłkochwytnymi oraz małe betonowe boisko do koszykówki.

Gmina posiada również kompleks boisk sportowych „Moje Boisko – ORLIK 2012” wyposażony w bieżnię lekkoatletyczną o sztucznej nawierzchni, stanowiący jeden z lepszych obiektów sportowych w powiecie. Obiekt jest otwarty od marca do listopada codziennie (po południu) od poniedziałku do piątku. Zajęcia na obiekcie prowadzone są przez Lokalnego Animatora Sportu.

Kultura

Kultura jest czynnikiem wpływającym na zwiększenie poziomu życia mieszkańców, dzieje się to poprzez poszanowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego, promocję gminy w regionie, kraju i w świecie. Działania w tym zakresie realizowane są w gminie Laszki przez Urząd Gminy Laszki oraz Gminną Bibliotekę Publiczną w Laszkach. Ponadto na terenie gminy znajduje się 15 świetlic wiejskich oraz funkcjonuje 11 kół gospodyń wiejskich.

Gminna Biblioteka Publiczna we Laszkach, wraz z filiami znajdującymi się w miejscowościach Bobrówka, Mięksiz Nowy i Wysocko, jest samorządową instytucją kultury, której organizatorem jest Gmina Laszki. Biblioteka służy zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa gminy oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury.

Tabela 18 Szczegółowe dane dotyczące czytelnictwa w gminie Laszki w roku 2016 oraz 2020

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2020
Biblioteki i filie ogółem	ob.	4	4
Pracownicy	osoba	4	4
Księgozbiór	wolumin	23 527	24 320
Wypożyczenia księgozbioru	wolumin	4 699	3 922
Czytelnicy w ciągu roku	osoba	349	362
Czytelnicy na 1000 mieszkańców	osoba	50	52
Wypożyczenia księgozbioru na jednego czytelnika	wolumin	13,5	10,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Czytelnictwo jest najbardziej powszechną formą uczestnictwa w kulturze, a korzystanie z oferty biblioteki w dalszym ciągu pozostaje popularne. W 2020 r. wzrosła nieznacznie liczba czytelników w porównaniu do roku 2016 (wzrost o 13 osób), jednak liczba wypożyczeń spadła o 777.

W bibliotece znajduje się 16 komputerów i wszystkie są podłączone do Internetu oraz dostępne dla czytelników.

3.6 Walory historyczne i turystyka

Rys historyczny

Pierwsze ślady osadnictwa na terenach dzisiejszej gminy Laszki pochodzą z epoki kamiennej – paleolitu, trwającej do schyłku VI tysiąclecia p. n. e., natomiast istnienie ludzkich osad o stałym charakterze, datuje się na okres neolitu – młodszej epoki kamiennej, a najwięcej śladów ówczesnych mieszkańców pochodzi z obszarów położonych nad Sanem – z dzisiejszego Wysocka oraz Wietlina.

Najstarsza źródła pisane na temat miejscowości i gminy Laszki, dotyczą Laszek oraz Wietlina i pochodzi z wydanego w 1387 r. aktu nadania dóbr jarosławskich Janowi z Tarnowa herbu Leliwa, marszałkowi Królestwa Polskiego, będącego przedstawicielem jednego z najpotężniejszych rodów Królestwa. Obie miejscowości były już w tym czasie dobrze zagospodarowane i na wiele lat weszły do ziem rodu Leliwitów. W I połowie XV wieku, wśród osad w obszarze dóbr jarosławskich, wymieniano również powstałe w tamtym czasie Wysocko i Korzenicę, a w późniejszych okresach także Miękiszy Stary i Miękiszy Nowy, Bobrówkę, Tuchlę i Czerniawkę.

Laszki w tamtym okresie były ważną osadą z dwoma kościołami: łacińskim i ruskim, początkowo przynależną do parafii jarosławskiej, stanowiąc później samodzielną parafię łacińską. Wówczas miały również status sołectwa. Wśród mieszkańców wszystkich osad dominowała ludność należąca do kościoła wschodniego, a służące jej cerkwie funkcjonowały w Laszkach, Wietlinie, Korzenicy, Wysocku oraz Miękiszu Starym. Parafia łacińska dla całego obszaru mieściła się w Laszkach.

W XV i XVI wieku nastąpił na tym obszarze znaczny rozwój demograficzny, połączony z gospodarczym rozwojem rolnictwa i rzemiosła. W tym czasie m. in. zagospodarowano płynące wody, powstały stawy rybne i sadzawki, służące jako źródła wody, a także młyny wzmiankowane m. in. w Laszkach i Wietlinie. Jednak kolejne wieki, po początkowych czasach wzrostu gospodarczego, przyniosły zniszczenia spowodowane przez napady dokonywane przez Kozaków, Rosjan, Szwedów i Tatarów oraz przez występujące epidemie i klęski żywiołowe.

Najmniej zniszczeń doznało Wysocko, a że przy okazji właśnie tu znajdował się największy i najlepiej zagospodarowany folwark i letnia siedziba Zamoyskich, Wysocko stało się odtąd ośrodkiem okolicznych dóbr, zwanych „kluczem wysockim”. Inspirację powstania w Wysocku letniej rezydencji przypisuje się Marii Kazimierze de la Grange d'Arquien, dworcy królowej Ludwika Marii, żony dwóch polskich królów: Władysława IV i Jana II Kazimierza. Maria Kazimiera, znana przede wszystkim, jako żona Jana Sobieskiego, za którego wyszła po rychłej śmierci Zamoyskiego w 1665 r., po wielu latach zatargów przejęła cały „klucz wysocki”. Złoty okres Wysocka nastąpił już po elekcji Sobieskiego na króla Polski, kiedy to miejscowy pałac stał się jedną z ulubionych rezydencji monarszej pary. W czasie bytności dworu królewskiego Wysocko stawało się czasową stolicą kraju, przybywali tu wszyscy, którzy chcieli otrzymać korzystną decyzję lub zaskarbić sobie łaskę. W czasie pobytów w Wysocku Sobieski często oddawał się swej namiętności do polowań, korzystając z bogactwa okolicznych lasów, podczas gdy Marysieńka zajmowała się raczej wydawaniem przyjęć dla licznych gości, choć lubiła też przechadzki, a nawet dłuższe spacerować po okolicy, oczywiście latem.

W późniejszych wiekach tereny gminy Laszki zamieszkiwane były przez dwie społeczności: polską i ukraińską. Mimo że II wojna światowa nie przyniosła na tym obszarze większych zniszczeń, to przyniosły je pierwsze lata po wojnie. Powodem tego była najpierw akcja „repatriacji” ludności ukraińskiej na tereny ZSRR, a następnie w ramach akcji „Wisła” ich przesiedlenia na tereny zachodnie i północne. Przymusowe przesiedlenia Ukraińców spowodowały z kolei akcję palenia przez nich gospodarstw.

W miejsce wysiedlonych Ukraińców powoli zaczęli przybywać nowi osadnicy, między innymi z terenów Lwowszczyzny, ale sytuacja demograficzna gminy daleka była od stabilności przez długie lata. Spowodowało to, w połączeniu z trudną sytuacją gospodarczą oraz próbami przymusowej kolektywizacji rolnictwa, znaczne pogorszenie warunków życia, zwłaszcza w sytuacji pogłębiającego się stalinizmu. Parcelacja majątków ziemskich przyczyniła się do ostatecznego ukształtowania dzisiejszego oblicza gminy - na gruntach dawnych folwarków Zamoyskich powstały bowiem istniejące dziś sołectwa - Wietlin Pierwszy oraz Wietlin Trzeci (ten pierwszy jako Rolnicza Spółdzielnia Młodzieżowa, a drugi jako Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna). Zarazem lata powojenne przyniosły dalszy rozwój infrastruktury - poszczególne miejscowości zostały zelektryfikowane, powstały nowe odcinki dróg, zwiększyła się sieć placówek oświatowych oraz służby zdrowia.

Zawieruchy dziejowe, liczne wojny i przemarsze obcych wojsk nie oszczędziły wielu zabytkowych budowli gminy Laszki. Mimo to zachowało się kilka pamiątek przeszłości, wśród których najcenniejszą jest zespół pałacowy w Wysocku, pamiętający jeszcze dziedziców tutejszych dóbr - Sieniawskich, Czartoryskich i Zamoyskich. Pałac został zniszczony podczas I i II wojny światowej, jednak

odbudowano go dopiero w latach 60 XX wieku. Dziś jest gruntownie odnowiony i znajduje się w nim Powiatowy Dom Opieki Społecznej. Z dawnego zespołu dworskiego zachowała się także murowana oficyna z przełomu XIX i XX wieku, uratowana dzięki gruntownemu remontowi w latach 90. Niestety w gorszym stanie jest pochodząca z I połowy XIX wieku murowana stajnia oraz podobnie datowana kuźnia, obecnie w ruinie. W skład zespołu dworskiego wchodzi też murowana kaplica z 1831 roku oraz kamienny obelisk z 1833 roku. Najstarszym fragmentem zespołu jest piwnica, dawniej wykorzystywana jako areszt, datowana na XVII wiek. Zachowała się także aleja lipowa, wiodąca do pałacu, a dalej okalająca go z obu stron. Na południe od pałacu rozciąga się dawny park romantyczny z XVIII wieku, powiększony w wieku następnym.

Najstarszy kościół rzymskokatolicki pod wezwaniem św. Zofii i Szczepana znajduje się w Laszkach i jest to świątynia stosunkowo nowa, wzniesiona na początku XX wieku - w miejsce starego, drewnianego z 1736 r., będącego w złym stanie i nienadającego się już do remontu. Budowę neogotyckiego kościoła rozpoczęto w 1902 roku, ukończono w 1907 r., głównie dzięki funduszom Zamoyskich. Kościół ozdobiony jest wyróżniającą się w krajobrazie wsi wysoką, 40-metrową wieżą zegarową, zwieńczoną metalowym krzyżem, ponadto na dachu usytuowano wieżyczkę na sygnaturkę. W podziemiach umieszczono kryptę nagrobną Zamoyskich.

Po odzyskaniu niepodległości, powstał drugi (obok Laszek) kościół rzymskokatolicki. Świątynia p.w. Matki Boskiej Śnieżnej znajduje się w Nowym Miękiszu. Drewniany kościół wzniesiono w latach 1918 - 1919 według projektu Kazimierza Osińskiego. Obok stoi pochodząca z tego samego okresu murowana dzwonnica. Pozostałością natomiast po dawnych mieszkańcach tych ziem są cerkwie. Najstarsza z nich znajduje się w miejscowości Miękisz Stary. Cerkiew greckokatolicka pod wezwaniem Bogarodzicy jest obecnie nieużytkowana. Drewniana, niewielka i urokliwa budowla powstała prawdopodobnie w XVIII wieku.

W dużo lepszym stanie jest dawna cerkiew greckokatolicka pod wezwaniem Narodzenia Marii Panny w Wietlinie, głównie dzięki funkcjonowaniu tu kościoła rzymskokatolickiego. Murowana cerkiew powstała w 1819 roku, a w latach 70. XX wieku została gruntownie remontowana. W skład dawnego zespołu cerkiewnego wchodzi również cenna, drewniana dzwonnica z XVIII wieku oraz murowane ogrodzenie z bramą z końca XIX wieku.

Wymieniając zabytki gminy nie można zapomnieć o uroczych kapliczkach przydrożnych, rozsianych wśród pól lub wzniesionych koło domów. Przykładem tych pierwszych są drewniana kapliczka z końca XIX wieku, stojąca przy rozwidleniu dróg w Korzenicy oraz murowana XIX-wieczna kapliczka wzniesiona przy drodze do Nowej Grobli, a także kapliczka murowana z XIX wieku w Wysocku. Dwie murowane kapliczki znajdują się też w Nowym i Starym Miękiszu - jedna z końca XIX wieku, a druga z początku XIX wieku. W rejestr zabytków wpisana jest także murowana kapliczka z XIX wieku w Tuchli oraz kapliczka słupowa z 1848 roku i podobnie datowana, murowana kapliczka - obie w Wietlinie.

W gminie zachowało się sporo drewnianych domów z I ćwierci XX wieku, które mają status zabytków. Najwięcej znajduje się w samych Laszkach, ale pozostałe możemy też oglądać w Bobrówce, Korzenicy, Tuchli, Czerniawce, Miękiszu Nowym, Miękiszu Starym, Wietlinie oraz w Wysocku.

Zdjęcie 1 Pałac w Wysocku

Autor: Józef Cybulak

Zdjęcie 2 Kościół w Laszkach

Autor: Józef Cybulak

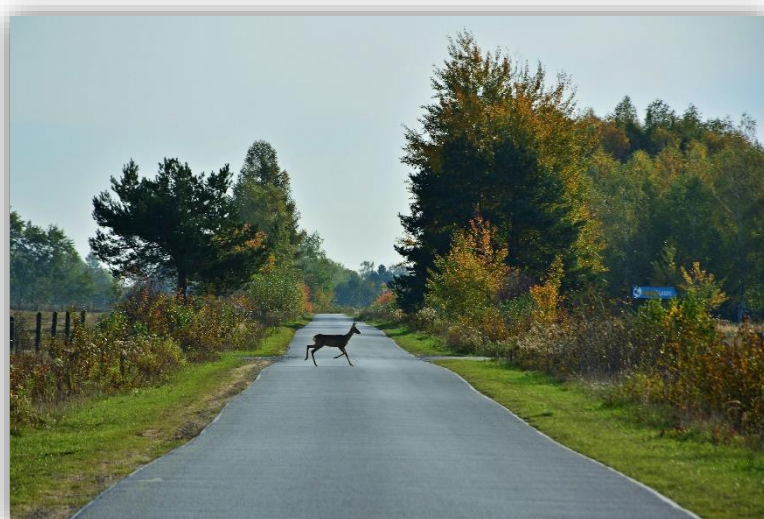

Zdjęcie 3 Drewniany kościół w Miększu Nowym

Autor: Józef Cybulak

Turystyka i rekreacja

Laszki są jedną z gmin powiatu jarosławskiego, która ma potencjał do rozwoju agroturystyki. Podstawą dla niej są głównie zasoby leśne północno-wschodniej części gminy, ciekawy wodny i naturalna roślinność.

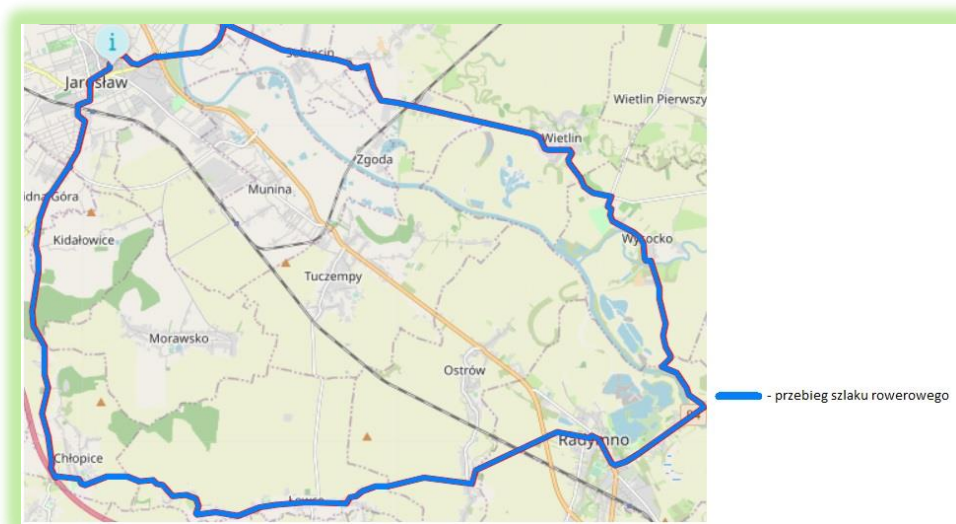

Autor: Józef Cybulak

Wszystko to stwarza szansę rozwoju tej formy działalności, którą oprócz można na bazie własnej gospodarstw oraz możliwych do utworzenia bazach sportowo-turystycznych przy szkołach podstawowych, świetlicach wiejskich. Ciekawą atrakcją regionu są stawy hodowlane, które są w posiadaniu prywatnego właściciela, zlokalizowane w miejscowości Korzenica. Niestety, obecnie brakuje na tym obszarze obiektów agroturystycznych oraz innych miejsc noclegowych.

W gminie Laszki i w okolicach znajduje się wiele tras, na których można uprawiać turystykę rowerową oraz spędzać czas rekreacyjnie. Popularne są trasy rowerowe, takie jak Jarosław-Radymno-Jarosław, czyli tzw. „Niebieski Szlak dookoła Jarosławia”, przebiegający na terenie gminy Laszki przez Wietlin i Wysocko, czy też szlak rowerowy „Szlakiem kultur pogranicza”, biegnący z Lubaczowa, przez Wielkie Oczy i następnie Tuchlę, Mięksisz Nowy oraz Czerniawkę w granicach gminy Laszki, robiąc pętlę z powrotem w stronę Lubaczowa. Również Nadleśnictwo Jarosław wskazuje szlaki rowerowe oraz drogi leśne dogodne dla turystyki rowerowej. Poszczególne trasy rowerowe zostały przedstawione na poniższych mapach.

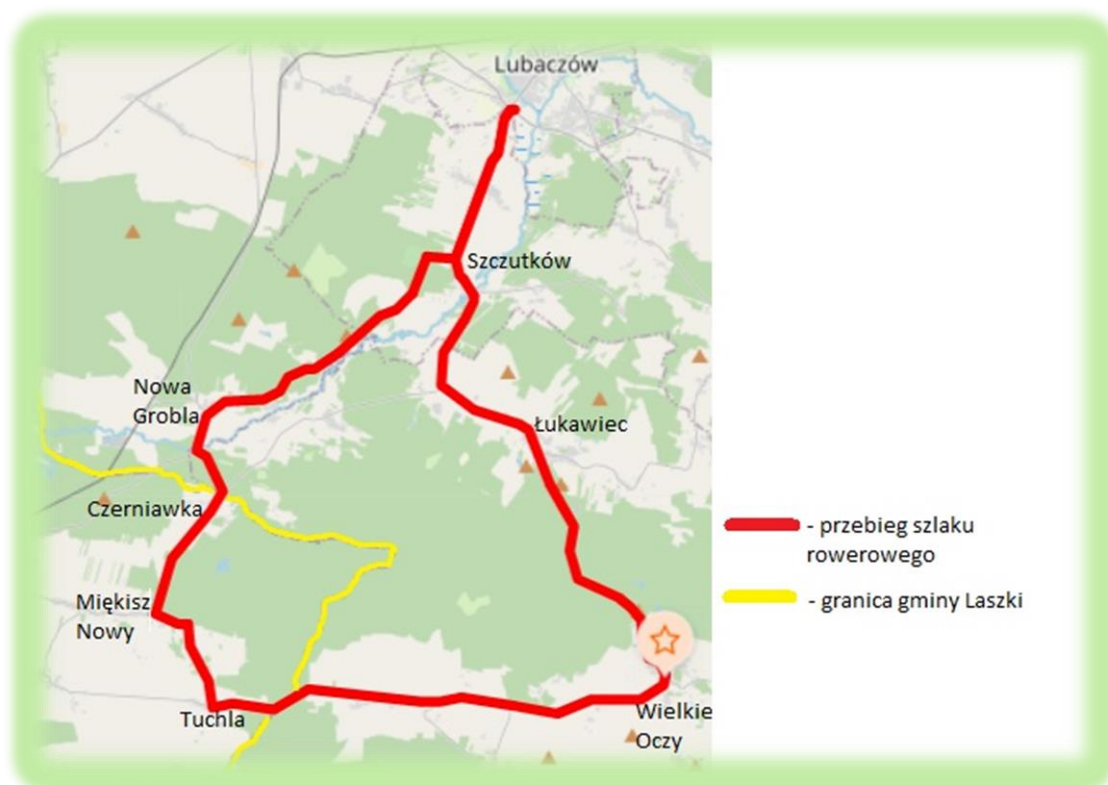

Mapa 5 Niebieski Szlak dookoła Jarosławia

Źródło: www.greenvelo.pl

Autor: Józef Cybulak

Mapa 6 Szlak rowerowy „Szlakiem kultur pogranicza”

Źródło: www.greenvelo.pl, opracowanie własne

Na terenie gminy, w granicach sołectwa Laszki, funkcjonuje również Ładowisko, użytkowane przez Aeroklub Ziemi Jarosławskiej, dysponujące trawiastą drogą startową o długości 800 m. Ładowisko służy Aeroklubowi do prowadzenia treningów oraz szkoleń szybowcowych i samolotowych.

Oferta turystyczna gminy Laszki dotyczy przede wszystkim zasobów leśnych, w północno-wschodniej części gminy, cieków wodnych w okolicy Korzenicy oraz Wietlinie, rzeki San i Szkło, a także walorów krajobrazu wiejskiego. Istniejąca sieć rzek oraz potoków stanowi istotne zaplecze dla tworzenia małej retencji z kierunkiem wykorzystania rekreacyjnego, hodowli ryb i poprawy warunków wodnych. Istotną rolę w rozwoju turystyki pełnią też występujące na tym obszarze zabytki architektury.

Również położenie geograficzne gminy może mieć spory wpływ na potencjał rozwojowy, stanowiąc bazę wypadową w atrakcyjne turystycznie części kraju oraz na Ukrainę, ze względu na bliskość przejścia granicznego. Wskazane jest stworzenie innowacyjnej i spójnej oferty turystycznej dążącej do wykreowania marki gminy, wykorzystującej duży potencjał do uprawiania turystyki kulturowej, aktywnej i rekreacyjnej.

3.7 Uwarunkowania wodne oraz formy ochrony przyrody

Uwarunkowania wodne

Jak wspomniano we wcześniejszej części opracowania, przez obszar przepływają dwie rzeki: San i jego dopływ Szkło. Oprócz tego na tym terenie występują liczne kanały, zwłaszcza przy użytkach rolnych oraz potoki, jak np. Grodzisko, Laszkowski, Mutwica. Zarówno rzeka San jak i jego dopływy nie należą do rzek spokojnych, ich wodostany gwałtownie reagują na zwiększone ilości opadów atmosferycznych, charakteryzując się wysokimi stanami wód.

Dla dorzeczy opracowywany jest projekt wstępnej oceny ryzyka powodziowego, za który odpowiada Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, a następnie jest zatwierdzony i publikowany przez właściwego ministra. Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego opracowuje się mapy zagrożenia powodziowego (MZP) zgodnie

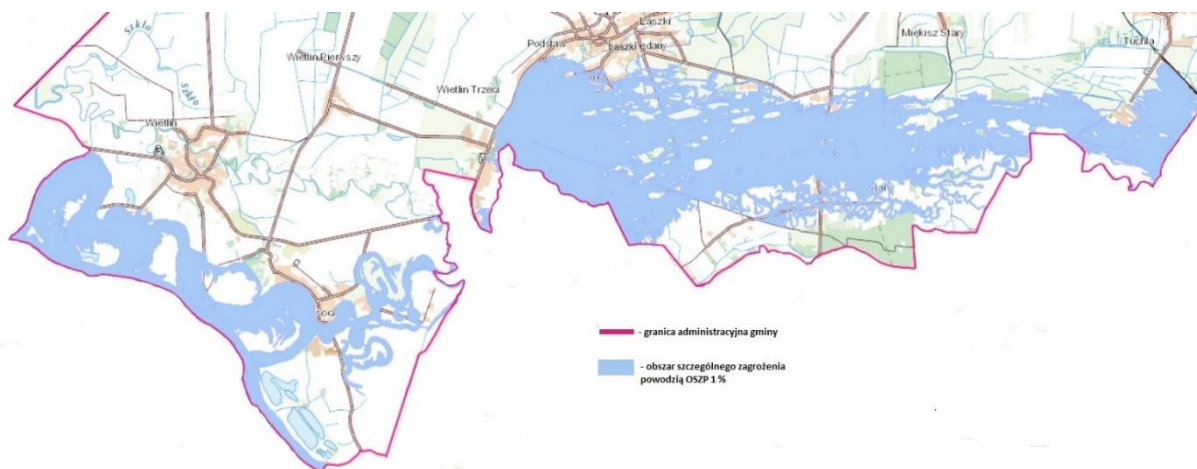
z art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 624 z późn. zm.), na których przedstawia się w szczególności:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% lub, na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia:
 - wału przeciwpowodziowego,
 - wału przeciwsztormowego,
 - budowli piętrzącej.

Na terenie gminy Laszki występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi od rzeki San oraz Szkło, wyznaczone na mapach zagrożenia powodziowego, sporządzonych przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, obejmujące swym zakresem:

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%),
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%),
- obszary zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%),

Obszary te znajdują się w południowej części gminy, wzdłuż biegu rzeki San oraz Szkło i dochodzących do niej kanałów - przede wszystkim na terenach rolniczych. Obszary zagrożenia powodzią w obrębie gminy, przedstawia poniższa mapa.

Mapa 7 Mapa zagrożenia i ryzyka powodziowego na obszarze gminy Laszki

Źródło: www.wody.isok.gov.pl

Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy Laszki występują następujące formy ochrony przyrody:

- 2 obszary Natura 2000 – siedliskowe.
- 4 pomniki przyrody – drzewo Miłorząb dwuklapowy, wieloobiektowy obejmujący drzewa z gatunku lipy, drzewo Dąb błotny, wieloobiektowy obejmujący drzewa z gatunku dębu szypułkowego.
- 2 użytki ekologiczne – „Przy polach” oraz „Horaj”, których celem jest zachowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych, a także naukowo-dydaktycznych.

Obszary Natura 2000 znajdujące się na obszarze gminy przedstawiają poniższa tabela oraz mapa.

Tabela 19 Wykaz obszarów Natura 2000 na terenie gminy Laszki

Lp.	Nazwa obszaru Natura 2000	Kod obszaru	Powierzchnia na obszarze gminy	Cel ochrony
3.	Rzeka San	PLH180007	591 ha	Celem wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony siedlisk (OOS) jest ochrona siedlisk przyrodniczych, populacji i siedlisk roślin oraz zwierząt, a także odtworzenie siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony gatunków roślin lub zwierząt.
4.	Łukawica	PLH180024	40 ha	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

Mapa 8 Obszary Natura 2000 na terenie gminy Laszki

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

3.8 Ochrona zdrowia

Jednym z istotnych czynników wpływających na sytuację zdrowotną i jakość życia mieszkańców gminy jest dostęp do opieki zdrowotnej. Na terenie gminy Laszki opiekę zdrowotną mieszkańcom zapewniają 3 podmioty:

Przychodnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Jarosławiu, z filiami: w Laszkach, Miększyszu Nowym oraz Wietlinie,

- Centrum Medyczne „Rel-Med” w Laszkach,
- NZOZ „Reh-Med” w Laszkach.

Podmioty te zgodnie z danymi GUS, w 2020 roku placówki te udzieliły 35 184 porad lekarskich w ramach podstawowej oraz ambulatoryjnej opieki zdrowotnej

Oprócz wskazanych wyżej jednostek medycznych, opiekę zdrowotną dla mieszkańców gminy Laszki zapewniają podmioty znajdujące się w Jarosławiu (m. in. Centrum Opieki Medycznej w Jarosławiu). Dodatkowo na terenie gminy znajduje się jedna apteka.

3.9 Pomoc społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Laszki realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Laszkach, będący gminną jednostką organizacyjną. Głównym celem działań Ośrodka jest udzielanie wsparcia osobom i rodzinom, które we własnym zakresie nie są w stanie zaspokoić niezbędnych potrzeb życiowych. Ośrodek wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia tych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.) oraz akty wykonawcze do ww. ustawy. Pomoc społeczna, zgodnie z art. 15 Ustawy o pomocy społecznej polega w szczególności na:

- przyznaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.
- Ośrodek realizuje swoje zadania na podstawie wskazanej powyżej ustawy o pomocy społecznej, a także na podstawie innych ustaw tj.:
- wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- świadczeniach rodzinnych,
- pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem",
- ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekuna,
- pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- Karcie Dużej Rodziny,
- ochronie zdrowia psychicznego,
- zatrudnieniu socjalnym.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Laszkach realizując ustawę o pomocy społecznej, podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Przydzielany rodzaj, forma i rozmiar świadczenia są odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy, a potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy są uwzględniane na miarę celów i możliwości Ośrodka i pomocy społecznej

Trudna sytuacja życiowa to w szczególności zaistnienie jednej z okoliczności wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej przy uwzględnieniu kryterium dochodowego z art. 8 ustawy, który mówi, że dochód na osobę w rodzinie nie może przekroczyć od 1 października 2018r. 528,00 zł netto, natomiast u osoby samotnej 701,00 zł netto. Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną w 2020 roku było kolejno: bezrobocie, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności. Dane dotyczące beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, a także udzielanych świadczeń na rzecz rodziny na przestrzeni lat 2015-2019, przedstawia poniższa tabela.

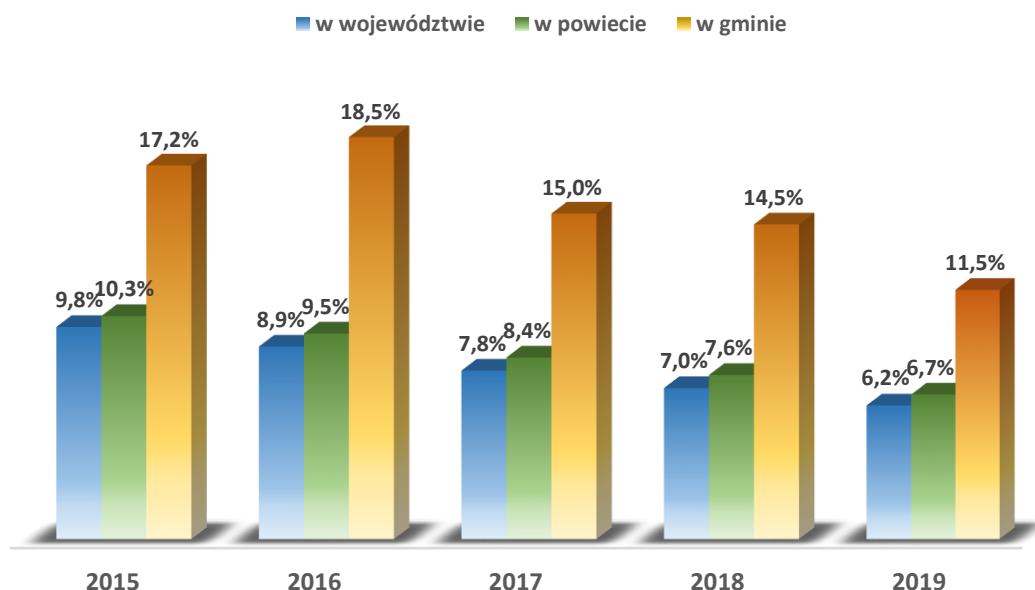

Tabela 20 Dane dotyczące beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej oraz udzielanych świadczeń na rzecz rodziny w gminie Laszki w latach 2015-2019

ROK	2015	2016	2017	2018	2019
BENEFICJENCI ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ					
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	328	361	322	317	264
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	1 210	1 296	1 047	1 006	802
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	1 723	1 851	1 497	1 446	1 155
ŚWIADCZENIA NA RZECZ RODZINY					
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	399	409	383	367	343
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	769	796	761	727	680
Dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	692	712	688	663	616
Udział dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w %	47,2	49,1	48,3	47,9	44,9
Kwota świadczeń rodzinnych w tys. zł					
Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami) w tys. zł	2 580	3 175	3 309	3 170	3 260

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z powyższej tabeli, na przestrzeni lat 2015-2019, zmniejszyła się liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej o 64 rodziny (spadek o 19,5 %), w tym liczba osób korzystających z pomocy o 408 osób (spadek o 33,7 %). Może to świadczyć o poprawie sytuacji rodzin, które znalazły się w trudnej sytuacji. Zjawisko to występuje ogólnie w powiecie jarosławskim i województwie podkarpackim, a fakt ten odzwierciedla poniższy wykres, przedstawiający udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem.

Wykres 9 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na przestrzeni lat 2015-2019 w województwie podkarpackim, powiecie jarosławskim oraz gminie Laszki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Laszki należy do tych gmin, w których zauważalny jest stopniowy, systematyczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Zwiększający się odsetek tej grupy oznaczać może dla samorządu, iż znaczna część dochodów gminy będzie musiała być kierowana na zapewnienie odpowiednich warunków życia osobom w starszym wieku. Dlatego oczekiwania mieszkańców gminy będą inne niż obecne, a dotyczyć będą zabezpieczenia szerokiego katalogu usług socjalnych, między innymi domów dziennego pobytu.

3.10 Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz niski stopień przestępczości są jednym z czynników świadczących o rozwoju i atrakcyjności gminy jako miejsca do odwiedzenia bądź zamieszkania oraz często są jednym z aspektów atrakcyjności inwestycyjnej. Za bezpieczeństwo na terenie gminy Laszki odpowiada Komisariat Policji, mający swoją siedzibę w centrum miasta Radymna, którego funkcjonariusze realizują podstawowe zadania służbowe na terenie gminy w celu zapewnienia bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego oraz zapobiegania popełnianiu przestępstw i wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, obyczajności publicznej, a także ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Duży wpływ na komfort życia mieszkańców jest rozbudowana struktura Ochotniczej Straży Pożarnej, która oprócz działalności mającej na celu zapobiegania pożarom oraz interwencji w wyniku ich powstania, bierze czynny udział w akcjach ratowniczych i zagrożeniach ekologicznych związanych z ochroną środowiska. Ochotnicze Straże Pożarne to jednostki prawne, działające jako stowarzyszenia, zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Na terenie gminy Laszki funkcjonuje 7 jednostek ochrony przeciwpożarowej:

OSP Bobrówka.

OSP Mięksiz Stary.

OSP Korzenica.

OSP Wietlin.

OSP Laszki.

OSP Wysocko

OSP Mięksiz Nowy.

OSP Laszki jest włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, który jest integralną częścią systemu bezpieczeństwa państwa. Dzięki temu wspomagana jest finansowo przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz ma możliwość pozyskiwania specjalistycznego sprzętu.

Wyszczególnienie występujących miejscowych zagrożeń według ich rodzajów oraz rodzajów zdarzeń, które były objęte działalnością jednostek ochrony przeciwpożarowej, przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 21 Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia na przestrzeni lat 2018-2020

Rodzaj zagrożenia	Liczba występujących zagrożeń		
	2018	2019	2020
Silne wiatry	6	13	9
Opady śniegu	1	0	0
Opady deszczu	3	3	1
Komunikacyjne	6	8	7
Medyczne	4	1	6
Inne	1	11	3
Ogółem	21	36	26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 22 Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gminy Laszki na przestrzeni lat 2018-2020

Rodzaj zdarzenia	Liczba zdarzeń		
	2018	2019	2020
Požary	13	24	23
Miejscowe zagrożenia	31	29	36
Falszywe alarmy	5	2	2
Zdarzenia ogółem	49	55	61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Teren gminy Laszki i powiatu jarosławskiego obejmuje swoim działaniem jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Jarosławiu.

3.11 Komunikacja i transport

Dostępność komunikacyjna gminy jest czynnikiem determinującym wielopłaszczyznowy rozwój społeczno – gospodarczy, a także czynnikiem napędu gospodarczego, będący elementem kluczowym do poprawy jakości życia mieszkańców. Główny wpływ na dostępność komunikacyjną ma stan i rodzaj dróg oraz możliwe połączenia z innymi miastami i miejscami, będącymi celem podróży. Dostępność ma ogromne znaczenie zarówno dla transportu osobowego, jak i transportu towarowego.

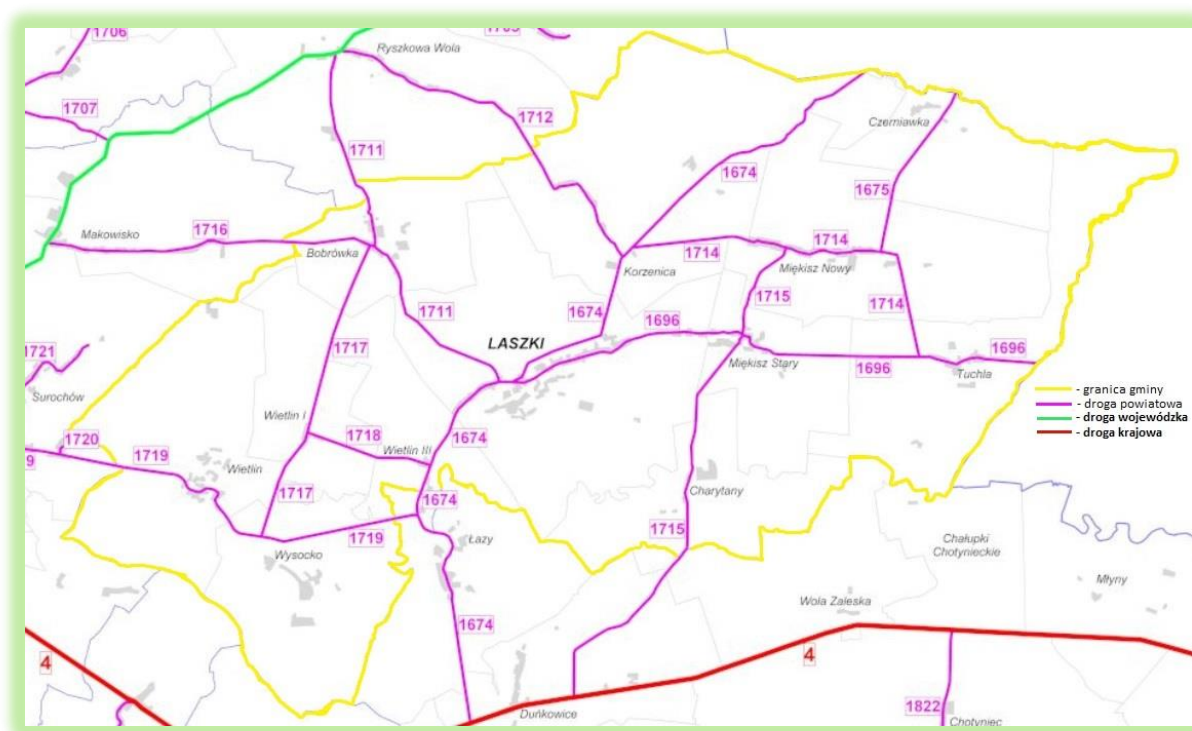

Drogi publiczne, ze względu na funkcję w sieci drogowej, dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2021 poz. 1376 z późn. zm.) na następujące kategorie:

- drogi krajowe,
- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Przez obszar gminy Laszki nie przebiegają drogi krajowe oraz wojewódzkie, jednak gmina jest z nimi połączona wskutek rozwiniętej sieci dróg powiatowych i gminnych. Od strony zachodniej, gmina Laszki - poprzez drogi powiatowe, łączy się z drogą wojewódzką nr 895 Jarosław – Bełżec, natomiast od strony południowej z drogą krajową nr 94 Zgorzelec-Korczowa. W odległości ok. 15 km od południowych granic gminy, znajduje się węzeł autostradowy „Przemysł”, umożliwiający wjazd na autostradę A4.

Układ dróg powiatowych, których zarządcą jest Powiatowy Zarząd Dróg w Jarosławiu, przedstawia poniższa mapa.

Mapa 9 Sieć dróg powiatowych na terenie gminy Laszki

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg w Jarosławiu, opracowanie własne

Potrzeby mieszkańców gminy Laszki w zakresie komunikacji zbiorowej zabezpieczane są przez przewoźnika PKS Jarosław S. A., a w ramach sieci PKS obsługiwane są wszystkie wsie sołectkie.

Przez teren gminy przebiega również linia kolejowa nr 101 Munina - Hrebenne ze stacją PKP w Bobrowce i przystankami kolejowymi w Korzenicy i Zagrodach.

3.12 Gospodarka mieszkaniowa i budownictwo

Jednym z zadań własnych gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkaniowych. Gmina powinna zgromadzić własny zasób mieszkaniowy i zarządzać nim w taki sposób, aby jak najlepiej zaspokajał on potrzeby rodzin, których dochód powoduje brak możliwości zakupu własnego mieszkania. Według danych Urzędu Gminy Laszki w zasobach komunalnych gminy na koniec 2020 roku znajdowało się 20 mieszkań o łącznej powierzchni 1 086,2 m² oraz 4 lokale socjalne o łącznej powierzchni 147,72 m².

Według danych GUS, na obszarze gminy na koniec 2019 roku znajdowały się 1 833 mieszkania – w odniesieniu do roku 2016 ich liczba wzrosła o 27. Na dzień opracowania Strategii, brak jest danych GUS według stanu na koniec 2020 roku. Zasoby mieszkaniowe gminy w roku 2016 oraz 2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Laszki

Zasoby mieszkaniowe ogółem	Jednostka miary	2016	2019
Mieszkania	szt.	1 806	1 833
Izby	szt.	7 282	7 450
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	160 371	164 250
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	88,8	89,6
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	22,9	23,7
Mieszkania na 1000 mieszkańców	- -	258,3	264,8

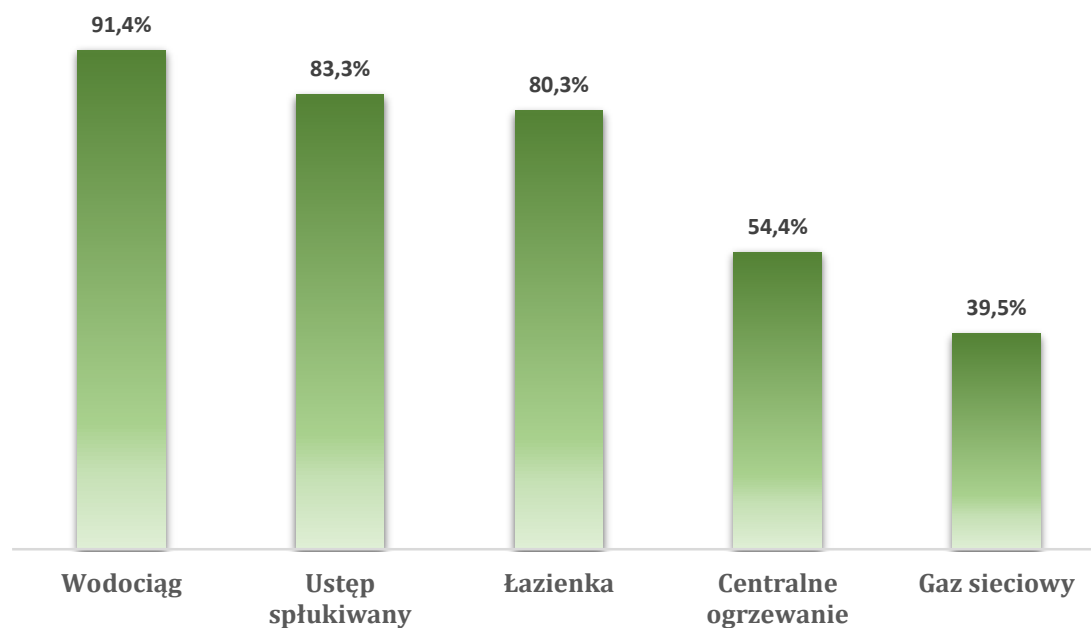
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – na dzień opracowywania strategii dostępne były dane z 2019 r.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się wzrost dostępu mieszkańców gminy do urządzeń techniczno – sanitarnych. Od roku 2015 do końca 2019, liczba mieszkań przyłączonych do sieci wodociągowej, wyposażonych w ustęp spłukiwany i łazienkę oraz posiadających centralne ogrzewanie wzrosła o 27, a dostęp do gazu z sieci uzyskało 18 mieszkań. Dane dotyczące wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 24 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno – sanitarne w roku 2016 i 2019

Wyszczególnienie	2016	2019
Wodociąg	1 648	1 675
Ustęp spłukiwany	1 499	1 526
Łazienka	1 444	1 471
Centralne ogrzewanie	971	998
Gaz sieciowy	706	724

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – na dzień opracowywania strategii dostępne były dane z 2019 r.

Wykres 10 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w roku 2019 (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Budownictwo

W latach 2016 - 2020 na terenie gminy Laszki oddano do użytkowania łącznie 71 nowych budynków - 51 budynków mieszkalnych oraz 20 budynków niemieszkalnych. Podstawowe informacje przedstawione w poniższej tabeli, dotyczą budynków mieszkalnych i mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2016 – 2020. Przedstawione dane o mieszkaniach oddanych do użytkowania, dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych.

Tabela 25 Budownictwo mieszkaniowe w latach 2016 - 2020

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2017	2018	2019	2020
Budynki mieszkalne jednorodzinne nowe						
Oddane mieszkania ogółem	szt.	8	12	11	7	13
Ilość izb ogółem	szt.	47	76	67	41	79
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	1 153	1 742	1 434	974	1 779

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na terenie gminy, obok budownictwa mieszkalnego, powstają także budynki niemieszkalne. W okresie ostatnich 5 lat powstało 20 budynków.

Podstawowe informacje o oddanych do użytkowania nowych budynkach niemieszkalnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26 Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2016 - 2020

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2017	2018	2019	2020
Budynki biurowe						
Oddane budynki ogółem	szt.	1	0	0	0	0
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	137	0	0	0	0
Kubatura ogółem	m ³	614	0	0	0	0
Budynki handlowo-usługowe						
Oddane budynki ogółem	szt.	2	0	0	1	0
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	3 023	0	0	449	0
Kubatura ogółem	m ³	25 560	0	0	3 235	0
Budynki garaży						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	1	0	0	1
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	0	61	0	0	116
Kubatura ogółem	m ³	0	304	0	0	574
Budynki przemysłowe						
Oddane budynki ogółem	szt.	1	2	1	1	0
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	1 113	2 884	431	247	0
Kubatura ogółem	m ³	10 306	24 975	2 565	1 756	0
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	0	0	1	0
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	0	0	0	233	0
Kubatura ogółem	m ³	0	0	0	1 208	0
Ogólnodostępne obiekty kulturalne						
Oddane budynki ogółem	szt.	0	0	0	0	1
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	0	0	0	0	198
Kubatura ogółem	m ³	0	0	0	0	1 268
Budynki gospodarstw rolnych						

Oddane budynki ogółem	szt.	2	0	2	0	1
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	97	0	276	0	63
Kubatura ogółem	m ³	438	0	1 590	0	293
Budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych						
Oddane budynki ogółem	szt.	1	1	0	0	0
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	65	82	0	0	0
Kubatura ogółem	m ³	536	320	0	0	0
RAZEM						
Oddane budynki ogółem	szt.	7	4	3	3	3
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	4 435	3 027	707	929	377
Kubatura ogółem	m ³	37 454	25 599	4 155	6 199	2 135

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

3.13 Infrastruktura techniczna

Sieć wodociągowa

Zadania w zakresie dostarczania wody na terenie gminy Laszki realizowane są przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Laszkach, będący gminną jednostką organizacyjną. Celem działalności Zakładu jest realizacja zadań w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludność oraz zbiorowego odprowadzania ścieków. Zadania te obejmują w szczególności:

- produkcję, uzdatnianie i dystrybucję wody,
- odbiór, oczyszczanie i utylizację ścieków,
- eksploatację i konserwację urządzeń wodno-kanalizacyjnych,
- oplombowanie i montaż wodomierzy oraz innych urządzeń pomiarowych,
- świadczenie usług w zakresie indywidualnego odbioru i unieszkodliwiania odpadów płynnych.

W eksploatacji Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Laszkach (w zakresie sieci wodociągowej) znajdują się następujące obiekty infrastruktury technicznej:

- Automatyczna Stacja Uzdatniania Wody w Bukowinie.
- Automatyczna Stacja Uzdatniania Wody w Charytanach.
- Automatyczna Stacja Uzdatniania Wody w Wietlinie.

Źródłem zaopatrzenia ludzi w wodę są trzy ujęcia wody podziemnej, zlokalizowane w miejscowościach Charytany, Bukowina oraz Wietlin. Według danych GUS z 2019 roku, liczba korzystających z gminnej sieci wodociągowej wynosiła 6 164 osób, tj. 89 % ludności ogółem. Na dzień opracowania Strategii, brakowało w tej kwestii danych z 2020 roku.

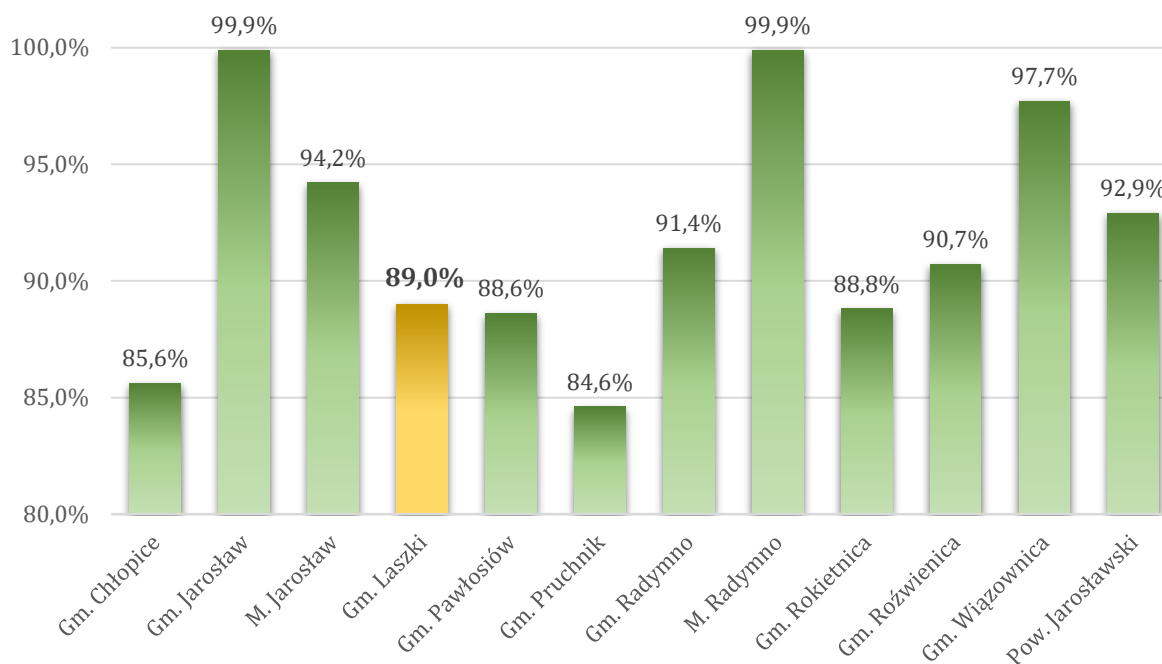
Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2016 oraz 2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 27 Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2016 oraz 2020

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2020
Długość czynnej sieci rozdzielczej, w tym Będąca w zarządzie bądź administracji miasta	km	86,0 86,0	87,0 87,0
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 360	1 345
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	236,0	225,0
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m3	33,7	32,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Pod względem liczby osób korzystających z sieci wodociągowej, gmina Laszki, wypada nie najgorzej na tle pozostałych gmin powiatu jarosławskiego. Powiat jarosławski jest generalnie dobrze zwodociągowany – na poziomie 92,9 % korzystających w stosunku do ogółu ludności. Najmniejsza wartość w tej kwestii występuje w gminie Pruchnik – 84,6 %, natomiast gmina Laszki znajduje się na ósmym miejscu w powiecie, a z sieci wodociągowej korzysta 89,0 % ludności.

Wykres 11 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach powiatu jarosławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Cena wody pobranej z gminnej sieci wodociągowej w 2020 r. wynosiła 3,16 zł netto za jeden 1m³, natomiast opłata abonamentowa za 1 wodomierz główny wynosiła 4,08 zł za miesiąc netto.

Jakość wód podziemnych kontrolowana jest w ramach sieci krajowej monitoringu przez Państwowy Instytut Geologiczny. Zadaniem sieci jest stała kontrola jakości wód podziemnych we wszystkich poziomach użytkowania. Ochrona jakości wód z ujęć wód podziemnych jest realizowana poprzez ustanowienie i przestrzeganie zakazów w strefach ochronnych, ich właściwe zagospodarowanie oraz prowadzenie monitoringu i nadzoru urzędów oraz sieci wodnych.

Sieć kanalizacyjna

Głównymi źródłami zanieczyszczenia wód powierzchniowych są ścieki komunalne i przemysłowe. Znaczący wpływ mają również spływy powierzchniowe, szczególnie z terenów stanowiących grunty orne.

W gminie Laszki działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków, podobnie jak zaopatrzenia w wodę, prowadzi Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Laszkach. Na terenie gminy działa oczyszczalnia ścieków w miejscowości Laszki. Jest to jedyna oczyszczalnia ścieków, działająca na terenie gminy Laszki.

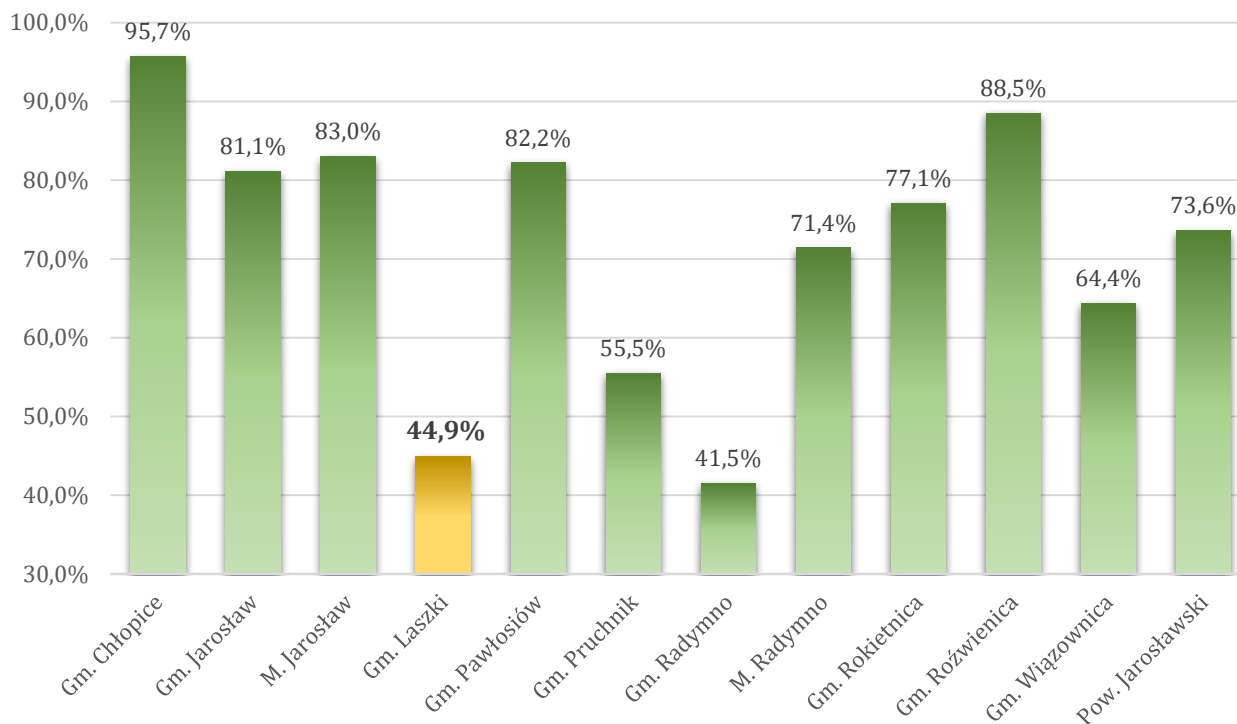
Według danych GUS, w 2020 roku gospodarstwa domowe oraz jednostki gospodarki odprowadziły miejską siecią kanalizacyjną 140,0 dam³. Ilość odprowadzonych ścieków zanotowała niewielki spadek w stosunku do roku 2019, kiedy wyniosła 150,0 dam³. Cena za 1 m³ odprowadzonych ścieków w roku 2020 wynosiła 3,16 zł/m³ netto. Wybrane dane dotyczące sieci kanalizacyjnej w roku 2016 oraz 2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28 Wybrane dane dotyczące instalacji kanalizacyjnej w Laszkach

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2020
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	38,0	56,5
- w tym będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	38,0	56,5
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	610	700
Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam ³	97,0	150,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W 2019 roku zgodnie z danymi GUS, z sieci kanalizacyjnej korzystało 3111 mieszkańców gminy Laszki, tj. 44,9 % ogółu ludności. Na tle powiatu jarosławskiego, gmina Laszki pod względem liczby osób korzystających z sieci kanalizacyjnej, znajduje się dopiero na 10. miejscu, a mniejszą wartość w tej kwestii posiada jedynie gmina wiejska Radymno.

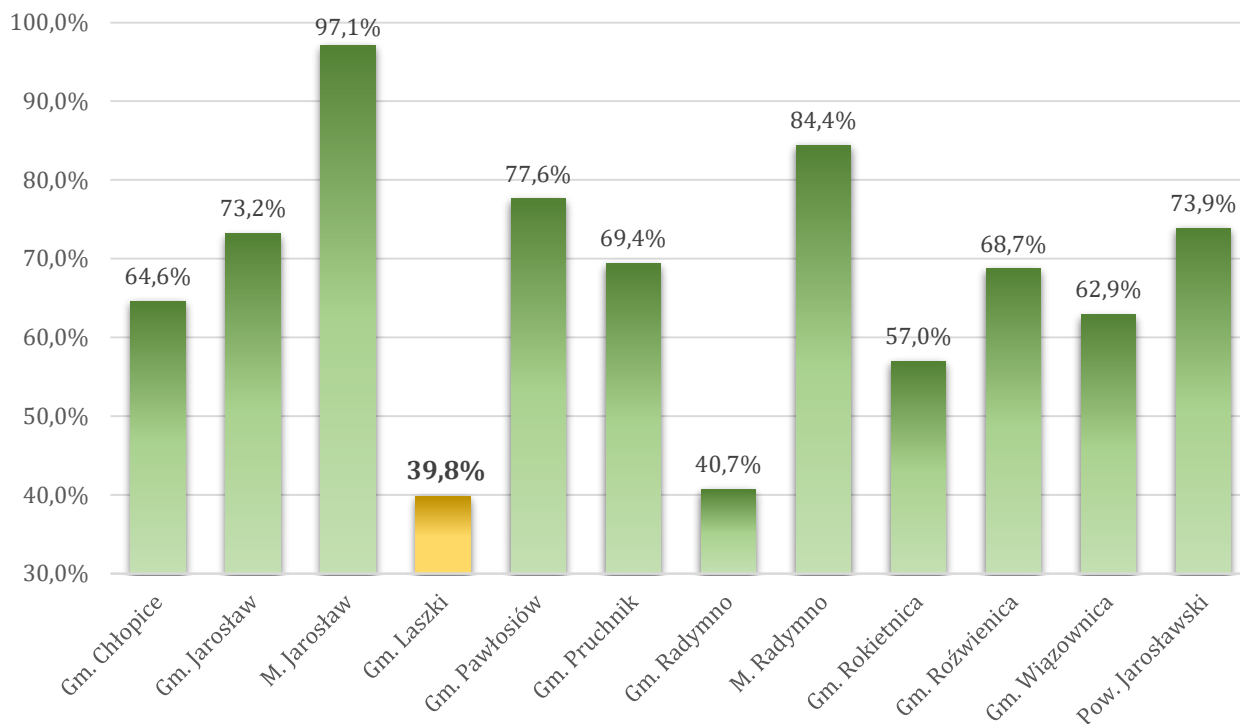
Wykres 12 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach powiatu jarosławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Sieć gazowa

Gaz ziemny staje się najwygodniejszym nośnikiem energii dla ludzkości. Jego zalety powodują, że od wielu lat na świecie trwa dynamiczny rozwój gazownictwa. Decydują o tym także względy ekonomiczne i ekologiczne (surowiec ten jest najbardziej przyjazny dla środowiska naturalnego).

W gminie Laszki występuje niski poziom gazyfikacji, kształtujący się według danych GUS z 2019 r. na poziomie 39,8 %. Dla porównania, poziom gazyfikacji w powiecie jarosławskim jest na poziomie 73,9 %, natomiast całego województwa podkarpackiego – 72,7 %. Korzystających z sieci gazowej w % ogółu mieszkańców w podziale na poszczególne gminy powiatu jarosławskiego na koniec 2019 roku, przedstawia poniższa tabela.

Wykres 13 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach powiatu jarosławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, gmina Laszki znajduje się na ostatnim miejscu w powiecie, pod względem ilości osób korzystających z sieci gazowej. Dane, dotyczące sieci gazowej na terenie gminy przedstawia poniższa tabela. Na dzień opracowania Strategii, brakowało danych dotyczących 2020 r.

Tabela 29 Wybrane dane dotyczące instalacji gazowej w gminie Laszki

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2016	2019
Długość czynnej sieci gazowej	m	126 186	133 067
Długość czynnej sieci przesyłowej	m	29 918	29 918
Długość czynnej sieci rozdzielczej	m	96 268	103 149
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	2 053	2 145
- w tym do budynków mieszkalnych	szt.	1 964	2 069
Liczba odbiorców gazu	gosp.	1 786	1 843
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	773	834
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	7 391	7 363

Zużycie gazu	MWh	9 306,4	11 036,3
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	5 589,1	6 945,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – na dzień opracowywania strategii dostępne były dane z 2019 r.

Gospodarka odpadami

W wyniku nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, od 1 lipca 2013 r. zaczęły obowiązywać nowe zasady odbioru odpadów, które obejmują mieszkańców wszystkich gmin, w tym również gminę Laszki. Przyjęcie takiego rozwiązania przyczyniło się do zwiększenia odbioru odpadów trafiających do instalacji odzysku jak również do zaniku nielegalnie składowanych odpadów w miejscach niedozwolonych. Zgodnie z nowymi regulacjami, gmina stała się odpowiedzialna za zorganizowanie ich odbioru, transportu i zagospodarowania.

Na terenie gminy Laszki funkcjonuje stacjonarny punkt selektywnej zbiórki odpadów, natomiast nie ma infrastruktury technicznej, typu składowisko odpadów i sortownia. Firmy świadczące usługi w zakresie gospodarki odpadami zostały wyłonione na podstawie przeprowadzonych postępowań o udzielenie zamówień publicznych, w trybie przetargów nieograniczonych.

Odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych z terenu gminy od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy oraz nieruchomości niezamieszkałych, w 2020 r., zajmowało się Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Jarosławiu Sp. z o.o. z siedzibą w Jarosławiu, ul. Przemyska 15, 37 – 500 Jarosław. Odpady z terenu gminy odbierane są według ustalonego harmonogramu.

Stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w 2020 r. wynosiły 15,00 zł od jednej osoby na miesiąc, jeżeli odpady były zbierane w sposób selektywny oraz 30,00 zł, jeżeli właściciel nieruchomości nie dopełniał obowiązku selektywnego zbierania odpadów.

W 2020 roku z terenu gminy Laszki odebrano 573,92 Mg odpadów zmieszanych (63,2 % odpadów ogółem) oraz 334,02 Mg odpadów selektywnych (36,8 %). W porównaniu do roku poprzedniego ilość odpadów zmieszanych zmniejszyła się o 18,58 Mg natomiast o 71,41 Mg zwiększyła się ilość odpadów zbieranych selektywnie, co świadczyć może o uszczelnieniu systemu i jego prawidłowym funkcjonowaniu. Wskazane dane zostały przedstawione w poniższej tabeli oraz wykresie.

Tabela 30 Wykaz odebranych odpadów komunalnych

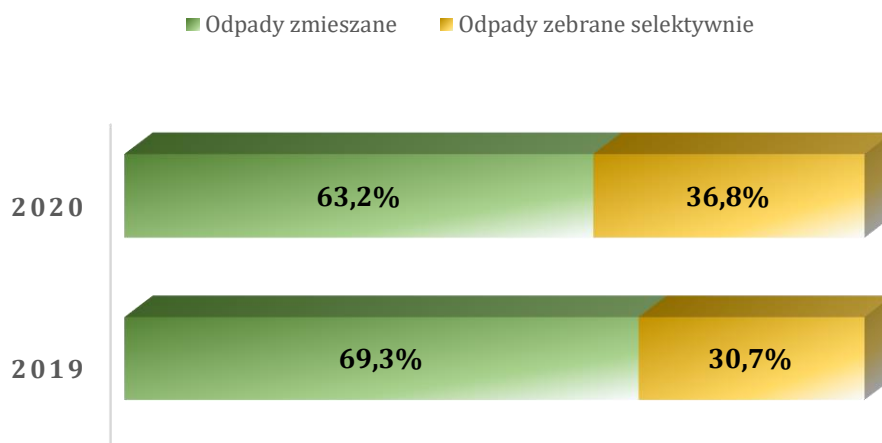
Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów (w Mg)	
	2019	2020
Zmieszane odpady komunalne	592,5	573,92
Opakowania z tworzyw sztucznych	-	-
Zmieszane odpady opakowaniowe	103,74	131,72
Opakowania z papieru i tektury	4,75	7,78
Opakowania ze szkła	88,42	102,46
Opady wielogabarytowe	61,02	72,08
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	3,20	19,40

Odpady ulegające biodegradacji	1,48	0,58
Razem	855,11	907,94

Źródło: Urząd Gminy Laszki

Relację odpadów zmieszanych oraz odpadów zebranych w sposób selektywny w latach 2019 - 2020 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 14 Odebrane zmieszane odpady komunalne oraz odpady zebrane w sposób selektywny z terenu gminy Laszki w latach 2019-2020 w %

Źródło: Urząd Gminy Laszki

3.14 Gospodarka finansowa

Polityka finansowa gminy Laszki, realizowana jest w oparciu o uchwałę budżetową, uchwalaną corocznie przez Radę Gminy Laszki. Dochody i wydatki miasta na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawione są w poniższej tabeli

Tabela 31 Realizacja budżetu Gminy Laszki na przestrzeni lat 2016-2020

Rodzaj	2016	2017	2018	2019	2020
Dochody	26 365 711,48	29 843 243,19	35 905 545,49	33 745 654,79	38 927 551,75
Wydatki	25 311 954,69	28 996 733,48	36 938 527,19	31 654 345,82	33 144 384,80
Nadwyżka/ deficyt	+1 053 756,79	+846 509,71	-1 032 981,70	+2 091 308,97	+5 783 166,95

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

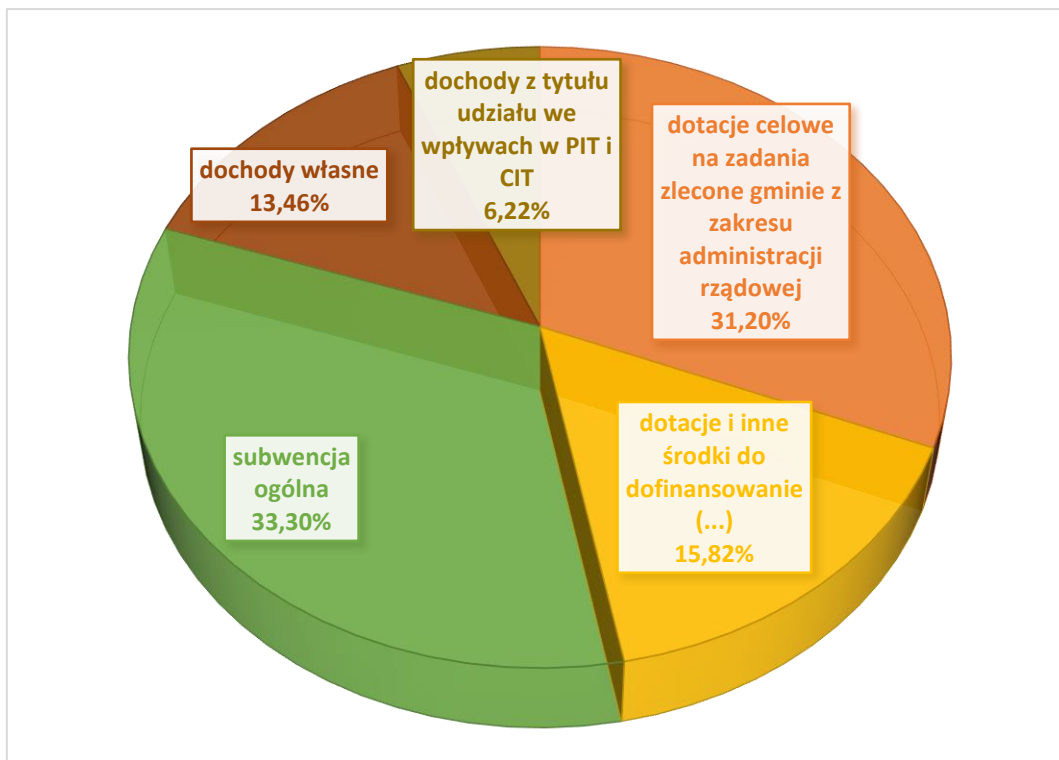
W 2020 roku z wykonanych na kwotę 38 927 551,75 zł dochodów znaczącą większość, bo aż 33 726 015,57 zł, czyli 86,64% stanowiły dochody bieżące. Z kolei pozostałą część dochodów w kwocie 5 201 536,18, tj. 13,36 % stanowiły dochody majątkowe.

Głównym źródłem dochodów w 2020 r. były:

- dotacje celowe na zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej – 12 146 334,61 zł – 31,20 % dochodów ogółem;

- dotacje i inne środki na dofinansowanie zadań własnych bieżących i inwestycyjnych gminy z budżetu państwa, środków europejskich oraz pozyskane z innych źródeł – 6 158 573,34 zł – 15,82 % dochodów ogółem;
- subwencja ogólna z budżetu państwa – 12 963 612,00 zł – 33,30 % dochodów ogółem;
- dochody własne gminy – 5 239 596,89 zł – 13,46 %;
- dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) i osób prawnych (CIT)– 2 419 434,91 zł – 6,22 % dochodów ogółem.

Wykres 15 Źródła dochodów i ich udział w dochodach ogółem

Źródło: Urząd Gminy Laszki

W porównaniu do roku 2019, dochody w 2020 roku wzrosły o 5 181 897,56 zł, a główną tego przyczyną był wzrost poszczególnych źródeł dochodów, co zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 32 Źródła dochodów gminy Laszki w roku 2019 oraz 2020

Źródła dochodów	2019	2020	Wzrost/spadek w %
Dochody z tytułu dotacji celowych na zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej	10 785 754,65 zł	12 146 334,61 zł	+12,6
Dochody z tytułu dotacji i innych środków na dofinansowanie zadań własnych bieżących i inwestycyjnych gminy z budżetu państwa, środków europejskich oraz pozyskanych z innych źródeł	4 090 835,69 zł	6 158 573,34 zł	+50,5

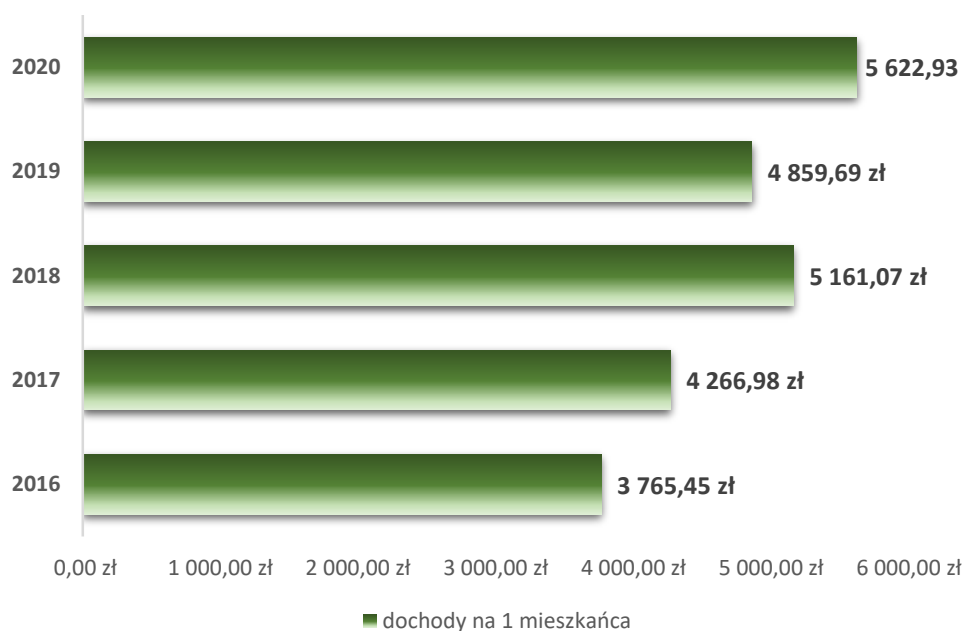

Dochody z subwencji ogólnej	12 473 977,00 zł	12 963 612,00 zł	+3,9
Dochody własne	3 942 139,92 zł	5 239 596,89 zł	+32,9
Dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych i osób prawnych	2 452 947,53 zł	2 419 434,91 zł	-1,4

Źródło: Urząd Gminy Laszki

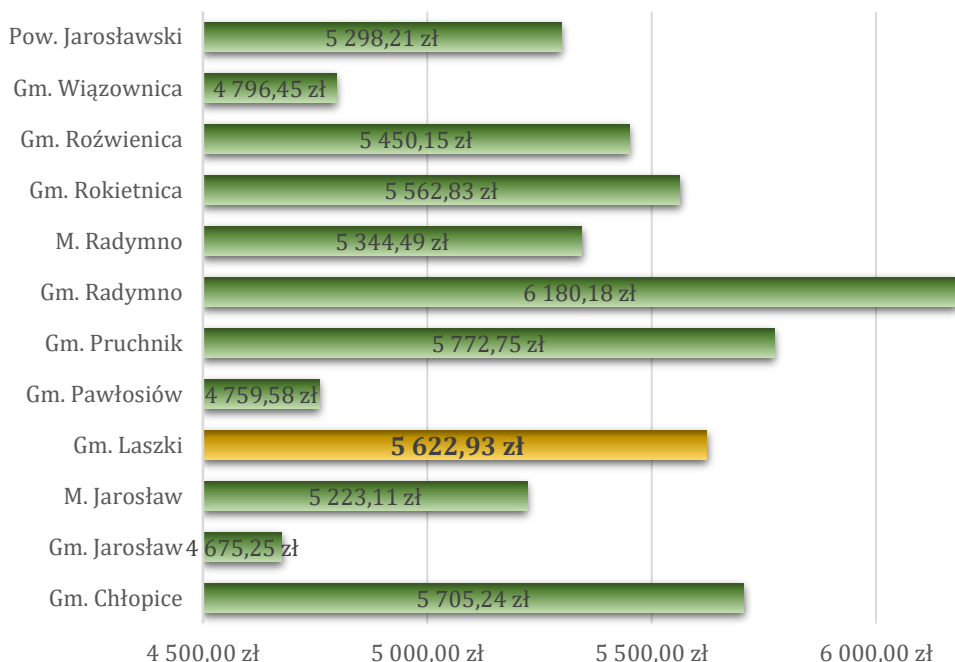
Jak wynika z powyższej tabeli, w 2020 roku w porównaniu do roku poprzedniego, dochody zmniejszyły się jedynie z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych i osób prawnych, był to jednak spadek niewielki, w granicach -1,4 %. W pozostałych źródłach dochody uległy zwiększeniu, a największy wzrost nastąpił w dochodach tytułu dotacji i innych środków na dofinansowanie zadań własnych bieżących i inwestycyjnych gminy z budżetu państwa, środków europejskich oraz pozyskanych z innych źródeł (wzrost o 50,5 %).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca, dochody w 2020 roku wynosiły 5 622,93 zł, przy czym w 2016 roku dochody te kształtowały się na poziomie 3 765,45 zł. Dochody budżetu gminy Laszki w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2016-2020 oraz na tle pozostałych gmin powiatu jarosławskiego w 2020 roku, przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 16 Dochody na 1 mieszkańca w gminie Laszki na przestrzeni lat 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 17 Dochody na 1 mieszkańca w gminie Laszki na tle pozostałych gmin powiatu jarosławskiego w roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

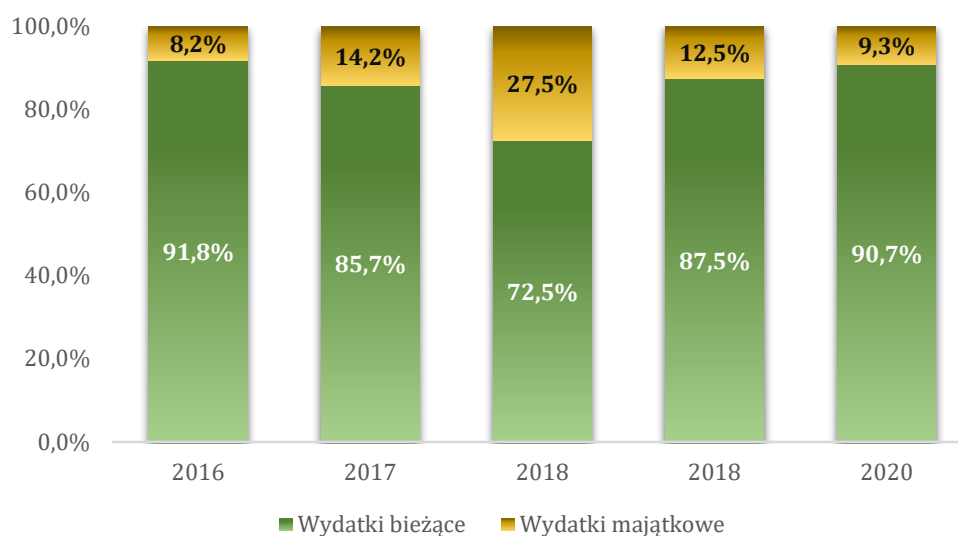
W ogólnej kwocie 33 144 384,80 zł, wydatkowanych w 2020 roku z budżetu gminy Laszki, kwotę 30 057 202,83 zł, czyli 90,69 % stanowiły wydatki bieżące. Pozostałą kwotę, tj. 3 087 181,97 zł (9,31 %) stanowiły wydatki majątkowe (inwestycyjne). Relacja dochodów bieżących do wydatków bieżących na koniec 2020 r. wyniosła +3 668 812,74 zł.

Poziom wydatków majątkowych (inwestycyjnych) i ich udział w całkowitych wydatkach budżetowych w latach 2016-2018, wykazywał tendencje wzrostową, natomiast od roku 2019 zaczął następować spadek tego udziału. Dane dotyczące poziomu wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w latach 2016-2020, przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 33 Udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach budżetowych na przestrzeni lat 2016-2020

Rok	Wydatki ogółem (w zł)	Wydatki majątkowe (w zł)	Udział inwestycji w wydatkach ogółem (w %)
2016	25 311 954,69	2 069 871,99	8,2
2017	28 996 733,48	4 106 760,19	14,2
2018	36 938 527,19	10 172 647,37	27,5
2019	31 654 345,82	3 962 883,04	12,5
2020	33 144 384,80	3 087 181,97	9,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 18 Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem na przestrzeni lat 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W budżecie wykonanym w 2020 roku, największe środki wydatkowano na świadczenia związane z realizacją rządowego programu „Rodzina 500 plus”, wspieranie rodziny, a także na oświatę i wychowanie. Łącznie na te cele przeznaczono 21 956 865,68 zł, tj. 66,25 % ogółu wydatków.

Wydatki budżetowe poniesione w roku 2016 oraz 2020 wg działów klasyfikacji budżetowej przedstawia poniższa tabela.

Tabela 34 Wydatki gminy Laszki w roku 2016 i 2020

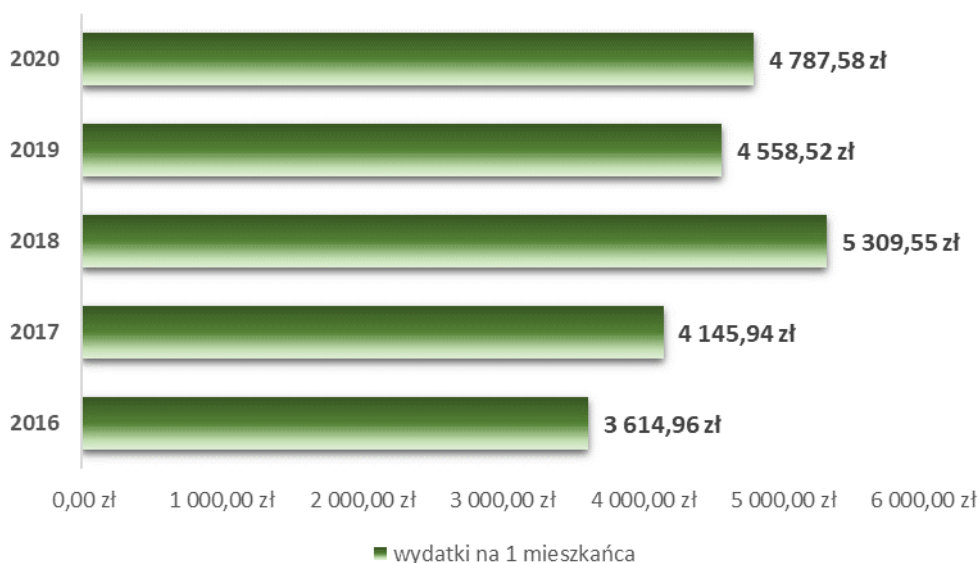
Dział	Nazwa działu	Wykonanie w zł	
		2016	2020
010	Rolnictwo i łowiectwo	608 546,88	703 313,12
020	Leśnictwo	38 184,81	51 739,05
400	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	5 764,22	52 703,12
600	Transport i łączność	1 829 366,45	1 165 288,20
700	Gospodarka mieszkaniowa	552 434,85	840 366,53
710	Działalność usługowa	18 335,29	14 241,14
750	Administracja publiczna	2 318 113,03	3 411 838,27
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	10 002,61	95 903,00
752	Obrona narodowa	0,00	0,00

754	Bezpieczeństwo publiczne o ochrona przeciwpożarowa	97 119,73	279,173,69
757	Obsługa długu publicznego	38 269,66	3 529,79
801	Oświata i wychowanie	8 695 769,32	10 559 235,80
851	Ochrona zdrowia	30 494,52	18 929,21
852	Pomoc społeczna	9 387 910,53	1 298 030,89
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,00	0,00
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	279 963,62	172 437,67
855	Rodzina	-	11 397 629,88
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	911 221,96	2 454 192,95
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	241 191,35	213 570,20
926	Kultura fizyczna	249 265,86	412 262,29
Ogółem wydatki		25 311 954,69	33 144 384,80

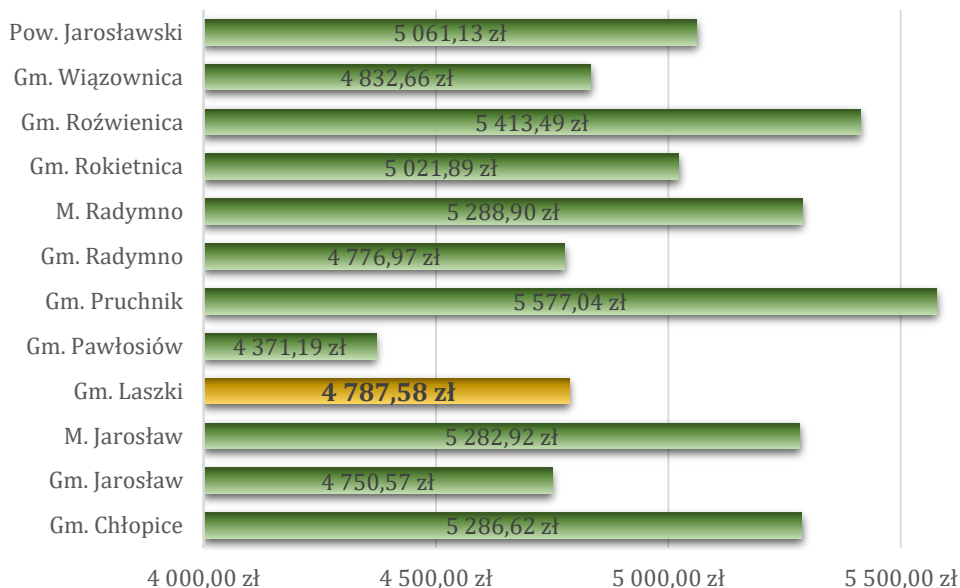
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wydatki z 2020 roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca, wynosiły 4 787,58 zł, przy czym w 2016 roku dochody te kształtowały się na poziomie 3 614,96 zł. Wydatki budżetu gminy Laszki w przeliczeniu na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2016-2020 oraz na tle pozostałych gmin powiatu jarosławskiego w 2020 roku przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 19 Wydatki na 1 mieszkańca w gminie Laszki na przestrzeni lat 2016-2020

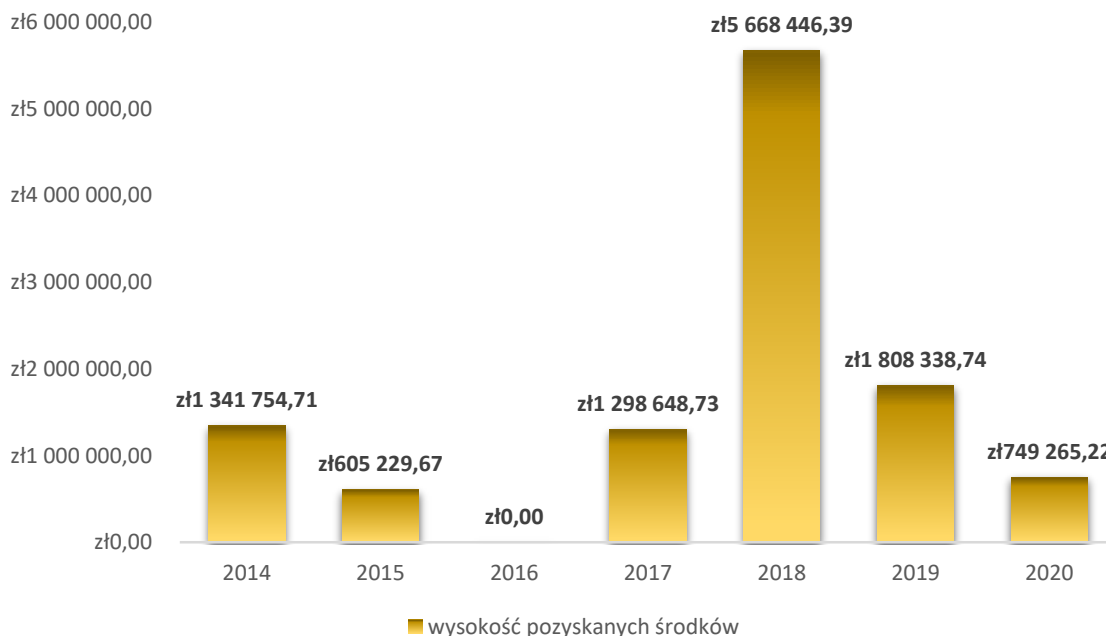
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 20 Wydatki na 1 mieszkańca w gminie Laszki na tle pozostałych gmin powiatu jarosławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Ważnym elementem budżetu gminy są zewnętrzne środki pozyskiwane z funduszy europejskich. Gmina Laszki aktywnie działa w pozyskiwaniu tych środków, realizując różnego rodzaju programy oraz projekty, które są finansowane lub współfinansowane z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej. Na przestrzeni lat 2014-2020 na realizację programów oraz projektów unijnych pozyskano łącznie 11 471 683,46 zł, co zostało przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 21 Wysokość pozyskanych środków w ramach programów i projektów unijnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

3.15 Planowanie przestrzenne

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Laszki określa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Laszki przyjęte uchwałą Rady Gminy Nr XXII/147/05 z dnia

26 lutego 2005 r. Od tego momentu doszło do zmiany Studium: uchwałą Nr XII/137/12 z dnia 22 czerwca 2012 r.

Studium określa politykę przestrzenną gminy, lokalne zasady gospodarowania przestrzenią przy uwzględnieniu celów i kierunków polityki przestrzennej, określonych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa, planie zagospodarowania przestrzennego województwa i strategii rozwoju gminy. W tym zakresie fundamentalne znaczenie mają zasady ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.

Ład przestrzenny jest określany jako ukształtowanie powierzchni, które tworzy harmonijną całość i uwzględnia w sposób uporządkowany wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Z kolei zrównoważony rozwój jest to rozwój społeczno-gospodarczy, w którym występuje proces integracji działań politycznych, społecznych i gospodarczych, mając na względzie zachowanie równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności lub obywateli, zarówno w chwili obecnej jak i dla przyszłych pokoleń.

Studium jest sporządzane dla obszaru znajdującego się w granicach administracyjnych gminy oraz pełni trzy podstawowe funkcje:

Stanowi akt polityki przestrzennej gminy, określający strategię rozwoju przestrzennego.

Wpływa na zasady kształtowania przestrzeni, określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, koordynując ich ustalenia.

Może stanowić ofertę dla przyszłych inwestorów, będąc jednym z ważniejszych elementów programu rozwoju gminy.

W celu kształtowania zabudowy oraz wskaźników zagospodarowania terenu tworzone są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na działkach gminnych i prywatnych, umożliwiające przyjęcie wieloletniego kierunku działań standaryzujących ład i porządek przestrzenny oraz stwarzające możliwość zrównoważonego rozwoju podstawowej infrastruktury komunalnej i społecznej oraz sprawniejszego zasiedlania obszarów gminy. Obligatoryjnie realizowane są programy i projekty zmierzające do harmonizacji i kształtowania przestrzeni publicznej. Ustalenia planu miejscowego nie mogą być sprzeczne z polityką przestrzenną, określoną w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Na terenie gminy Laszki nie wprowadzono do tej pory miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w związku z czym zagospodarowanie przestrzenne jest realizowane poprzez wydawanie przewidzianych prawem decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2020 r. wydanych zostało 39 decyzji o warunkach zabudowy oraz 14 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Łącznie na przestrzeni lat 2016-2020, wydanych zostało 206 decyzji o warunkach zabudowy i 48 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dane dotyczące wydawanych decyzji na przestrzeni lat 2016-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 35 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2016-2020

Rodzaj decyzji	2016	2017	2018	2019	2020
Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	5	12	5	12	14
Decyzje o warunkach zabudowy, w tym:	38	36	53	40	39

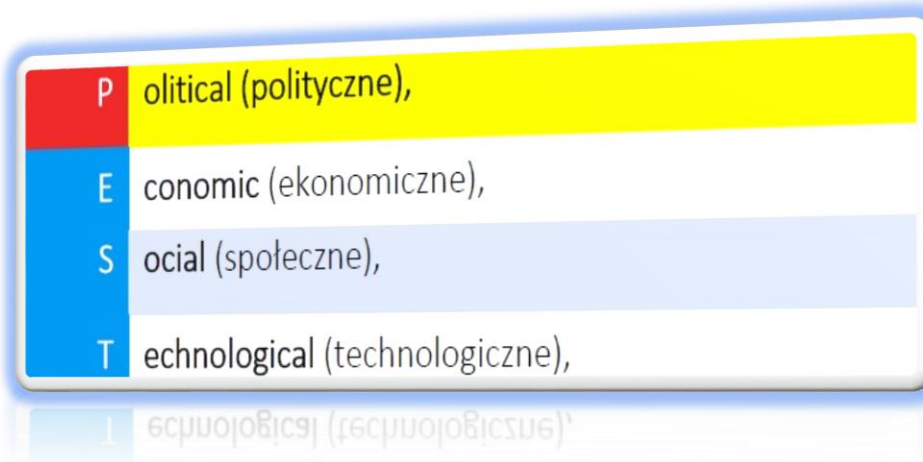

- decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	22	25	37	16	18
- decyzje dotyczące zabudowy usługowej	1	2	3	2	2
- decyzje dotyczące innej zabudowy	15	9	13	22	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL oraz danych Urzędu Gminy Laszki

4. ANALIZA TRENDÓW ZEWNĘTRZNYCH – ZJAWISKA I PROCESY

Zewnętrzne zjawiska i procesy analizuje się z wykorzystaniem metodologii PEST, za pomocą której opisuje się czynniki oddziałujące na sytuację danej jednostki, na które nie ma ona wpływu lub jest on ograniczony.

Sytuacja gminy, ze względu na jej geograficzne położenie i wchodzenie w skład administracji samorządowej jest często zależna od zmian przebiegających w czterech obszarach wyróżnionych powyżej. W celu zestawienia głównych trendów zewnętrznych dokonano przeglądu dokumentów strategicznych i diagnostycznych na różnych szczeblach (np. Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030), projektowanych i planowanych opracowań strategicznych, raportów, opracowań i naukowych publikacji czy artykułów medialnych.

W chwili przystępowania do opracowania strategii dla gminy Laszki pod wpływem pandemii SARS-CoV-2 cały świat poszukiwał odpowiedzi w jaki sposób zareagować na spowodowany nią kryzys zdrowotny, społeczny i gospodarczy. Od wielu dekad nie pojawiło się zjawisko tak mocno i na tak szeroką skalę wpływające na ludzkość. Niepokoje społeczne wynikają z obaw przed eskalacją pandemii i pogłębienia jej złych konsekwencji. Mając to na względzie, w analizie uwzględniono możliwy wpływ COVID-19 na niektóre z trendów. Należy jednak zaznaczyć, że prognozowanie jest obecnie obciążone dużą nieprzewidywalnością przebiegu pandemii. Jej skutkami zostały dotknięte właściwie wszystkie grupy społeczne, branże, zmieniono formy nauczania, ograniczono ruch transgraniczny itd. Na wstępie należy przyjąć założenie, że w wyniku trwającego kryzysu zwyczaje i zachowania (konsumpcja, relacje międzyludzkie, higiena itp.) ulegną znaczącym i trwałym przemianom.

Czynniki	Trend / zjawisko / proces
Polityczne	dążenie do zwiększania spójności terytorialnej i wzmocnienia partnerskich relacji na szczeblu samorządowym, rosnące wyzwania dla samorządowych polityk budżetowych,

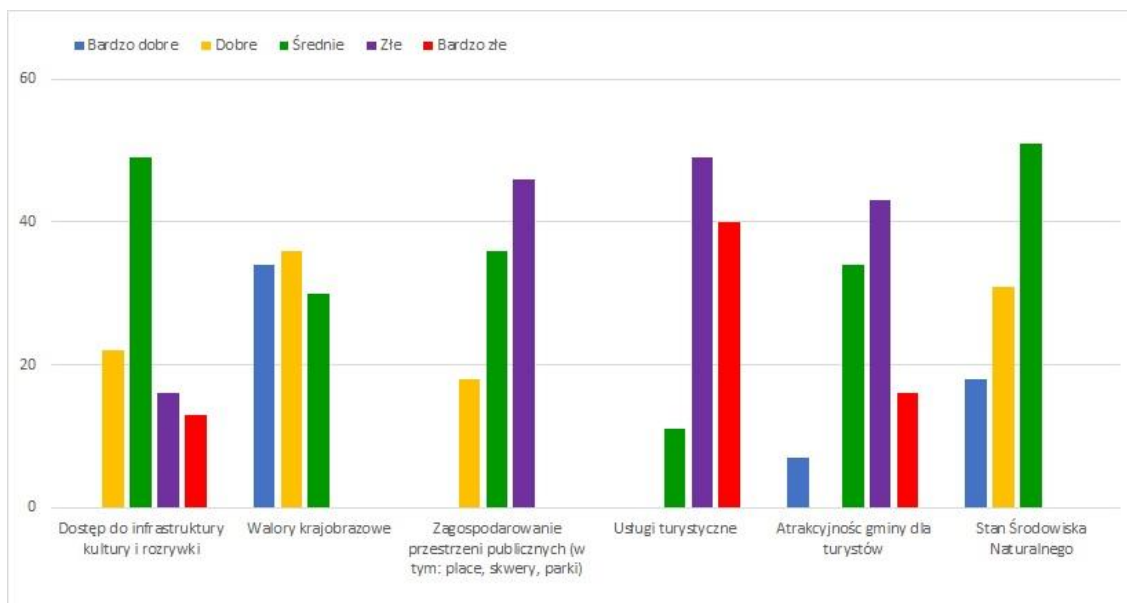
	<p>częste zmiany przepisów prawnych, uruchomienie nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej w realiach gwałtownych zmian społecznych i gospodarczych.</p>
Ekonomiczne	<p>przyśpieszenie kryzysu i osłabienie koniunktury gospodarczej, rynek pracy – gwałtowne zmiany i przekształcenia, rozwój przedsiębiorczości – wzrastająca liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, wzrost znaczenia społecznej odpowiedzialności biznesu, zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych, wzrastająca liczba osób pracujących na terenie gminy, wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym.</p>
Spoleczne	<p>systematyczny spadek liczby mieszkańców gminy, pogłębiający się proces starzenia się społeczeństwa, zmieniające się realia dla prowadzenia polityk integracyjnych oraz aktywizacyjnych, zmniejszająca się liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej wzrastająca popularność i promocja partycypacji społecznej,</p>
Technologiczne	<p>digitalizacja i powszechność e-usług, gospodarka o obiegu zamkniętym - rosnący nacisk na korzystanie z odnawialnych źródeł energii, zwiększająca się dostępność i sprawność transportu drogowego oraz kolejowego, elektromobilność i intermodalność – wzmacnianie nowych form transportu, zmiany klimatyczne, lepsza jakość powietrza jako priorytetowy cel działań w sferze środowiskowej, ubóstwo energetyczne jako bariera w ograniczaniu zanieczyszczenia powietrza.</p>

5. GMINA W OCZACH MIESZKAŃCÓW

W sferze środowiska geograficznego najlepiej zostały ocenione walory krajobrazowe (odpowiedzi „bardzo dobrze” i „dobrze”). Świadczy to o tym, że mieszkańcy gminy Laszki doceniają swoje położenie, przede wszystkim potencjał wynikający z krajobrazu. Dostatecznie został oceniony stan środowiska naturalnego, chociaż połowa ankietowanych oceniła ten stan jako średni. Najgorzej wypadły oferowane usługi turystyczne, ze względu na brak rozwiniętej infrastruktury turystycznej, a patrząc na potencjał turystyczny gminy w tej kwestii, to powinno być o wiele lepiej. Sporą liczbę złych ocen

uzyskały również kwestie dotyczące zagospodarowanie przestrzeni publicznej oraz atrakcyjności gminy dla turystów.

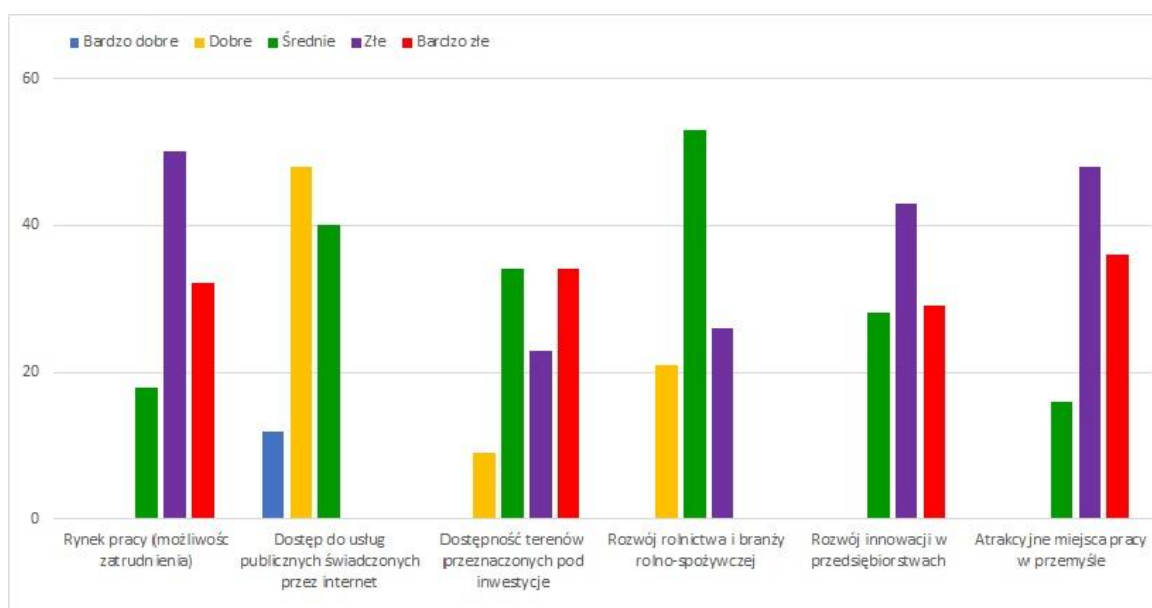

Wykres 22 Środowisko geograficzne – ocena sfery funkcjonalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Gospodarka

W ogólnej ocenie elementów gospodarczych w gminie Laszki - w większości występują negatywne wartości. Mieszkańcy źle oceniają kwestie gospodarcze, a najgorzej w tym przypadku wypada rynek pracy, w tym możliwość zatrudnienia, a także występowanie atrakcyjnych miejsc pracy w przemyśle. W większości negatywnie są też oceniane: dostępność terenów inwestycyjnych oraz rozwój innowacji w przedsiębiorstwach. Mimo to część mieszkańców pozytywnie oceniła dostęp do usług publicznych, świadczonych przez Internet.

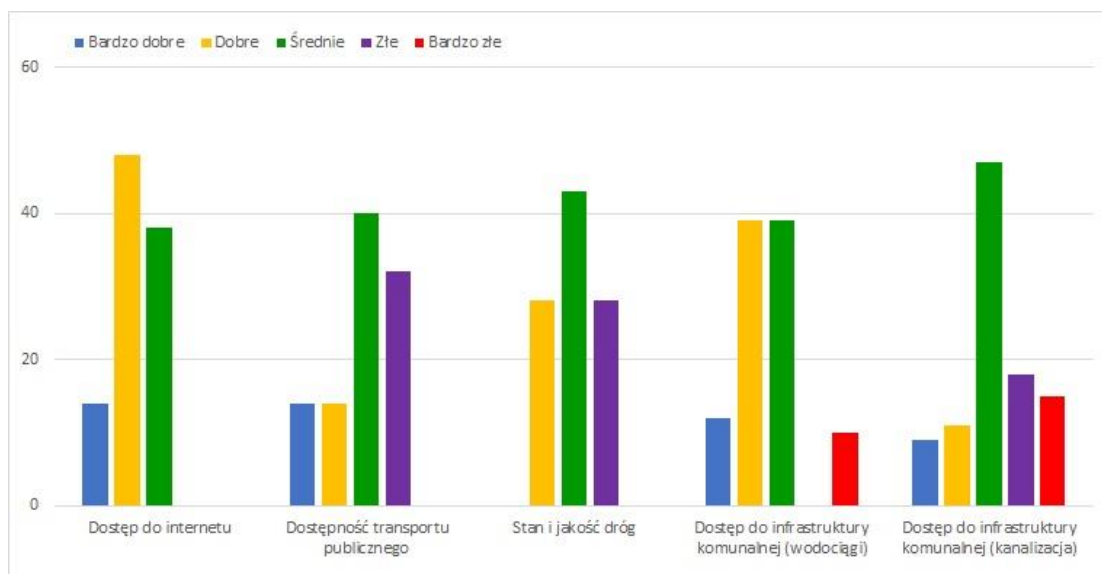
Wykres 23 Gospodarka – ocena sfery funkcjonalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Infrastruktura techniczna

Poniższy wykres ilustruje, że rozwój wybranych elementów infrastruktury technicznej jest generalnie na średnim poziomie. Najgorzej ocenianym elementem infrastruktury technicznej jest dostęp do sieci kanalizacyjnej, co pokazuje jak słabo rozwinięty jest ten obszar oraz w jakim stopniu zaspokajane są zbiorowe potrzeby mieszkańców. Dużo negatywnych ocen dotyczyło również dostępności transportu publicznego oraz stanu i jakości dróg. Najlepiej w tej kwestii wypada dostępność do Internetu, co z punktu widzenia rozwoju gminy jest właściwym krokiem w budowaniu społeczeństwa cyfrowego. W gminie Laszki, dostępność do Internetu oceniana jest przez mieszkańców bardzo dobrze, dobrze lub średnio.

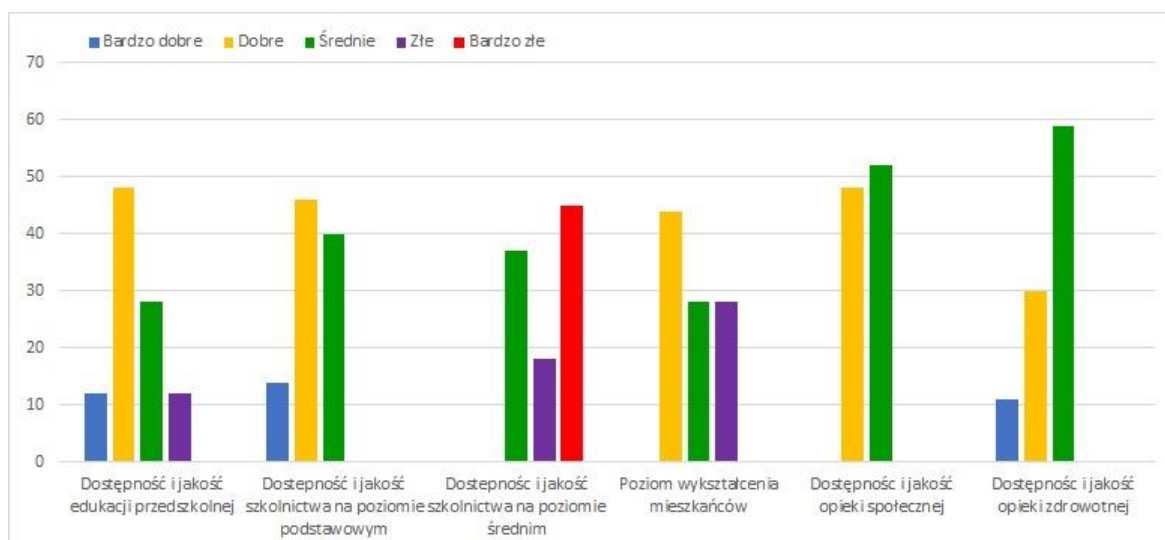
Wykres 24 Infrastruktura techniczna – ocena sfery funkcjonalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna stanowi podstawę do zaspokojenia potrzeb socjalnych i oświatowych. Najwyżej ocenionymi elementami w tej dziedzinie są edukacja przedszkolna oraz edukacja podstawowa, co w kontekście gminy Laszki oznacza, że miejscowe placówki oświatowe dobrze spełniają swoją rolę i wypełniają postawione przed nimi zadania. Szkolnictwo na poziomie średnim na tle ww. rodzajów kształcenia, wypada najgorzej ze względu na położenie szkół średnich, które znajdują się w mieście Jarosław. Działalność edukacyjna społeczeństwa winna być traktowana jako inwestycja w kapitał ludzki, gdyż wykształcone społeczeństwo odgrywa ważną rolę dla współczesnych procesów rozwojowych. Tworzą je mieszkańcy aktywnie lub potencjalnie uczestniczący w działalności społeczno – gospodarczej ze względu na posiadaną wiedzę, kwalifikacje oraz umiejętności.

Dosyć dobrze jest też oceniana dostępność i jakość opieki społecznej i dostęp do opieki zdrowotnej, co oznacza, że mieszkańcy mają zapewniony dostęp do świadczeń w ww. zakresie i są zaspokajane ich potrzeby.

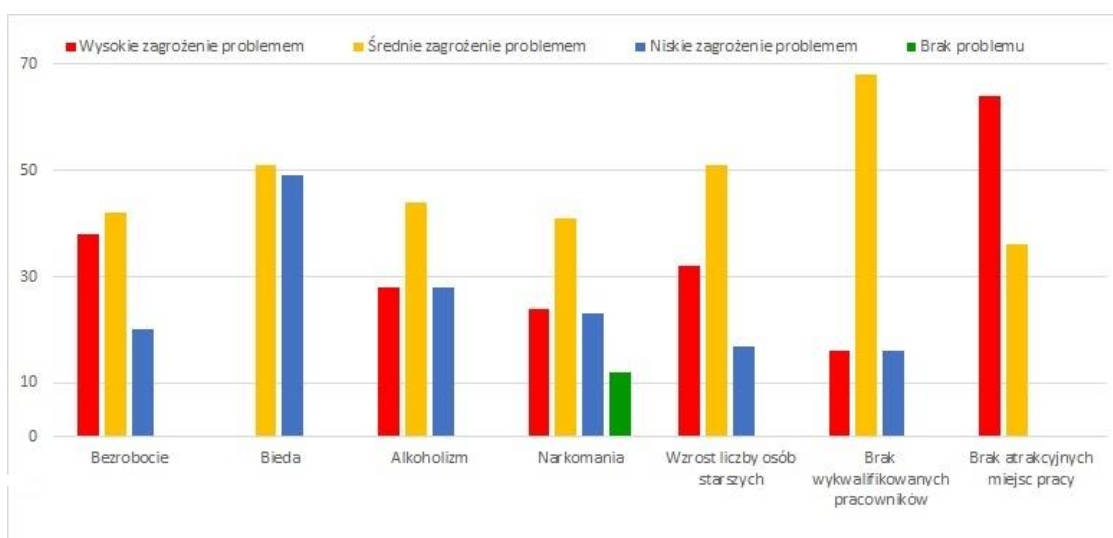

Wykres 25 Infrastruktura społeczna – ocena sfery funkcjonalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Spółeczeństwo definiuje problemy społeczne jako łamanie szczególnie cennych, (w rozumieniu społeczeństwa) norm społecznych. Stanowią one przeszkodę dla efektywnego funkcjonowania społeczeństwa. W gminie Laszki najistotniejszym problemem społecznym jest brak atrakcyjnych miejsc pracy, co zmusza mieszkańców do poszukiwania pracy w pobliskich miejscowościach, a nawet emigracją. Brak pracy powoduje pogorszenie się warunków ekonomicznych rodzin, a wykonywanie zawodu w innej miejscowości staje się czasochłonne, przez co niejednokrotnie zaniedbywane są inne obowiązki (np. wychowawcze). Niemożność pozyskania pracy zawodowej, powoduje zagrożenie materialne i łączy się z destabilizacją sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych, co może prowadzić do społecznego wykluczenia.

Jako wysokie zagrożenie problemem mieszkańcy wskazali również bezrobocie i alkoholizm oraz wzrost liczby osób starszych. Starzejące się społeczeństwo jest bardzo istotnym problemem społecznym, występującym powszechnie w całym kraju i ma ogromny wpływ na przyrost naturalny, a w konsekwencji na liczbę ludności.

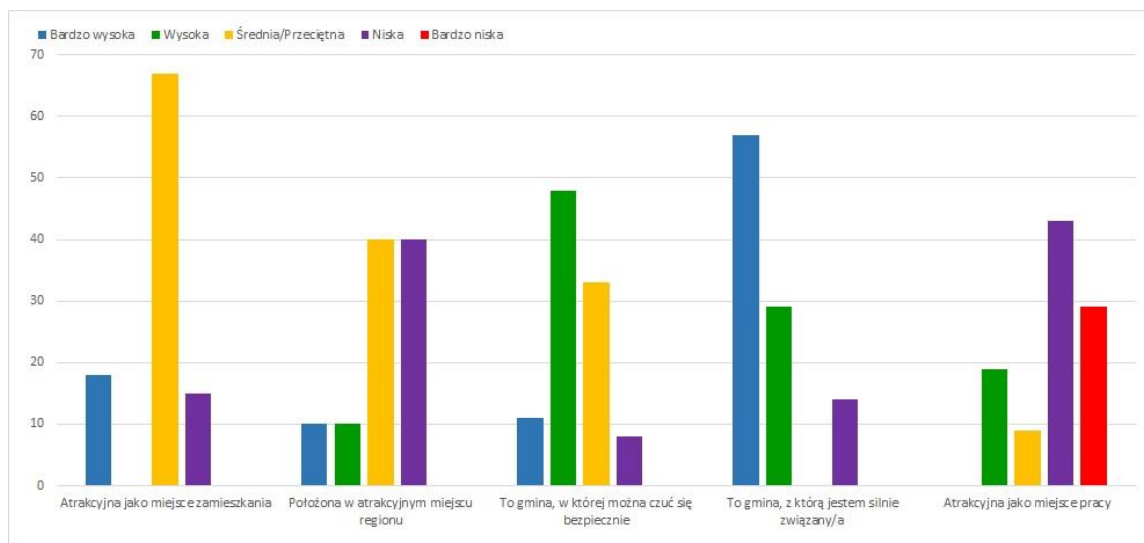

Wykres 26 Wybrane problemy społeczne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

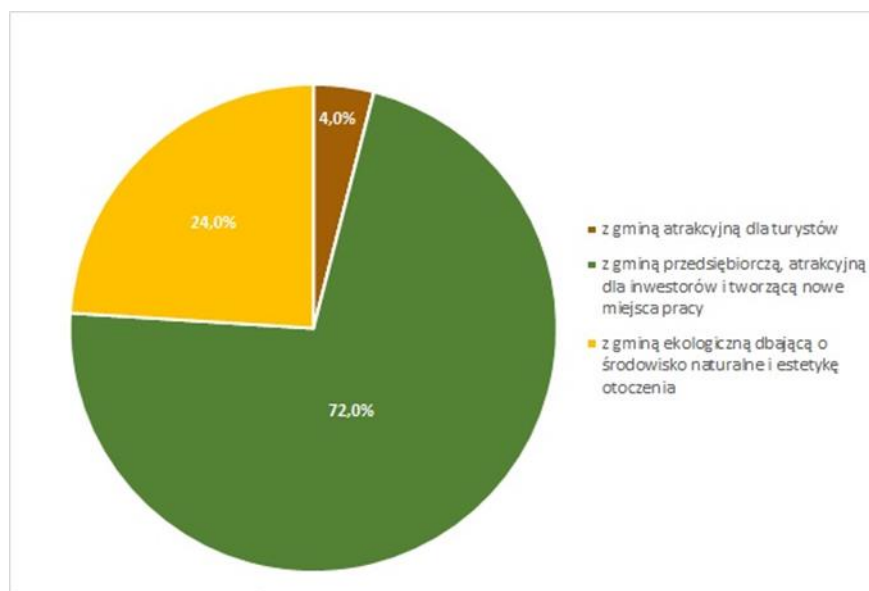
Gmina Laszki została określona przez mieszkańców jako gmina, z którą są silnie związani oraz gmina, w której czują się bezpiecznie. Natomiast negatywnie oceniana jest atrakcyjność gminy jako miejsce pracy - ze względu na występujący problem w tej kwestii.

Wykres 27 Ocena Gminy Laszki w wybranych kategoriach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

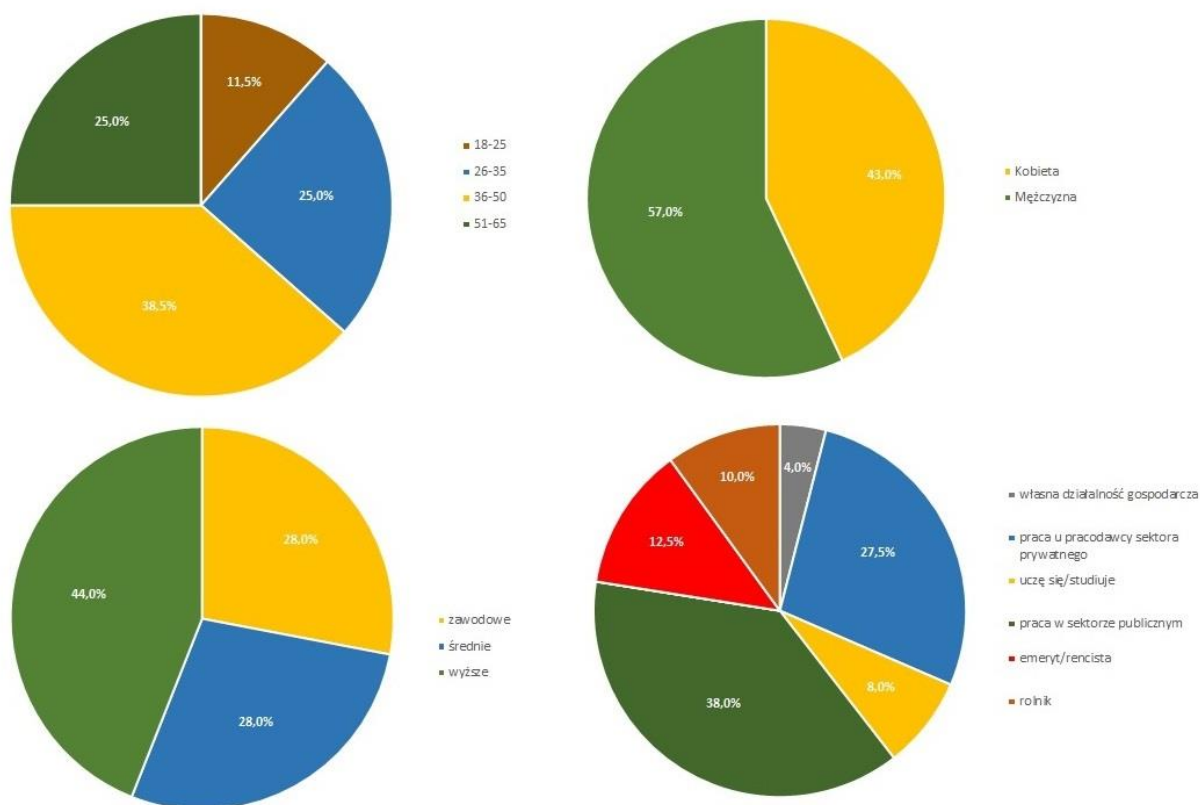
Na pytanie, z czym chce się utożsamiać gminę w 2030 roku, zdecydowana większość ankietowanych odpowiedziała, że z gminą przedsiębiorczą, atrakcyjną dla inwestorów i tworzącą nowe miejsca pracy. Świadczy to o tym, jakie są największe oczekiwania mieszkańców i do czego samorząd powinien dążyć.

Wykres 28 Tożsamość gminy Laszki w 2030 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

W przeprowadzonym badaniu, większość ankietowanych stanowiły osoby w wieku od 36-50 lat, z wykształceniem średnim, pracujących w sektorze publicznym bądź u pracodawcy sektora prywatnego. Ponad połowę badanych stanowili mężczyźni.

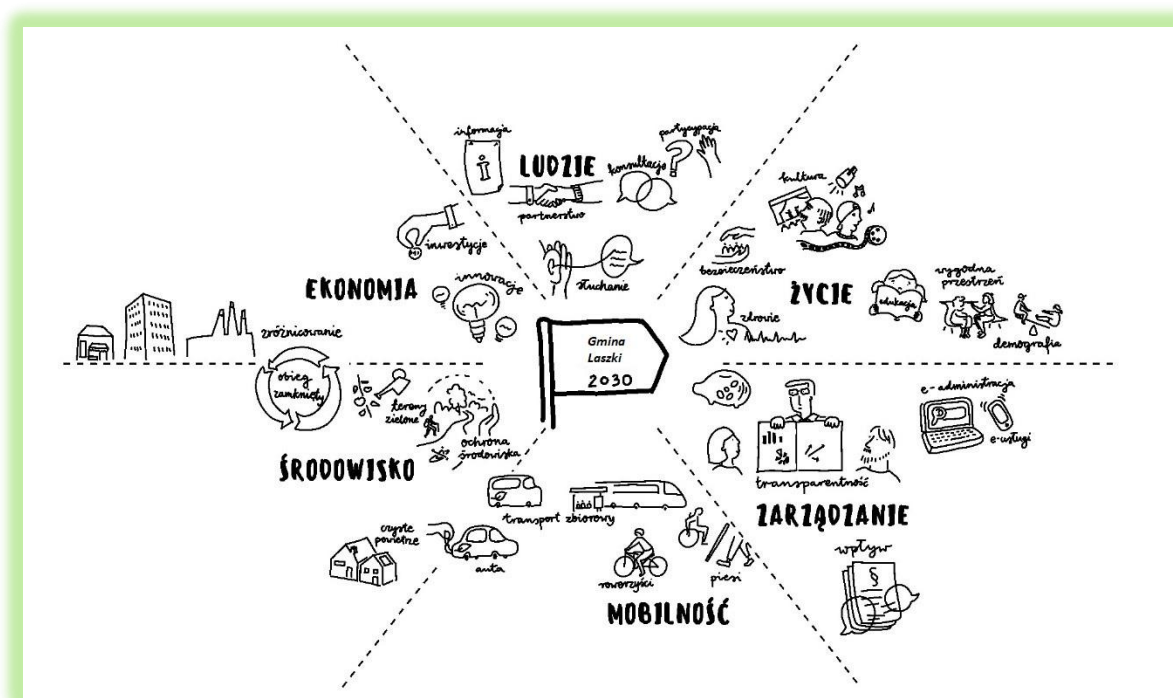
Wykres 29 Informacje dot. ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

6. WNIOSKI Z DIAGNOZY - ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki, wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju - płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizy dokonano w oparciu o:

- Wnioski z opisu charakterystyki gminy.
- Dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z gminy oraz ze źródeł zewnętrznych.
- Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach od 21 lipca do 12 sierpnia 2021.
- Spotkań strategicznych.

Wymiar społeczny	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> rosnąca liczba osób pracujących na terenie gminy, efektywna realizacja aktywnych programów rynku pracy, poprawiająca się sytuacja ekonomiczna mieszkańców gminy, dobra dostępność placówek oświatowych w zakresie edukacji przedszkolnej i podstawowej, dobry dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, aktywność klubów sportowych w zakresie kształtowania kultury fizycznej i sportu, rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna – zespół boisk sportowych – ORLIK 2012, stadion, boiska sportowe, sale gimnastyczne, dostępność przestrzeni społecznych – duża liczba świetlic wiejskich, aktywność stowarzyszeń – w szczególności kół gospodyń wiejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> spadająca z roku na rok liczba mieszkańców, utrzymujące się ujemne saldo migracji, odpływ ludzi młodych i wykształconych do większych ośrodków miejskich, niekorzystna struktura demograficzna gminy (wzrastający odsetek osób w wieku poprodukcyjnym oraz malejący w wieku przedprodukcyjnym), duży odsetek osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, znaczna liczba osób biernych zawodowo, niegotowych do podjęcia pracy – ukryte bezrobocie, zmniejszająca się liczba dzieci i uczniów w placówkach oświatowych, duży odsetek osób korzystających z pomocy społecznej ogółem w stosunku do powiatu jarosławskiego i województwa podkarpackiego, ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej, niski poziom dostosowania budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych,

	<ul style="list-style-type: none"> wzrost zjawiska uzależnienia wśród mieszkańców, niewystarczająca oferta kulturalna dla dzieci i młodzieży, mała liczba wydarzeń i imprez kulturalnych na terenie gminy, niezaspokajane potrzeby mieszkańców w zakresie publicznego transportu zbiorowego, brak miejsc aktywizacji seniorów – przede wszystkim klubu seniora, brak żłobka, brak infrastruktury umożliwiającej rozwój, niski poziom partycypacji społecznej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> rozwój polityki senioralnej, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, uregulowania i instrumenty sprzyjające funkcjonowaniu i promocji rodziny, spadek zjawiska wykluczenia społecznego, wzrost integracji międzypokoleniowej, wzrastająca świadomość społeczeństwa w zakresie profilaktyki zdrowia oraz zdrowego trybu życia, zwiększenie uczestnictwa w życiu publicznym, rozwój organizacji społecznych, wzrost aktywności i integracji mieszkańców – dzieci, młodzieży i osób starszych, dostosowanie budynków użyteczności publicznej dla potrzeb osób niepełnosprawnych i osób starszych przy udziale środków zewnętrznych, pozyskanie środków zewnętrznych na wspieranie działań w celu rozwoju kapitału społecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> pogłębiający się problem ujemnego przyrostu naturalnego oraz salda migracji, niepewna sytuacja na rynku pracy, powodująca wzrost stopy bezrobocia, pojawienie się sytuacji zewnętrznej, powodującej wzrost liczby mieszkańców potrzebujących wsparcia i pomocy społecznej, wzrost liczby osób uzależnionych oraz zachorowań na choroby cywilizacyjne, rosnące koszty modernizacji, remontów i utrzymania infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, zagrożenie izolacją i wykluczeniem społecznym osób starszych, wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych, wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych.
Wymiar gospodarczy	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY

<ol style="list-style-type: none"> 1. konkurencyjność oparta na rolnictwie i produkcji żywności, 2. miejscowe zasoby kruszywa, należące do najbogatszych w regionie, 3. wykorzystanie pozostałości po funkcjonujących w przeszłości PGR i spółdzielniach rolniczych, na gruncie których obecnie funkcjonują spółdzielnie, 4. funkcjonujące lotnictwo w Laszkach, którego użytkownikiem jest Aeroklub Ziemi Jarosławskiej, 5. przeważające użytki rolne w strukturze użytkowania ziemi – rozwinięte rolnictwo, 6. duża samodzielność gospodarstw rolnych – przeciętna wielkość gospodarstw przekracza 5 ha, 7. dobre cechy ekologiczne płodów rolnych – fundamenty pod rolnictwo ekologiczne. 	<ol style="list-style-type: none"> 8. bardzo mała liczba małych i średnich przedsiębiorstw, 9. brak dużych podmiotów gospodarczych, generujących wpływy do budżetu gminy z tytułu CIT, 10. brak wykwalifikowanej kadry oraz specjalistów, 11. brak infrastruktury turystycznej – w szczególności bazy noclegowo-gastronomicznej, 12. ograniczony kapitał na rozwój sektora MŚP, 13. brak przemysłu przetwórczego.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • atrakcyjne położenie gospodarcze – bliskość autostrady A4 i bardzo dobre połączenie komunikacyjne z miastem Rzeszowem i Ukrainą, poprzez przejście graniczne w Korczowej, • korzystne warunki dla rozwoju turystyki i agroturystyki, • rozwój usług turystycznych i gastronomicznych • wzrost zaangażowania mieszkańców w rozwój turystyczny gminy, • efektywne wykorzystanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych w rozwoju turystyki, • korzystne warunki glebowo-klimatyczne do rozwijania produkcji żywności, • rozwój przetwórstwa rolnego i surowców miejscowego pochodzenia, • rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, • efektywna promocja produktów regionalnych, • możliwość pozyskania środków zewnętrznych na rozwój gospodarki oraz turystyki. 	<ul style="list-style-type: none"> • niepewna sytuacja gospodarcza kraju i państw Unii Europejskiej, związana z globalnym regresem gospodarczym, • brak stabilności prawa – częste zmiany przepisów prawnych, • niestabilna polityka państwa wobec rolnictwa i obszarów wiejskich, • przywiązanie do tradycyjnych form gospodarowania na wsi, • pogarszająca się sytuacja ekonomiczna w rolnictwie – ubożenie wsi, • brak rynków zbytu na produkty rolne, • ograniczone możliwości finansowania zadań inwestycyjnych przez gminę, • wzrastające koszty utrzymania infrastruktury oświatowej, technicznej oraz sportowo-rekreacyjnej.
Wymiar przestrzenno-środowiskowy	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY

<p>10 walory krajobrazowe, 11 zabytki architektury, 12 zasoby leśne w północno-wschodniej części gminy, 13 zasoby wodne – rzeki San i Szkło, liczne potoki oraz zbiorniki wodne w okolicy Korzenicy i Wietlina, 14 korzystne warunki klimatyczne 15 czyste środowisko naturalne, 16 dobra jakość powietrza, 17 realizacja programów na rzecz ochrony środowiska.</p>	<p>18 niski stopień skanalizowania obszaru gminy w stosunku do pozostałych gmin powiatu jarosławskiego, 19 niski poziom gazyfikacji gminy, w tym niski stopień wykorzystania gazu do ogrzewania mieszkań, 20 niski stopień termomodernizacji budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej, 21 niski stopień inwestycji w odnawialne źródła energii, 22 brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, 23 braki w zagospodarowaniu przestrzeni publicznej, 24 zagrożenie powodzią w południowych częściach gminy, w szczególności na terenach rolniczych, 25 silne zanieczyszczenie rzeki Szkło oraz potoków na terenie gminy, 26 zły stan części dróg gminnych.</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • zagospodarowanie istniejących zbiorników wodnych, • utworzenie ścieżek przyrodniczych, • rozwój ogrodnictwa i sadownictwa, • rozwój energii odnawialnej oraz elektromobilności, • wykorzystanie możliwości rozwoju infrastruktury drogowej, • rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury technicznej, • budowa wałów przeciwpowodziowych, • przyjęcie nowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, • objęcie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego obszarów gminy, • możliwość pozyskania środków zewnętrznych na inwestycje w zakresie ochrony środowiska oraz zagospodarowania przestrzennego. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak tradycji wykorzystania istniejących walorów, • degradacja środowiska naturalnego w wyniku działalności człowieka bez zabezpieczenia właściwych elementów infrastruktury technicznej, • dalsze zanieczyszczanie rzeki Szkło, prowadzące do degradacji środowiska naturalnego, • niszcząca działalność bobrów (niszczą wały przeciwpowodziowe), • nieuregulowana gospodarka wód gruntowych, • postępujące zmiany klimatyczne oraz wynikające z nich anomalie pogodowe – gwałtowne burze, deszcze, gradobicia oraz trąby powietrzne, stanowiące zagrożenie dla infrastruktury komunalnej, mienia prywatnego oraz dla upraw rolnych.

7. PLAN OPERACYJNY STRATEGII ROZWOJU GMINY LASZKI NA LATA 2021-2030 ORAZ KIERUNKI INTERWENCJI ROZWOJU GMINY

Obszary stanowiące podstawę do formułowania celów strategicznych rozwoju Gminy Laszki do roku 2030 to:

- 1) wzmocnianie powiązań funkcjonalno- przestrzennych z otoczeniem, w tym na linii wieś – miasto,
- 2) wyzwanie organizacyjno – zarządcze, wynikające z ewentualnego przywrócenia Laszkom praw miejskich,
- 3) wielofunkcyjny rozwój gminy,
- 4) poprawa jakości usług publicznych, tworzonych w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju i idee inteligentnych społeczności lokalnych, szczególnie w zakresie edukacji, zdrowia publicznego, usług społecznych,
- 5) budowanie kapitału społecznego, wpieranie inicjatyw oddolnych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- 6) rozwój oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej,
- 7) rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz wsparcie usług opartych na tym dziedzictwie jako ważnych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego,
- 8) poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych wraz z dostosowaniem do wymagań osób o szczególnych potrzebach, kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych,
- 9) zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych, w tym w szczególności opieki medycznej i społecznej, edukacji, kultury i sportu, opieki nad dzieckiem do lat 3 i osobami starszymi,
- 10) poprawa powiązań komunikacyjnych z sąsiadującymi ośrodkami i mobilności mieszkańców,
- 11) troska o stan środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu, w tym poprawy jakości powietrza, zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych, poprawa zarządzania gospodarką wodną i wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, poprawa konkurencyjności i modernizacji gospodarstw rolnych,
- 12) tworzenie warunków do rozwoju działalności pozarolniczej, opartej na lokalnych zasobach i potencjałach kulturowych i przyrodniczych.

W wyniku analizy strategicznej uzupełnionej pracami warsztatowymi, sformułowano trzy obszary, cele operacyjne i kierunki działań:

Tabela 36 Obszary priorytetowe

Obszar I: Rozwój społeczny Gminy Laszki na rzecz poprawy kapitału społecznego, zwiększenia dostępności do usług społecznych i przeciwdziałania negatywnym zmianom demograficznym.
Obszar II: Rozwój gospodarczy Gminy Laszki na rzecz wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy i kompetencji mieszkańców wsi.
Obszar III: Rozwój przestrzenny Gminy Laszki na rzecz wzmocnienia powiązań funkcjonalnych gminy z otoczeniem, rozwoju wysokiej jakości usług publicznych i zdolności do przeciwdziałania zmianom klimatu.

Cele operacyjne Gminy Laszki odwzorowują obszary rozwojowe w sferze gospodarczej, społecznej i przestrzennej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Z kolei zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

Obszar I Rozwój społeczny Gminy Laszki na rzecz poprawy kapitału społecznego, zwiększenia dostępności do usług społecznych i przeciwdziałania negatywnym zmianom demograficznym	Obszar II Rozwój gospodarczy Gminy Laszki na rzecz wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy i kompetencji mieszkańców wsi	Obszar III Rozwój przestrzenny Gminy Laszki na rzecz wzmocnienia powiązań funkcjonalnych gminy z otoczeniem, rozwoju wysokiej jakości usług publicznych i zdolności do przeciwdziałania zmianom klimatu
Cel szczegółowy 1.1. Poprawa jakości opieki i kształcenia dzieci i młodzieży.	Cel szczegółowy 2.1. Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej, w tym modernizacji gospodarstw rolnych i działalności okołorolniczej, np. przez rozwój rolnictwa społecznego.	Cel szczegółowy 3.1. Poprawa spójności zagospodarowania przestrzennego i dostosowanie do wyzwań kierunków rozwoju regionu.
Cel szczegółowy 1.2. Rozwój oferty aktywnego wypoczynku mieszkańców.	Cel szczegółowy 2.2. Wzmacnianie znaczenia w gospodarce gminy turystyki i rekreacji wykorzystującej lokalnej zasoby kulturowe i przyrodnicze.	Cel szczegółowy 3.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej i poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego.
Cel szczegółowy 1.3. Wzmocnienie lokalnej tożsamości i budowania oferty kulturalnej blisko miejsca zamieszkania.	Cel szczegółowy 2.3 Poprawa jakości usług komunalnych i warunków prowadzenia działalności gospodarczej z poszanowaniem stanu środowiska naturalnego.	Cel szczegółowy 3.3 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.
Cel szczegółowy 1.4. Zwiększenie dostępności do usług społecznych dedykowanych osobom starszym i o specjalnych potrzebach.	Cel szczegółowy 2.4 Prowadzenie działań promocyjnych wspierających rozwój gospodarczy i rozwój zdolności współpracy w wymiarze terytorialnym.	Cel szczegółowy 3.4. Odnowa wsi oraz poprawa bezpieczeństwa i estetyki przestrzeni publicznych.
Cel szczegółowy 1.5. Wsparcie inicjatyw oddolnych i warunków rozwoju kapitału społecznego gminy.	Cel szczegółowy 2.5 Rozwój innowacji w formie specyficznych sektorów gospodarki i cyfryzacji z dostosowaniem do lokalnych potrzeb przedsiębiorców i mieszkańców.	Cel szczegółowy 3.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.
OSI I	OSI II	OSI III

Obszar I Rozwój społeczny Gminy Laszki na rzecz poprawy kapitału społecznego, zwiększenia dostępności do usług społecznych i przeciwdziałania negatywnym zmianom demograficznym.

Jakość życia mieszkańców stanowią możliwości podejmowania aktywności społecznej i korzystania z oferty usług dostosowanej do potrzeb i problemów każdego z mieszkańców. Mając na względzie wyzwania demograficzne stojące przed gminą Laszki, kluczowe w rozwoju społecznym są obszary: zdrowia publicznego oraz pomocy społecznej. Dodatkowo, czynnikami poprawiającymi komfort życia mieszkańców są dostęp do oferty kulturalnej, sportowej czy rekreacyjnej. Jako uzupełniające działania, stymulujące poprawę konkurencyjności w zakresie zamieszkiwania, są usługi opieki nad dziećmi do 3 lat i edukacji. W zapewnianiu odpowiedniej jakości usług społecznych ważne są potrzeby wszystkich mieszkańców gminy, a także poszczególnych grup kategoryalnych mieszkańców. Trendy demograficzne pokazują, że wyzwaniem rozwojowym stojącym przed gminą jest starzenie się społeczeństwa i konieczność dostosowania usług społecznych do potrzeb osób o szczególnych potrzebach, chorych i z niepełnosprawnością.

Ważnym elementem rozwoju społecznego jest wspieranie inicjatyw oddolnych mieszkańców i zwiększenie ich zaangażowania w życiu gminy. Ma to szczególne znaczenie ze względu na położenie gminy na obszarach marginalizowanych, statystycznie bardziej od innych regionów dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Aktywizacja społeczna ma na celu kształtowanie postawy współdziałania i samoorganizacji mieszkańców, wzmacniając więzi społeczne i kapitał społeczny gminy, zwiększa umiejętności mieszkańców do radzenia sobie w trudnych życiowo sytuacjach, a docelowo wspiera zdolności do podejmowania aktywności gospodarczej. W tym obszarze rozwój usług społecznych może wykorzystywać ekonomię społeczną, jako narzędzie rozwoju włączającego.

Działania skupione wokół rozwoju społecznego obejmować będą zarówno przedsięwzięcia inwestycyjne, jak i programy społeczne i nieinwestycyjne działania rozwojowe.

Cele szczegółowe działań niezbędnych do realizacji obszaru nr I:

- 1.1 Poprawa jakości opieki i kształcenia dzieci i młodzieży.
- 1.2 Rozwój oferty aktywnego wypoczynku mieszkańców.
- 1.3. Wzmocnienie lokalnej tożsamości i budowania oferty kulturalnej blisko miejsca zamieszkania.
- 1.4. Zwiększenie dostępności do usług społecznych dedykowanych osobom starszym i o specjalnych potrzebach.
- 1.5. Wsparcie inicjatyw oddolnych i warunków rozwoju kapitału społecznego gminy.

Powyższe cele szczegółowe działań przyjęte dla obszaru nr I będą stanowiły podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli:

Tabela 37 Kierunki działań obszaru nr I

Cel szczegółowy	Działania	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia działań	Źródło danych	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika (2030)
1.1 Poprawa jakości opieki i kształcenia dzieci i młodzieży.	Poprawa infrastruktury dydaktyczno - sportowej szkół podstawowych z terenu gminy Laszki oraz tworzenie warunków dla poprawy jakości kształcenia.	poprawa warunków nauczania w szkołach podstawowych gminy Laszki, poprawa dostępności do edukacji przedszkolnej, w tym uwzględniającej dzieci o szczególnych potrzebach ,	liczba wybudowanych /zmodernizowanych pomieszczeń dydaktycznych i sportowych (szt.),	UG Laszki	2	2<
	Rozwój form opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat na terenie gminy Laszki.		liczba prowadzonych zajęć pozalekcyjnych (szt.),	UG Laszki	15	15<
	Wzrost dostępności i jakości usług opieki przedszkolnej na terenie gminy Laszki. Poprawa jakości kształcenia w gminie Laszki przez wzrost dostępności do dodatkowych zajęć edukacyjnych ukierunkowanych m.in. na rozwój kompetencji kluczowych, umiejętności społecznych, cyfryzacji edukacji oraz usług edukacyjnych dla dzieci o szczególnych potrzebach.	poprawa jakości kształcenia dzieci, poprawa dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat;	liczba miejsc wychowania przedszkolnego (szt.),	UG Laszki	56	56<
	Poprawa jakości kształcenia w gminie Laszki przez przygotowanie nauczycieli do wykorzystania narzędzi cyfrowych w nauczaniu.		liczba miejsc opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat,	UG Laszki	0	0<

1.2 Rozwój oferty aktywnego wypoczynku mieszkańców	Utworzenie stref rekreacji dla mieszkańców gminy Laszki, z elementami edukacji przyrodniczej (place zabaw (w tym zielone place zabaw), siłownie, boiska wielofunkcyjne)	zwiększenie poziomu aktywnego spędzania czasu wolnego przez mieszkańców, podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez zwiększoną aktywność rekreacyjną,	liczba wybudowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej (szt.),	UG Laszki	3	3<
	Budowa zbiornika retencyjnego wraz z towarzyszącą infrastrukturą rekreacyjną.	poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego mieszkańców gminy Laszki o charakterze sportowo-rekreacyjnym,	liczba wybudowanych obiektów infrastruktury wykorzystujących potencjał przyrodniczy gminy Laszki,	UG Laszki	0	0<
	Rozbudowa szlaków pieszych, rowerowych, nordic walking z elementami edukacji kulturowo - przyrodniczej, wykorzystujących potencjał przyrodniczy gminy Laszki.	zwiększenie oferty wypoczynkowo - rekreacyjnej dla odwiedzających gminę Laszki turystów	długość wybudowanych / oznakowanych szlaków rekreacyjnych (km)	UG Laszki	0	0<
1.3. Wzmocnienie lokalnej tożsamości i budowania oferty kulturalnej blisko miejsca zamieszkania.	Wzmocnienie poczucia tożsamości lokalnej i wspólnotowości przez rozwój infrastruktury i zakup wyposażenia Biblioteki Publicznej w Laszkach	poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego wśród mieszkańców o charakterze kulturalnym, integracja i aktywizacja mieszkańców w różnych grupach wiekowych,	liczba zmodernizowanych i/lub wyposażonych obiektów wykorzystywanych na cele kulturalne (szt.),	UG Laszki	0	0<
	Modernizacja i zakup wyposażenia do świetlic wiejskich wspierającego budowanie oferty kulturalnej dla mieszkańców gminy Laszki.	popularyzacja dziedzictwa kulturowego gminy Laszki,	liczba wydarzeń kulturalnych zorganizowanych przez Gminę Laszki (szt./rok),	UG Laszki	14	14<
		wzmacnianie tożsamości lokalnej i kulturowej	liczba przeprowadzonych	UG Laszki	23	23<

	Rozwój oferty kulturalnej wspierającej tożsamość lokalną i integrację mieszkańców gminy Laszki.	mieszkańców gminy Laszki, promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego gminy Laszki	wydarzeń kulturowych w świetlicach wiejskich (szt.), liczba uczestników wydarzeń kulturalnych organizowanych przez gminę Laszki (os./rok)	UG Laszki	230	230<
1.4. Zwiększenie dostępności do usług społecznych dedykowanych osobom starszym i o specjalnych potrzebach.	Zwiększenie dostępu do opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Laszki, w tym realizacja programów profilaktyki zdrowotnej.	dopasowanie oferty usług społecznych do zmieniającej się struktury demograficznej gminy Laszki,	liczba nowych usług społecznych (szt.),	UG Laszki	0	0<
	Rozwój działalności instytucji i usług wspierających seniorów i opiekę nad osobami zależnymi, tj.: klub seniora, usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania, wsparcie opiekunów faktycznych.	włączenie społeczne osób starszych oraz osób o szczególnych potrzebach, poprawa jakości życia mieszkańców gminy Laszki	liczba mieszkańców korzystających z nowych usług społecznych (os.),	UG Laszki	0	0<
	Rozwój usług asystenckich, gospodarstw opiekuńczych, gospodarstw społecznych, z wykorzystaniem instrumentu ekonomii społecznej.	dostosowanie usług społecznych do ich faktycznych potrzeb, integracja osób narażonych na wykluczenie społeczne, w tym osób starszych i osób o szczególnych potrzebach,	liczba mieszkańców korzystających z programów profilaktyki zdrowotnej (os.),	UG Laszki	0	0<
	Zapewnienie usług specjalistycznych / poradnictwa w formie pomocy psychologicznej, prawnej, pielęgniarek, rehabilitantów, wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego.		liczba mieszkańców objętych wsparciem w formie aktywizacji społecznej i zawodowej (os.),	UG Laszki	0	0<

	Wsparcie w formie aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców gminy Laszki zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób niepełnosprawnych.	poprawa stanu zdrowia mieszkańców gminy Laszki poprzez zwiększenie dostępu do diagnostyki i badań chorób cywilizacyjnych.	liczba dostępnych usług specjalistycznych / poradnictwa (szt.)	UG Laszki	0	0<
1.5. Wsparcie inicjatyw oddolnych i warunków rozwoju kapitału społecznego gminy.	Rozwój usług aktywizujących mieszkańców gminy Laszki w tym osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami.	poprawienie jakości życia mieszkańców przez nowe formy spędzania czasu wolnego i zapewnienie dostosowanej do wieku i zainteresowań oferty zajęć,	liczba wolontariuszy (os.),	UG Laszki	0	0<
	Wzmocnienie kompetencji społecznych i umiejętności organizacyjnych lokalnych liderów.	integracja społeczna mieszkańców gminy,	liczba organizacji pozarządowych i grup nieformalnych (szt.),	UG Laszki	24	24<
	Promocja wolontariatu wśród młodzieży.	rozwój inicjatyw obywatelskich,	liczba oddolnych inicjatyw realizowanych przez mieszkańców (szt.),	UG Laszki	0	0<
	Wsparcie inicjatyw oddolnych mieszkańców. Utworzenie i wyposażenie świetlic środowiskowych wraz z organizacją zajęć świetlicowych dla dzieci i młodzieży.	rozwój form aktywności społecznej mieszkańców	liczba zajęć / wydarzeń związanych z aktywizacją społeczną oraz przeciwdziałaniem wykluczeniu (szt.)	UG Laszki	0	0<

Źródło: Opracowanie własne

Obszar II Rozwój gospodarczy Gminy Laszki na rzecz wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy i kompetencji mieszkańców wsi.

Odległość Gminy Laszki do najbliższych ośrodków miejskich nie przekracza 40 km i sprawia, że gmina może być idealnym zapleczem żywieniowym oraz rekreacyjnym dla sąsiadujących miasteczek. Rolniczy charakter gminy dostarcza wysokiej jakości produktów rolnych, które mogą samodzielnie być przedmiotem sprzedaży oraz stanowić podstawę do rozwoju przetwórstwa i sektora rolno-spożywczego. Dodatkowo, gmina dysponuje cennymi walorami przyrodniczymi, które z jednej strony należy chronić, a z drugiej strony udostępniać na specjalnych zasadach dla celów turystycznych, edukacyjnych, rekreacyjnych i sportowych. W ciągu najbliższych lat wzrośnie zapotrzebowanie na usługi turystyki krajowej, kreatywnej, tzw. turystyki 3E (Entertainment – rozrywka, Excitement – ekscytacja, Education – edukacja).

Rozwój gospodarczy powinien opierać się na zasadach zrównoważonego rozwoju, co w praktyce oznacza dążenie do równowagi pomiędzy potrzebami gospodarczymi i wymaganiami ochrony środowiska. W tym zakresie ważna jest poprawa jakości świadczonych usług komunalnych i infrastruktury sieciowej, zapewniających zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska. Podejmowane działania inwestycyjne oraz wdrażane programy, wspierać powinny dostosowanie lokalnych gospodarstw rolnych do wyzwań rynkowych, a także wspomagać rozwój działalności okołorolniczej, stwarzającej warunki dywersyfikacji źródła dochodów gospodarstw rolnych. Budowa i modernizacja elementów infrastruktury technicznej oraz społecznej wpływa na poprawę warunków środowiskowych i zdrowotnych oraz wzrost atrakcyjności tych terenów dla zewnętrznych przedsiębiorców, co przyczynia się do wzrostu liczby nowych mieszkańców. Jakość życia na obszarach wiejskich coraz bardziej będzie zależała od zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiskowymi. W tym zakresie ważne jest gospodarowanie zasobami wód, troska o jakość powietrza oraz ochronę ziemi.

W realizację celu operacyjnego wpisuje się również prowadzenie działań promocyjnych skoncentrowanych na marketingu gospodarczym oraz wzmacnianie zdolności współpracy w wymiarze terytorialnym, opierającej się na budowaniu marki produktów lokalnych, atrakcji turystycznych i potencjału inwestycyjnego. Działania te mają duże znaczenie w kontekście planowanych w ramach LGD „Z Tradycją w Nowoczesność” przedsięwzięć. Współcześnie, niezbędnym elementem zintegrowanego rozwoju jest tworzenie warunków do rozwoju innowacji oraz zapewnienie dostępności do usług cyfrowych, zgodnie z ideą smart village. Budowanie standardu inteligentnej wsi, powinno opierać się na lokalnych potrzebach i będzie wspierać tworzenie miejsc pracy i rozwój gospodarczy wsi. Niską mobilność zawodową mieszkańców wsi oraz deficyty wykształcenia można zniwelować poprzez wzrost kompetencji cyfrowych mieszkańców i dostępności do usług smart i Internetu rzeczy. Transfer nowych technologii i innowacji do lokalnej gospodarki, przełoży się na rozwój nowych sektorów gospodarki tj. biogospodarka, zielona gospodarka, OZE, gospodarka społeczna. Przyjmuje się, że rozwój zielonej gospodarki będzie się opierał na transformacji dziesięciu kluczowych sektorów, tj.: rolnictwo, budownictwo, energetyka, rybołówstwo, leśnictwo, przemysł energetyczny, turystyka, transport, gospodarka odpadami i gospodarka zasobami wodnymi. Mimo trwającej pandemii i trudnych warunków prowadzenia działalności, w perspektywie najbliższych 3-5 lat, wzrośnie zapotrzebowanie społeczne na oferowane przez podmioty tego sektora produkty i usługi.

Kierunki działań niezbędne dla realizacji obszaru nr II:

1. Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej, w tym modernizacji gospodarstw rolnych i działalności okołorolniczej, np. przez rozwój rolnictwa społecznego.
2. Wzmacnianie znaczenia w gospodarce gminy turystyki i rekreacji wykorzystującej lokalnej zasoby kulturowe i przyrodnicze.
3. Poprawa jakości usług komunalnych i warunków prowadzenia działalności gospodarczej z poszanowaniem stanu środowiska naturalnego.
4. Prowadzenie działań promocyjnych, wspierających rozwój gospodarczy i rozwój zdolności współpracy w wymiarze terytorialnym.
5. Rozwój innowacji w formie specyficznych sektorów gospodarki i cyfryzacji z dostosowaniem do lokalnych potrzeb przedsiębiorców i mieszkańców.

Powyższe kierunki działań przyjęte dla obszaru nr II będą stanowiły podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli:

Tabela 38 Kierunki działań obszaru nr II

Cel szczegółowy	Działania	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia działań	Źródło danych	Wartość bazowa wskaźn.	Wartość docelowa wskaźn. (2030)
2.1 Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej, w tym modernizacji gospodarstw rolnych i działalności okołorolniczej, np. przez rozwój rolnictwa społecznego.	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych i doradztwo zawodowe mieszkańców gminy Laszki, umożliwiające łączenie pracy zawodowej z aktywnością w rolnictwie.	poprawa atrakcyjności inwestycyjnej gminy Laszki, zwiększenie liczby przedsiębiorców działających na terenie gminy Laszki,	liczba mieszkańców gminy Laszki, u których kwalifikacje zawodowe uległy poprawie (os.),	UG Laszki	0	0<
	Rozwój poradnictwa biznesowego świadczącego profesjonalne usługi dla przedsiębiorców i gospodarstw rolnych, w tym ukierunkowane na wsparcie po pandemii Covid-19.	rozwój działalności okołorolniczej, spadek bezrobocia wśród mieszkańców gminy Laszki,	liczba działań ukierunkowanych na wsparcie rozwoju przedsiębiorczości (szt.),	UG Laszki	0	0<
	Rozwój szkoleń i doradztwa zawodowego dla młodzieży na potrzeby lokalnego rynku pracy.	zwiększenie konkurencyjności gminy Laszki w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy	liczba podjętych działań edukacyjnych w zakresie małego przetwórstwa, rzemiosła i drobnej wytwórczości (szt.)	UG Laszki	0	0<
	Prowadzenie kampanii edukacyjnej związanej z promocją drobnej wytwórczości, rzemiosła i małego przetwórstwa.					
2.2 Wzmacnianie znaczenia w gospodarce gminy turystyki i rekreacji wykorzystującej lokalnej zasoby	Wsparcie edukacyjne i doradcze w zakresie tworzenia gospodarstw: edukacyjnych, przygodowych, wiosek tematycznych, ośrodków zajmujących się animacją kultury	rozwój przedsiębiorczości opartej o lokalne zasoby poprawa warunków prowadzenia działalności	liczba działań na rzecz edukacji i doradztwa rozwoju przedsiębiorczości opartej o zasoby kulturowe i przyrodnicze (szt.),	UG Laszki	6	6<

kulturowe i przyrodnicze.	Programy aktywizacji gospodarczej i wsparcia na rzecz prowadzenia działalności gospodarczej w oparciu o lokalne zasoby.	gospodarczej na terenie gminy Laszki,	liczba podjętych działań w ramach wsparcia rozwoju usług gastronomicznych i bazy noclegowej (szt.),	UG Laszki	0	0<
			liczba realizowanych programów aktywizacji gospodarczej (szt.)	UG Laszki	0	0<
2.3 Poprawa jakości usług komunalnych i warunków prowadzenia działalności gospodarczej z poszanowaniem stanu środowiska naturalnego.	Rozwijanie infrastruktury teleinformatycznej.	poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,	długość zmodernizowanej/ wybudowanej sieci wodociągowej (km),	BDL	87	87<
	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, np. kolektory słoneczne, fotowoltaika, pompy ciepła, ekologiczne kotły grzewcze.	zwiększenie ilości ścieków odprowadzanych systemem kanalizacji sanitarnej lub zagospodarowanych w przydomowych oczyszczalniach ścieków,	liczba mieszkańców przyłączonych do sieci kanalizacyjnej (os.),	BDL	3111	3111<
	Rozbudowa i modernizacja ujęć wody i sieci wodociągowej wraz z monitoringiem systemu.	ograniczenie emisji szkodliwych substancji do atmosfery z tradycyjnych źródeł ciepła,	liczba nowo zamontowanej infrastruktury OZE,	UG Laszki	356	356<
	Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.	zwiększenie liczby gospodarstw domowych ogrzewanych ekologicznymi źródłami ciepła, zmniejszenie	liczba wdrożonych rozwiązań poprawiających warunki prowadzenia działalności gospodarczej,	UG Laszki	0	0<
	Dostosowanie systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych poprzez rozwój infrastruktury PSZOK					

	<p>Promocja rozwiązań i rozwój infrastruktury biogazowni rolniczych i farm fotowoltaicznych.</p> <p>Usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów użyteczności publicznej i zabudowy jednorodzinnej.</p>	<p>emisji zanieczyszczeń, w szczególności pyłów PM 2,5, PM 10 oraz emisji CO2</p> <p>zwiększenie efektywności systemu gospodarowania odpadami,</p> <p>poprawa warunków życia i stanu zdrowia mieszkańców</p>	sprzyjających ochronie środowiska naturalnego			
2.4 Prowadzenie działań promocyjnych wspierających rozwój gospodarczy i rozwój zdolności współpracy w wymiarze terytorialnym.	Opracowanie strategii promocji marki gminy Laszki	<p>zwiększenie zainteresowania ofertą turystyczną i rekreacyjną gminy Laszki,</p> <p>zwiększenie świadomości potencjalnych inwestorów w zakresie atutów gospodarczych Gminy Laszki</p>	<p>liczba podjętych działań promocyjnych w ramach współpracy z organizacjami zewnętrznymi i stowarzyszeniami samorządów (szt.),</p>	UG Laszki	0	0<
	Promocja gospodarcza Gminy Laszki w zakresie oferty inwestycyjnej ukierunkowanej na rozwój przetwórstwa.		liczba materiałów informacyjnych i gadżetów promujących potencjał gospodarczy Gminy Laszki(szt.)	UG Laszki	0	0<
2.5 Rozwój innowacji w formie specyficznych sektorów gospodarki i cyfryzacji z dostosowaniem	Cyfryzacja instytucji usług społecznych i rozwój e -usług społecznych, np. telemedycyna, telemedyczne opaski.	poprawa kompetencji cyfrowych mieszkańców Gminy Laszki,	liczba nowych e-usług publicznych (szt.),	UG Laszki	0	0<
	Aktywizacja cyfrowa dzieci, młodzieży i dorosłych m.in. w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu.	poprawa dostępności do usług publicznych,	liczba mieszkańców, którzy poprawili kompetencje cyfrowe (os.)	UG Laszki	34	34<

do lokalnych potrzeb przedsiębiorców i mieszkańców.	Rozwój e-usług publicznych dostarczanych przez samorząd na rzecz przedsiębiorców i mieszkańców, w tym rozwój punktów dostępu do Internetu typu hot-spot.	zwiększenie mobilności zawodowej mieszkańców Gminy Laszki	liczba rozwiązań cyfrowych wprowadzonych przez przedsiębiorców (szt.)	UG Laszki	6	6<
	Promocja działalności gospodarczej zwiększających mobilność mieszkańców, tj. teleopieka, usługi transportu door - to door, bezpieczne środki transportu.					

Źródło: Opracowanie własne

Obszar III Rozwój przestrzenny Gminy Laszki na rzecz wzmocnienia powiązań funkcjonalnych gminy z otoczeniem, rozwoju wysokiej jakości usług publicznych i zdolności do przeciwdziałania zmianom klimatu.

Podstawą działań mających na celu zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców jest troska, przejawiająca się w dostosowaniu warunków inwestowania do zdiagnozowanych wyzwań i trendów rozwojowych oraz zapewnienie odpowiedniej spójności między organizowaniem przestrzeni publicznej - wspierającej funkcjonalnie rozwój społeczny i gospodarczy, a troską o środowisko naturalne. Ład przestrzenny uwzględniający godzenie wymagań społecznych, gospodarczych, technicznych, funkcjonalnych i kulturowych ze środowiskiem naturalnym, stanowi podstawy idei zrównoważonego rozwoju.

W obszarze tym ważne jest skoncentrowanie się na dwóch poziomach: relacji zewnętrznych poprzez wzmocnienie spójności komunikacyjnej z otoczeniem, stanowiącej warunek brzegowy rozwoju obustronnych relacji na linii miasto – wieś oraz relacji wewnętrznych skupionych na poprawie bezpieczeństwa publicznego, w tym ruchu drogowego i funkcjonalności przestrzennej gminy. Powiązanie funkcjonalne obszarów wiejskich z małymi miastami zapobiegać może deficytom w rozwoju infrastruktury i w dostępie do usług publicznych na obszarach wiejskich. W tym kontekście ważne jest także wzmocnienie roli centrum gminny – miejscowości Laszki jako lokalnego ośrodka wzrostu.

W ramach realizacji celu operacyjnego mieszczą się wszelkie działania odnoszące się do rewitalizacji i nadawaniu nowych funkcji obszarom zdegradowanym gminy, zrealizowane na podstawie gminnego programu rewitalizacji jak również odnowa wsi, w tym estetyzacja przestrzeni publicznych w oparciu o zapisy programów odnowy konkretnych miejscowości. Działania te będą uwzględniały aspekty społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne, środowiskowe (w tym kwestie związane z adaptacją do zmian klimatu).

W wymiarze celu operacyjnego III znajdować się będą również przedsięwzięcia odnoszące się do warunków klimatycznych i ochrony zasobów środowiska. Wyzwaniem zrównoważonego rozwoju jest podejmowanie na poziomie lokalnym działań wspierających proces adaptacji i przeciwdziałania zmianom klimatu, i na tej płaszczyźnie tworzenie warunków do kształtowania przestrzeni przyjaznej mieszkańcom. Lokalna gospodarka - działalność rolnicza jest szczególnie wrażliwa na zmiany klimatyczne przejawiające się coraz większą niestabilnością warunków pogodowych i gwałtownymi zjawiskami atmosferycznymi.

Kierunki działań niezbędne dla realizacji obszaru nr III:

- 3.1. Poprawa spójności zagospodarowania przestrzennego i dostosowanie do wyzwań kierunków rozwoju regionu.
- 3.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej i poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego.
- 3.3. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.
- 3.4. Odnowa wsi oraz poprawa bezpieczeństwa i estetyki przestrzeni publicznych.
- 3.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.

Powyższe kierunki działań przyjęte dla obszaru nr III stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli:

Tabela 39 Kierunki działań obszaru nr III

Cel szczegółowy	Działania	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki osiągnięcia działań	Źródło danych	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika (2030)
3.1. Poprawa spójności zagospodarowania przestrzennego i dostosowanie do wyzwań kierunków rozwoju regionu.	Aktualizacja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Laszki	poprawa funkcjonalności planowania przestrzennego w gminie Laszki , poprawa funkcjonalności miejsc świadczenia usług publicznych, uwzględnienie zasad zrównoważonego rozwoju w planowaniu przestrzennym Gminy Laszki	stopień aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (%),	UG Laszki	10	10<
	Rozwój terenów inwestycyjnych					
3.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej i poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego.	Poprawa dostępności komunikacyjnej przez modernizację sieci dróg gminnych i powiatowych usprawniających relacje Laszek z okolicznymi ośrodkami miejskimi	poprawa stopnia skomunikowania Gminy Laszki. zwiększenie stopnia przepustowości dróg, skrócenie czasu dojazdu do sąsiadujących z gminą ośrodków miejskich,	długość rozbudowanych dróg (km),	UG Laszki	29	26<
	Tworzenie bezpiecznych przejść dla pieszych, z modernizacją oświetlenia przejść	zwiększenie stopnia skomunikowania rowerowego Gminy Laszki pod względem rekreacyjnym i turystycznym,	długość wybudowanych ścieżek rowerowych (km),	BDL	0	0<
	Rozbudowa ciągów pieszych.	poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszych i rowerzystów,	liczba zlikwidowanych barier	UG Laszki	3	3<

		poprawa bezpieczeństwa publicznego i wzrost dostępności	architektonicznych (szt.),			
	Budowa parkingów wraz z montażem stojaków rowerowych.		ilość linii autobusowych (szt.),	UG Laszki	4	4<
	Dostosowanie do potrzeb mieszkańców sieci połączeń komunikacji autobusowej.		długość wybudowanych ciągów pieszych (km),	UG Laszki	0	0<
			ilość infrastruktury poprawiającej stan bezpieczeństwa pieszych (szt.)	UG Laszki	0	0<
3.3. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.	Wdrażanie kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w oparciu o gminny program rewitalizacji	ożywienie społeczno - gospodarcze obszaru rewitalizacji gminy Laszki,	liczba podjętych działań w ramach rewitalizacji terenów wiejskich (szt.)	UG Laszki	0	0<
3.4. Odnowa wsi oraz poprawa bezpieczeństwa i estetyki przestrzeni publicznych.	Wdrażanie programów odnowy wsi.	poprawa jakości przestrzeni publicznych w Gminie Laszki, poprawa atrakcyjności przestrzeni w Gminie Laszki.	liczba opracowanych programów odnowy wsi (szt.),	UG Laszki	0	0<
	Rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy Laszki.		liczba działań poprawiających ład i estetyzujących	UG Laszki	0	0<

	Modernizacja skwerów wraz z elementami zieleni publicznej.		przestrzeń Gminy Laszki (szt.)			
3.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom	Wdrażanie działań adaptacyjnych i mitygacyjnych z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury w przestrzeni publicznej i na obiektach użyteczności publicznej Gminy Laszki.	zwiększenie ilości wody zatrzymywanej na terenie Gminy Laszki, łagodzenie skutków zmian klimatu i zwiększenie umiejętności adaptacji Gminy Laszki do tych zmian, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery,	liczba budynków użyteczności publicznej z przeprowadzoną termomodernizacją (szt.),	UG Laszki	4	4<
	Tworzenie stacji ładowania pojazdów elektrycznych w Laszkach.	poprawa efektywności energetycznej budynków, rozwój elektromobilności zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Laszki, poprawa warunków życia i stanu zdrowia mieszkańców	liczba wdrożonych działań adaptacyjnych i mitygacyjnych, wykorzystujących zieloną i niebieską infrastrukturę (szt.)	UG Laszki	0	0<
	Wdrażanie programów edukacji ekologicznej w szkołach i wśród mieszkańców gminy.		liczba stacji ładowania pojazdów elektrycznych na terenie Gminy Laszki (szt.)	UG Laszki	0	0<
	Promocja rozwiązań komunikacji bez samochodu przez rozwój sieci ścieżek rowerowych wzmacniających		liczba zakupionego sprzętu do prowadzenia akcji ratownictwa i usuwania skutków zjawisk	UG Laszki	0	0<

	dostępność komunikacyjną gminy.		atmosferycznych (sz.)			
	Edukacja w zakresie wdrażania działań służących przeciwdziałaniu i adaptacji do zmian klimatu oraz ochrony zasobów wodnych.					
	Montaż zbiorników na wodę opadową w zabudowie jednorodzinnej i przy obiektach użyteczności publicznej.					
	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej wraz z instalacją urządzeń OZE					
	Rozwój systemu ratownictwa poprzez zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych dla Ochotniczych Straży Pożarnych.					

Źródło: Opracowanie własne

8. WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY

Nieodzownym elementem każdej Strategii Rozwoju jest Wieloletni Plan Inwestycyjny, zawierający kluczowe i strategiczne inwestycje planowane do wykonania w celu realizacji założeń i priorytetów wskazanych w dokumencie strategicznym. Poniżej zamieszczono tabelę z kartami zadań, zawierającymi wybrane inwestycje kluczowe dla mieszkańców i władz gminy, których realizacja w szczególności wpłynie na zmianę standardu życia mieszkańców.

Wybrane inwestycje, przedstawione poniżej nie wyczerpują katalogu przedsięwzięć możliwych do realizacji w ramach niniejszej strategii, lecz będą bezpośrednio wpisywać się w realizację wskazanych w rozdziale 7 Plan operacyjny.

Tabela 40 Kluczowe przedsięwzięcia planowane do realizacji w latach 2021-2030

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia i zakres	Okres realizacji	Szacunkowa wartość inwestycji w zł	Źródła finansowania	Cel operacyjny (oznaczenie)
Karta zadania nr 1	Inwestycje w Infrastrukturę wod-kan: modernizacja sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej, modernizacja stacji uzdatniania wody na terenie Gminy Laszki, modernizacja oczyszczalni ścieków i przepompowni ścieków położonych na terenie Gminy Laszki.	2021-2030	5 000 000,00	PROW 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.3
Karta zadania nr 2	Budowa, sieci dróg rowerowych (ścieżek rowerowych) na obszarze Gminy Laszki.	2021-2030	2 500 000,00	PROW 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, budżet JST, Podkarpacki Urząd Wojewódzki (m.in.: Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg), Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.2
Karta zadania nr 3	Budowa, przebudowa modernizacja, sieci dróg, mostów, przepustów oraz parkingów na terenie Gminy Laszki.	2021-2030	3 500 000,00	PROW 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, budżet JST, Podkarpacki Urząd Wojewódzki (m.in.: Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg), Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.2
Karta zadania nr 4	Pozyskiwanie terenów pod inwestycje oraz ich uzbrojenie	2021-2030	800 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST, Polski Ład	3.1

Karta zadania nr 5	Modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp) na obszarze Gminy Laszki.	2021-2030	2 500 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet JST, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, NFOŚiGW, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.4
Karta zadania nr 6	Modernizacja i budowa dróg lokalnych i chodników na obszarze Gminy Laszki	2021-2030	2 000 000,00	PROW 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, budżet JST, Podkarpacki Urząd Wojewódzki (m.in.: Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg), Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.2
Karta zadania nr 7	Utworzenie stacji ładowania samochodów elektrycznych a także rowerów oraz hulajnóg na terenie Gminy Laszki.	2021-2030	400 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, budżet RP, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.5
Karta zadania nr 8	Zagospodarowanie terenu pod zalew	2021-2030	3 500 000,00	PROW 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.2
Karta zadania nr 9	Modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych na obszarze Gminy Laszki.	2021-2030	1 500 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, Budżet RP (np. Sportowa Polska), Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.2
Karta zadania nr 10	Rewitalizacja Centrum Gminy Laszki oraz miejscowości Gminy Laszki.	2021-2030	2 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.4

Karta zadania nr 11	Montaż odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Laszki.	2021-2030	1 500 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.5
Karta zadania nr 12	Remont i modernizacja zabytkowych budynków, parków na obszarze Gminy Laszki.	2021-2030	1 400 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, PROW 2021-2027	3.4
Karta zadania nr 13	Poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez wyeliminowanie pokryć dachowych i innych odpadów zawierających azbest z obszaru Gminy Laszki.	2021-2030	300 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy WFOŚiGW w Rzeszowie	2.3
Karta zadania nr 14	Montaż koszy na śmieci, ławek w ogólnodostępnych miejscach	2021-2030	120 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, PROW 2021-2027	3.4
Karta zadania nr 15	Budowa zaplecza sportowo-rekreacyjnego na terenie Gminy Laszki (m.in. place zabaw, siłownie napowietrzne, boiska wielofunkcyjne, ławki, punkty widokowe, ścieżki ekologiczne itp)	2021-2030	1 800 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, PROW 2021-2027	1.2
Karta zadania nr 16	Budowa nowych alejek w parkach, miejscach zalesionych, centrach miejscowości z obszaru Gminy Laszki.	2021-2030	1 200 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027, PROW 2021-2027	3.4
Karta zadania nr 17	Niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności w budynkach użyteczności publicznych	2021-2030	1 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, PROW 2021-2027	1.4

Karta zadania nr 18	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Laszki.	2021-2030	1 500 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027, Programy NFOŚiGW, Programy WFOŚiGW Rzeszów, budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	3.5
Źródło: Opracowanie własne					

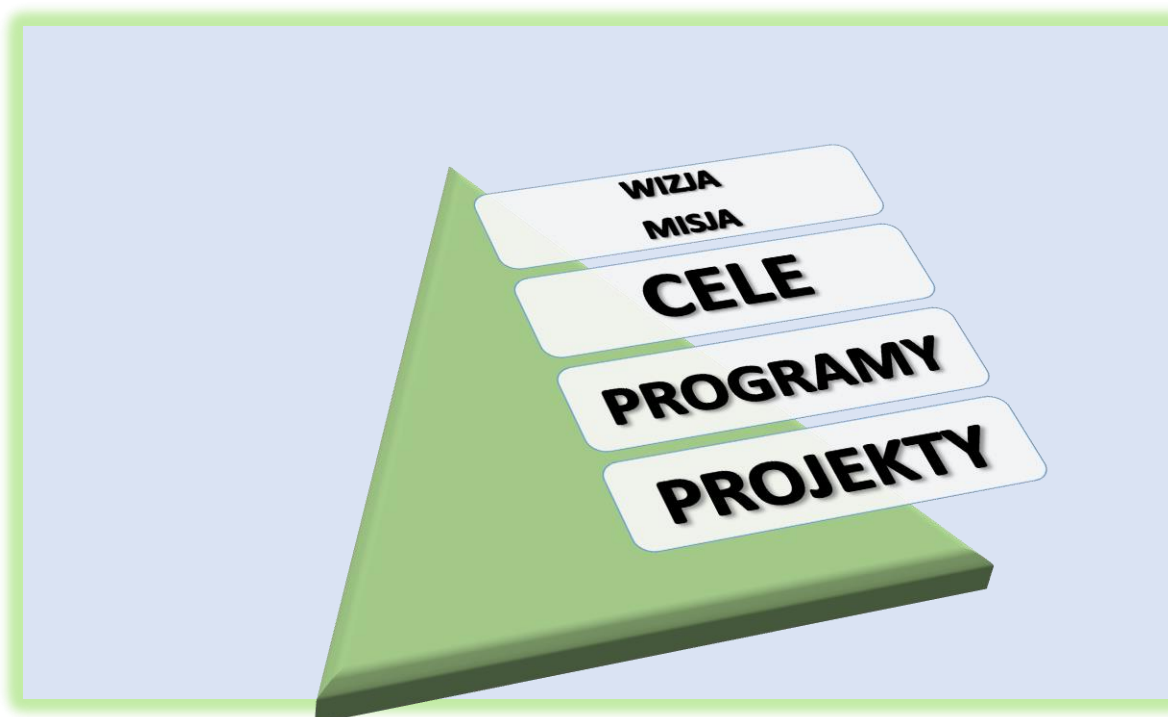
9. CZĘŚĆ PLANISTYCZNA

9.1 Struktura Strategii

Opracowana Strategia jest dokumentem o wyrazistej, logicznej strukturze. Najważniejszym, wyjściowym elementem jest wizja gminy, która określa pożądany przez mieszkańców jej wizerunek w perspektywie najbliższych kilkunastu lat, czyli jest swoistym „zdjęciem” gminy.

Kolejnym elementem jest misja rozwoju gminy, która określa jaki powinien być kierunek jej rozwoju w perspektywie następnych kilkunastu lat oraz jakie są priorytety samorządu w działaniach na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców, czyli osiągnięcia stanu określonego w wizji. Misja jest sentencją, która najlepiej ujmuje główne kierunki działania samorządu, jednocześnie wskazuje priorytety działalności w najbliższych latach, ale przede wszystkim jest najlepszym podsumowaniem całego opracowanego planu strategicznego.

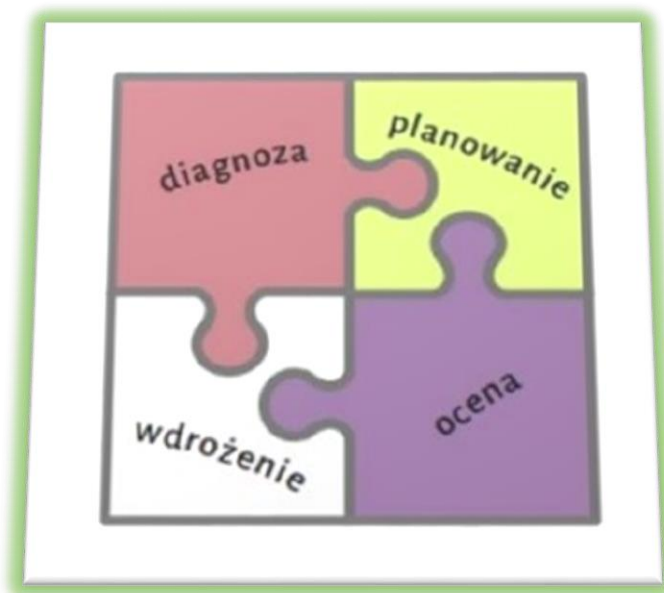
Strategia jest zorganizowana na kilku poziomach; strukturą swoją przypomina piramidę, której wierzchołek stanowi wizja. Następnie wyróżniono niższe poziomy planowania:

Następnym (po misji) poziomem planowania są cele strategiczne. Definiują kierunki rozwoju gminy, jednocześnie pozwalając na zachowanie jasnego podziału Strategii oraz grupując poszczególne programy i projekty. Ich realizacja w przyjętej perspektywie czasowej, powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju gminy, określonego w jej wizji. Z kolei programy strategiczne są „tematami” działań, których wykonanie powoduje osiągnięcie określonych celów. Programy strategiczne grupują projekty związane tematycznie z poszczególnymi dziedzinami życia czy działaniami samorządu. Projekty realizacyjne to już konkretne przedsięwzięcia, najłatwiej mierzalne przy wdrażaniu Strategii. Projekty te zostały w niniejszym dokumencie szczegółowo rozpisane. Każdy projekt opatrzono opisem, w którym przedstawiono uzasadnienie jego wyboru oraz inne ważne dla jego realizacji informacje. Dodatkowo dla projektów opracowano zestaw niezbędnych danych, obejmujących przede wszystkim zadania, czyli czynności do wykonania w ramach każdego projektu. Zostały tutaj również określone inne informacje – opis beneficjentów i celu, dla jakiego projekt jest realizowany, informacje o jednostce odpowiedzialnej za jego wykonanie oraz jednostkach współpracujących, a także daty realizacji poszczególnych zadań.

W pracy nad wszystkimi powyższymi elementami Strategii uwzględniono wymagania pryncypiów zarządzania strategicznego, które składają się z czterech zasadniczych faz działania:

Kluczowym elementem w przygotowaniu Strategii rozwoju jest planowanie, ale o sukcesie realizacji planu decyduje sposób jego wdrożenia. Ponieważ większość problemów, związanych z realizacją Strategii, wynika najczęściej z niezbyt precyzyjnego zdefiniowania celów i zadań, które mają zostać wykonane. Dlatego w przedstawionym dokumencie starano się stworzyć jak najbardziej przejrzysty schemat programów i projektów realizacyjnych - ułatwiający zrozumienie ich zasadności.

Należy podkreślić, że Strategia jest tzw. planem maksymalnym, to znaczy, że obejmuje zdecydowaną większość przedsięwzięć, jakie mieszkańcy chcieliby, by były zrealizowane do 2030 roku. Aby tak się stało, muszą być w pełni spełnione wszystkie warunki, związane z pozyskaniem środków własnych, środków zewnętrznych oraz z wykorzystaniem zdolności technicznych i organizacyjnych.

W rzeczywistości cele zapisane w Strategii, nigdy nie są osiągnięte dokładnie w takim zakresie, w jakim są za pierwszym razem zaplanowane, bowiem w ciągu wielu lat realizacji przedsięwzięć strategicznych, zmienia się zarówno samorząd, jak i jego otoczenie – pojawiają się nowe koncepcje, wyzwania, oczekiwania i możliwości, których konsekwencją jest zmiana lub nawet zaniechanie części pierwotnych planów, a w ich miejsce wprowadzane są inne.

9.2 Wizja i misja Gminy Laszki

W procesie tworzenia Strategii ważną rolę odgrywa określenie kluczowych kierunków rozwoju w formie misji i wizji rozwoju. Wizja rozwoju gminy stanowi projekcję pożądanego stanu jej rozwoju w perspektywie strategicznej. To stan docelowy, do którego będą dążyć wszyscy realizatorzy i interesariusze Strategii poprzez jej wdrażanie. Dla osiągnięcia wizji ważne jest wykorzystywanie atutów i potencjałów gminy oraz zdiagnozowanych szans rozwojowych, pojawiających się w otoczeniu społecznym, gospodarczym i politycznym.

Wizja rozwoju Gminy Laszki do roku 2030 brzmi:

Gmina Laszki wykorzystując zasoby środowiskowe oraz aktywność społeczno-gospodarczą mieszkańców, rozwija się w sposób zrównoważony. Wzmocniła swoją rolę w regionie przez zapewnienie mieszkańcom i przedsiębiorcom dostępu do wysokiej jakości usług publicznych i rozwój obustronnych powiązań funkcjonalnych w relacji wieś - miasto i partnerstwa samorządów. Poprawiła jakość życia mieszkańców przez oferowanie przyjaznej i bezpiecznej przestrzeni do życia i pracy.

Misja Strategii jest próbą odpowiedzi na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Co jest naszym priorytetem?

Misja skoncentrowana jest na wartościach mających na celu niesienie pomocy dla przedsiębiorców i mieszkańców we wdrażaniu działań rozwojowych i jest wspierana przez władze gminy i organizacje pozarządowe. Jest nadrzędnym celem rozwoju podejmowanym w procesie wdrażania Strategii. Uwzględniając przyjęte założenia i wnioski, płynące z analizy strategicznej, misja gminy Laszki brzmi:

Gmina Laszki jest miejscem bezpiecznym i przyjaznym do życia i pracy, wspierającym kapitał społeczny i przedsiębiorczość mieszkańców, szanującym środowisko naturalne oraz wykorzystującym dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze do wzmocnienia swojej pozycji w regionie.

Wnioski z przeprowadzonej diagnozy obszaru społecznego, gospodarczego i przestrzennego gminy Laszki stanowią jednocześnie podstawę do formułowania celów i kierunków rozwoju gminy, ukazując pewne trendy rozwojowe. Działania zaplanowane w Strategii będą miały na celu ograniczenie i przeciwdziałanie negatywnych zjawisk oraz wzmocnienie i wykorzystywanie zdiagnozowanych wewnętrznych potencjałów rozwojowych oraz pojawiających się okoliczności w otoczeniu zewnętrznym.

Model rozwoju Gminy Laszki na lata 2021 – 2030 będzie się opierał na racjonalnych decyzjach strategicznych, zgodnych z nadrzędną zasadą zrównoważonego rozwoju. Ukierunkowanie na poprawę jakości życia mieszkańców i warunków prowadzenia aktywności zawodowej będzie głównie polegało na wzmocnianiu potencjałów i zasobów rozwojowych gminy oraz oddziaływaniu na pojawiające się problemy.

9.3 Model strukturalny funkcjonalno – przestrzennej gminy

Podrozdział odnosi się do przepisów wskazujących, iż Strategia Rozwoju Gminy Laszki na lata 2021-2030 określa w szczególności „model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy”, zgodnie z art. 10e ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządnie gminnym.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej będzie służył zobrazowaniu przestrzennej struktury gminy, wpisując w model poszczególne zadania inwestycje gminy. Przedstawione zadania inwestycyjne posiadają wyłącznie charakter przestrzenny, jednak zostały stworzone na podstawie szacowanych zadań inwestycyjnych, które gmina chciałaby zrealizować w perspektywie 2021-2030.

W ramach najważniejszych zadań inwestycyjnych można wymienić:

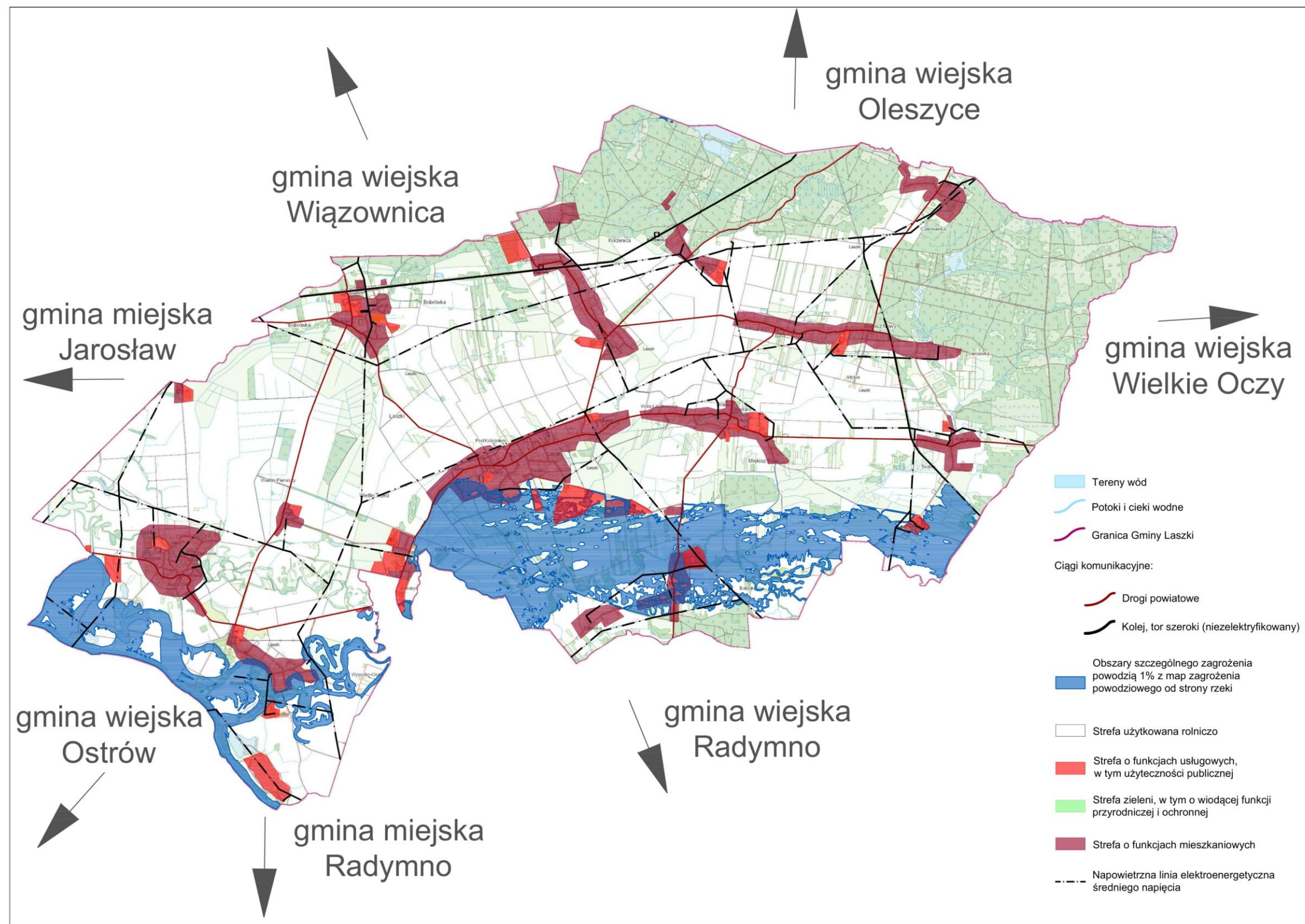
1. Infrastruktura komunikacyjna:
 - ✓ budowa sieci dróg rowerowych (ścieżek rowerowych) na obszarze Gminy ,
 - ✓ modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp) na obszarze Gminy Laszki,
 - ✓ budowa, przebudowa modernizacja, sieci dróg, mostów, przepustów oraz parkingów na obszarze Gminy Laszki,
 - ✓ modernizacja i budowa dróg lokalnych i chodników na obszarze Gminy Laszki;
2. Infrastruktura rekreacyjno - sportowa:
 - ✓ zagospodarowanie terenu pod zalew rekreacyjny,
 - ✓ modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych na obszarze Gminy Laszki,
 - ✓ budowa zaplecza sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy Laszki (m.in. place zabaw, siłownie napowietrzne, boiska wielofunkcyjne, ławki, punkty widokowe, ścieżki ekologiczne itp.),
3. Infrastruktura techniczna:
 - ✓ inwestycje w infrastrukturę wod-kan:

- budowa kanalizacji i sieci wodociągowej oraz modernizacja sieci istniejących,
 - modernizacja oczyszczalni ścieków i przepompowni ścieków położonych na terenie Gminy Laszki,
 - ✓ rewitalizacja centrum miejscowości Laszki oraz innych miejscowości,
 - ✓ montaż odnawialnych źródeł Energii na terenie Gminy Laszki,
 - ✓ termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Laszki,
4. Infrastruktura społeczna:
- ✓ utworzenie stacji ładowania samochodów elektrycznych, rowerów oraz hulajnóg na terenie Gminy Laszki,
 - ✓ niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności w budynkach użyteczności publicznych.

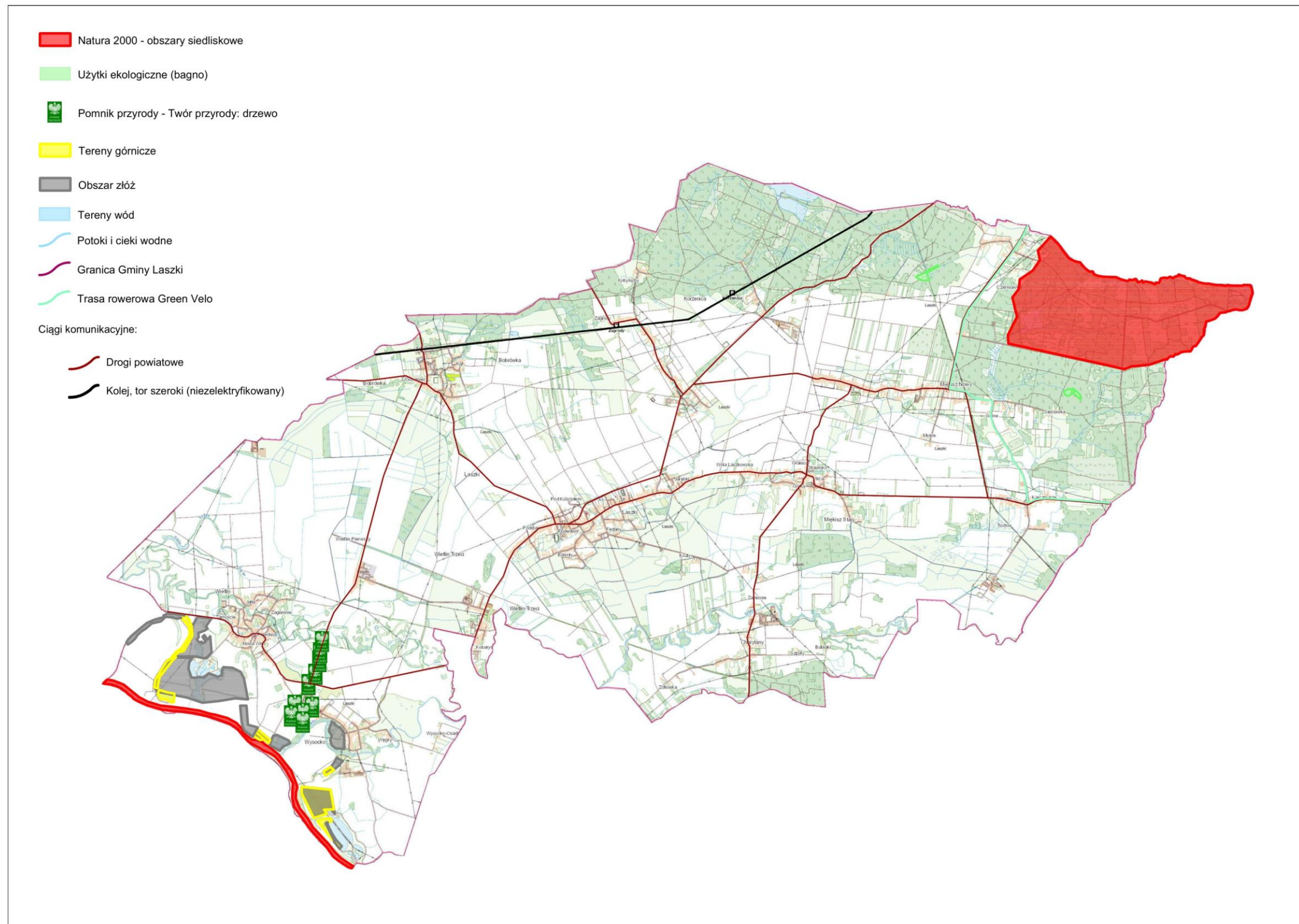
Mapa 10 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Laszki

Źródło: Opracowanie własne

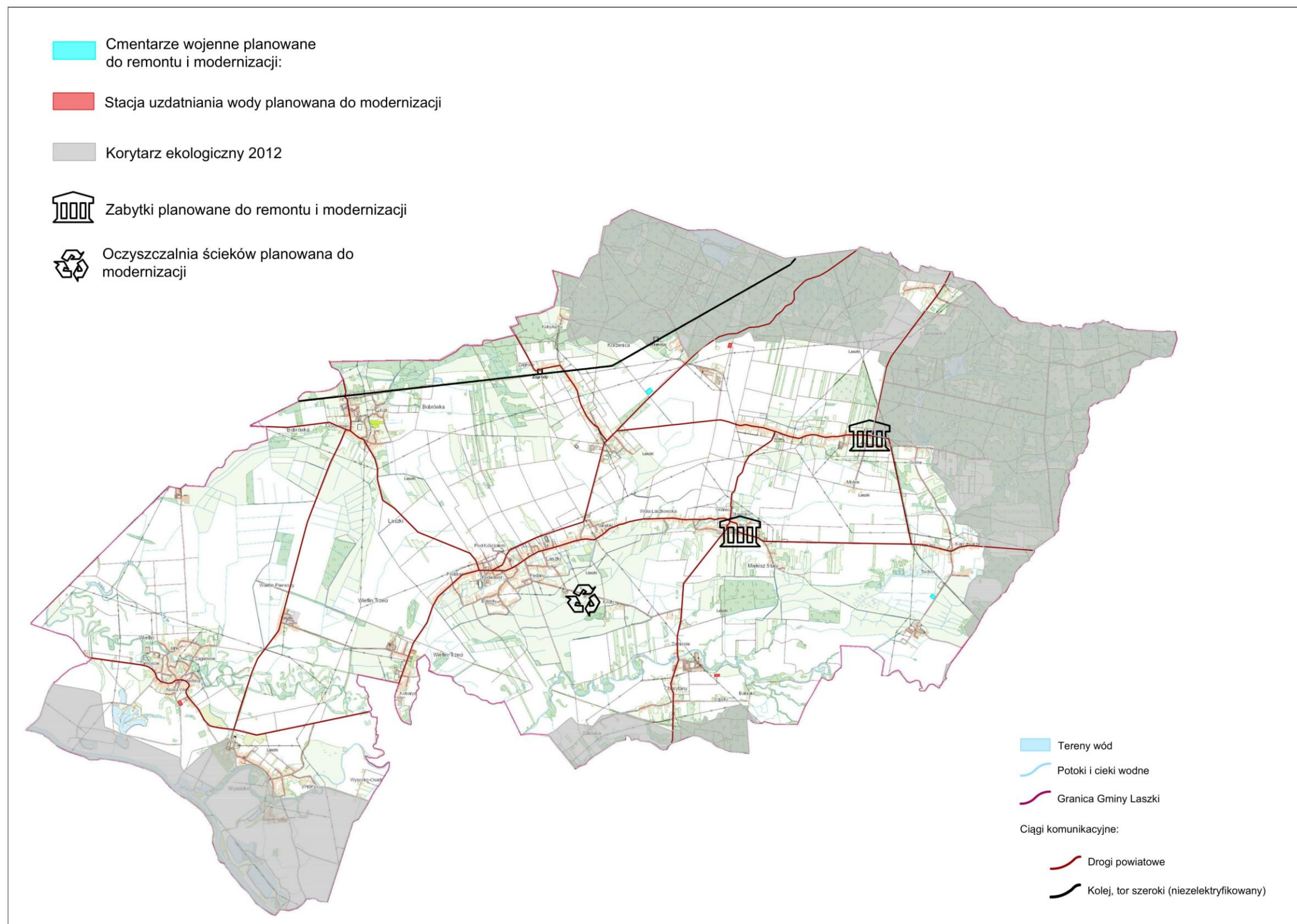
Mapa 11 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Laszki

Źródło: Opracowanie własne

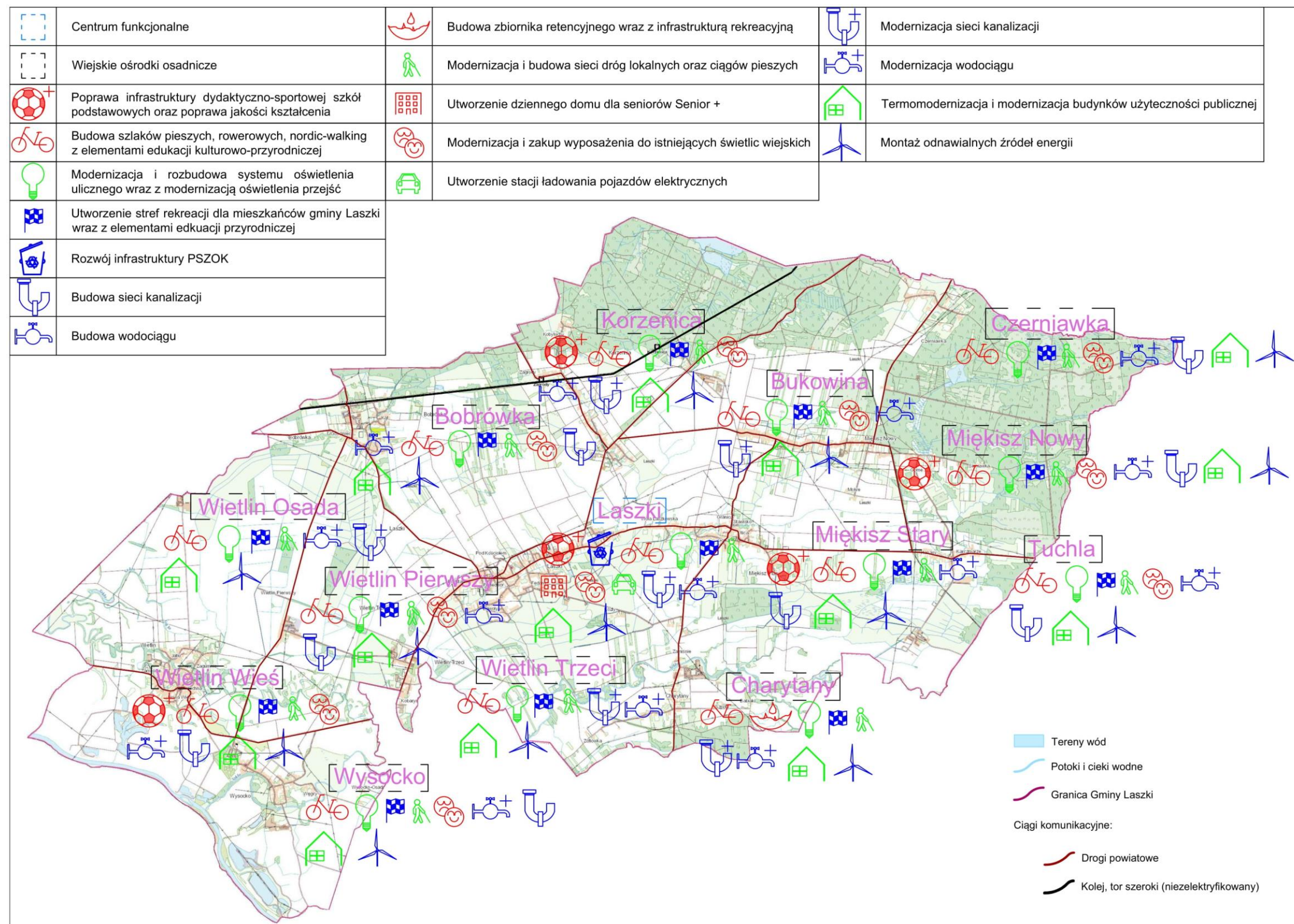
Mapa 12 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Laszki

Źródło: Opracowanie własne

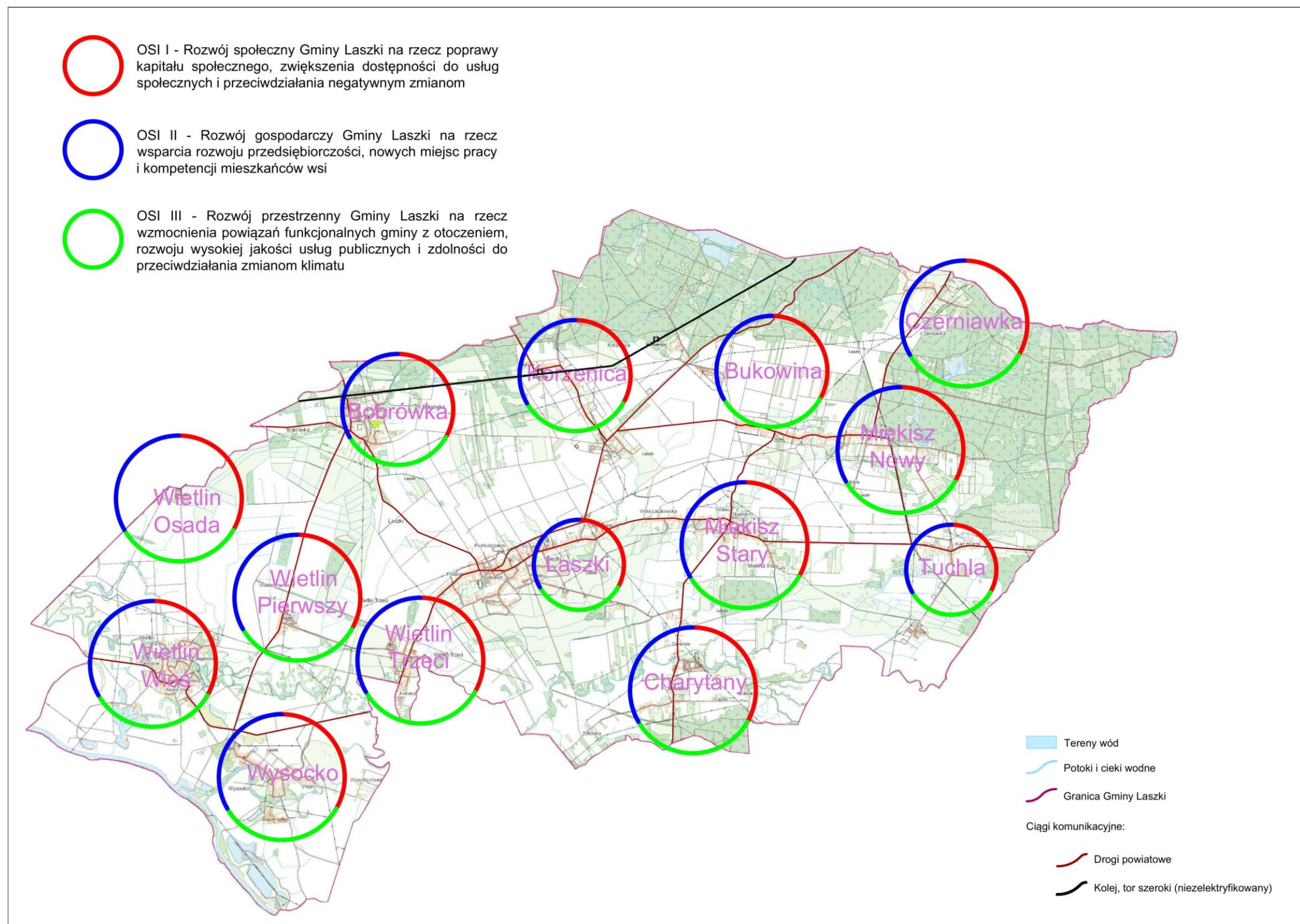
Mapa 13 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Laszki

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 14 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Laszki

Źródło: Opracowanie własne

9.4 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Polityka przestrzenna gminy skupia się na kilku zasadniczych aspektach związanych z: rozwojem turystyki, eliminacją potencjalnych konfliktów przestrzennych, kontrolą rozwoju zabudowy oraz zapewnieniem ładu przestrzennego. Rekomendacje dla polityki przestrzennej opracowano z zachowaniem spójności z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Podkarpackie 2030 i brzmią następująco:

Miejscowość Laszki jest główną jednostką osadniczą, a zarazem centrum administracyjno-usługowym. Zakłada się dalszą aktywizację inwestycyjną tego obszaru, związaną z rozwojem zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej. W centrum miejscowości, w historycznej przestrzeni publicznej, kontynuowane i wzmacniane będą istniejące funkcje usługowe o znaczeniu gminnym. Istotną rolę w systemie osadniczym gminy w kolejnych latach będą pełnić ośrodki podstawowe, które wyróżniają się potencjałem demograficznym, wyposażeniem w obiekty usługowe z zakresu obsługi ludności, dające perspektywę rozwoju zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej. Pozostałe jednostki osadnicze nadal będą miały funkcje mieszkaniowe, usługowe i gospodarcze - proporcjonalnie do swojej skali i zasięgu oddziaływania.

Zgodnie z bilansem terenów przeznaczonych pod zabudowę rozwój przestrzenny Gminy będzie się odbywał poprzez lokalizację zabudowy w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach poszczególnych jednostek osadniczych oraz na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę. Dopiero w dalszej kolejności rozwój ten będzie możliwy na pozostałych obszarach zgodnie z określonym zapotrzebowaniem na nową zabudowę. Nowe tereny przeznaczone pod zabudowę wyznaczone są w Studium, głównie w istniejących ciągach po jednej lub po obu stronach istniejących dróg obsługujących Gminę (drogi krajowe), czyli w miejscach, gdzie istnieje lub planowana jest budowa podstawowej sieci infrastruktury technicznej: sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i elektroenergetycznej. Osadnictwo będzie się rozwijało na bazie istniejącego zainwestowania poprzez: wymianę istniejącej zużytej zabudowy, uzupełnienia na wolnych działkach lub w nowych obszarach zlokalizowanych w sąsiedztwie istniejącego zainwestowania. W pierwszej kolejności nowa zabudowa lokalizowana będzie na glebach niskiej klasy bonitacji.

Polityka przestrzenna gminy skupia się na kilku zasadniczych aspektach związanych z rozwojem turystyki, eliminacją potencjalnych konfliktów przestrzennych, kontrolą rozwoju zabudowy oraz zapewnieniem ładu przestrzennego. Rekomendacje dla polityki przestrzennej opracowano z zachowaniem spójności z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Podkarpackie 2030 i brzmią następująco:

- **Priorytetyzacja działań w zakresie opracowania kompleksowych dokumentów planistycznych** w postaci studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym w zakresie zapewnienia spójności z dokumentami na szczeblu regionalnym.
- **Kontrolowany proces rozwoju zabudowy** – opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego począwszy od obszarów cechujących się najintensywniejszymi zmianami użytkowania.
- **Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią** – w szczególności w zakresie przeznaczania terenów pod zabudowę mieszkaniową poprzez zapobieganie antropopresji na terenach cennych przyrodniczo.
- **Wielowymiarowy rozwój społeczno-gospodarczy** – oparty na procesach rozwojowych funkcji obszarów o wysokim potencjale.
- **Sprawne planowanie w przestrzeni związane z rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnych** – logiczne i oparte na konsultacjach społecznych i potrzebach mieszkańców

lokalizowanie różnego rodzaju kompleksów usługowych, uwzględnianie potencjalnych konfliktów przestrzennych w procesach planowania.

- **Kierowanie się zasadami ład przestrzennego w planowaniu przestrzeni** w aspekcie estetycznym, społecznym, gospodarczym, środowiskowym i funkcjonalnym – w szczególności na obszarach o wysokim potencjale rozwoju turystyki, w tym na obszarach o wysokich walorach krajobrazowych.
- **Zapewnienie spójności w planowaniu przestrzennym w układzie wertykalnym:** na poziomie lokalnym ze szczeblem krajowym i regionalnym – uwzględnienie w planowaniu rozwoju przestrzennego inwestycji krajowych i wojewódzkich.
- **Zapewnienie spójności w planowaniu przestrzennym w układzie horyzontalnym:** uwzględnienie i konsultowanie dokumentów planistycznych sąsiednich gmin w celu zapewnienia ciągłości struktur przestrzennych.
- **Budowanie poparcia społecznego w gospodarowaniu przestrzenią** – prowadzenie jawnych i dostępnych dla mieszkańców konsultacji społecznych w zakresie planowania inwestycji, opracowywania dokumentów planistycznych.
- **Uspójnienie zasad dotyczących walorów estetycznych nowych inwestycji**, w tym mieszkaniowych i związana z tym konieczność opracowania planów miejscowych dla obszarów przeznaczonych pod zabudowę.
- **Ukierunkowanie celów polityki przestrzennej na rozwój obszarów atrakcyjnych turystycznie.**
- **Obejmowanie ochroną** w formie parku kulturowego obszarów o wysokich walorach historycznych, artystycznych i krajobrazowych.
- **Integracja szlaków wodnych ze szlakami pieszymi, rowerowymi** w ich otoczeniu (wzdłuż rzeki o sezonowej zmienności poziomu wód).
- **Uwzględnienie w planowaniu przestrzennym informacji o obszarach perspektywicznych**, na których stwierdzono przesłanki występowania złóż oraz obszarów prognostycznych – rozpoznanych wstępnie i wskazanych (PZPW Województwa Podkarpackiego – perspektywa 2030).
- **Wspieranie rozwoju sieci teleinformatycznych na obszarach problemowych**, w których nie występuje infrastruktura telekomunikacyjna umożliwiająca świadczenie usług dostępu do Internetu o wymaganej przepustowości.
- **Uwzględnienie rezerw terenowych z uwagi na możliwość ujednoczenia parametrów użytkowych dróg.**
- **Wykorzystanie korzyści dostępności transportowej** – racjonalne gospodarowanie przestrzenią w celu zapewnienia odpowiedniej przepustowości dróg i wyznaczenia przestrzeni dla działalności gospodarczej.
- **Zachowanie różnorodności biologicznej i rozwój systemu obszarów chronionych** oraz jego integracja z systemami pozaregionalnymi.

9.5 Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań

Gmina Laszki położona jest w obrębie wydzielonych obszarów specjalnych, które zostały wyznaczone w strategicznych i planistycznych dokumentach krajowych i wojewódzkich. W celu ich identyfikacji zostały przeanalizowane następujące dokumenty:

- ✓ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030).
- ✓ Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030.

- ✓ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030.

Przez obszary specjalne rozumie się:

- **OF (obszary funkcjonalne)** – obszary, na których występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego). Szczególnym typem obszaru funkcjonalnego jest miejski obszar funkcjonalny;
- **OSI (obszary strategicznej interwencji)** – określone w strategii rozwoju obszary o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna, łącząca inwestycje - w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub dotyczące zasobów ludzkich, finansowane z różnych źródeł lub przez rozwiązania regulacyjne.

1. OSI Krajowe - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030):

- Wschodnia Polska,

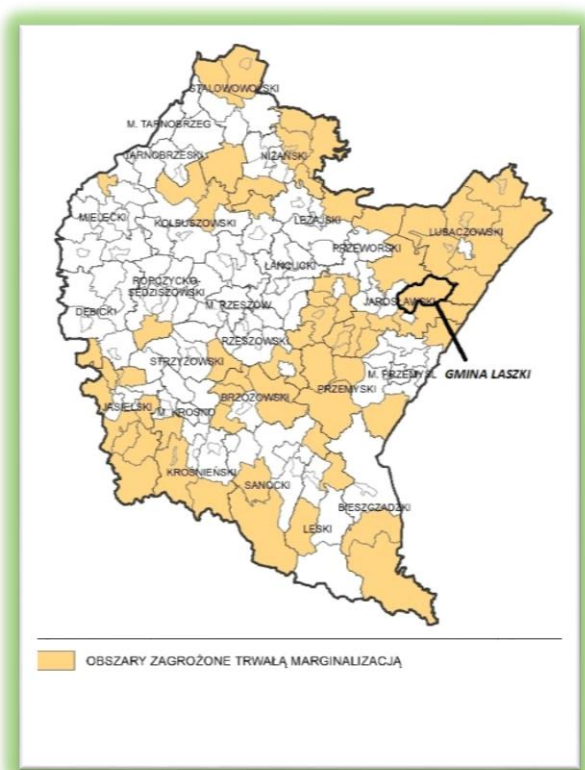
Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa - lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie, znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej. **W zasięgu OSI Wschodnia Polska znajduje się Gmina Laszki**

Mapa 15 Wschodnia Polska

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

Zgodnie z załącznikiem 1. Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021-2027 do KSRR 2030, Gmina Laszki znalazła się na 409 pozycji ww. listy. W związku z tym jest ona usytuowana w obszarze OSI: obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Mapa 16 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

2. OSI Regionalne - Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030:

Gmina Laszki wpisuje się w priorytety:

- 7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju,
- 7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku,

oraz w szczególności:

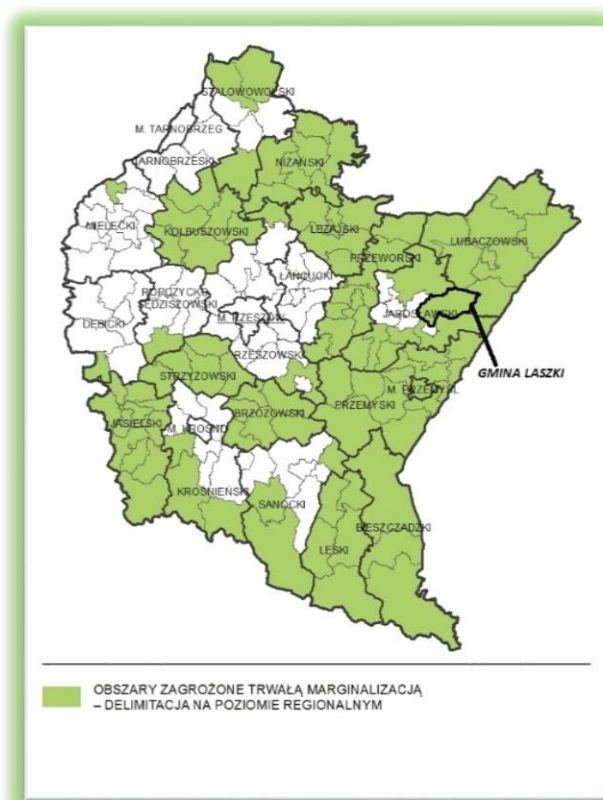
- 7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju:
- 7.3.1. Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją województwie

Zakładane działania

- rozwój sektora inwestycji prywatnych w oparciu o lokalne zasoby,
- aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców,
- poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych,
- pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej,
- włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności,

- dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodnokanalizacyjnej) i społecznej, warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców,
- wzmocnienie roli instytucji publicznych, jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu,
- ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych poprzez wielopłaszczyznowe wykorzystanie potencjału współpracy transgranicznej,
- intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

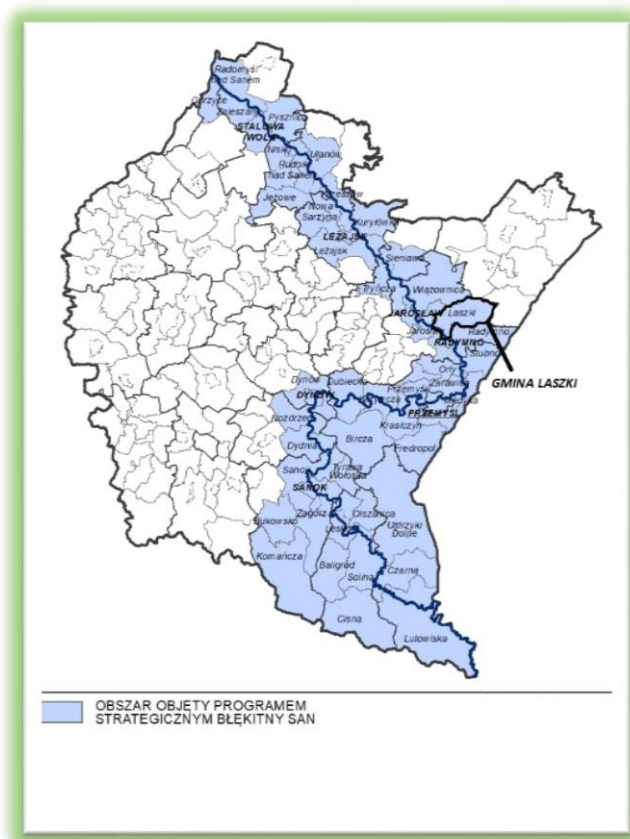
Mapa 17 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – poziom regionalny

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

7.3.3. Rozwój i wspieranie obszaru gmin „Błękitnego Sanu”

Zakładane działania:

- wykorzystanie biegu rzeki San dla rozwoju przedsiębiorczości i atrakcyjności turystycznej poprzez wielofunkcyjne wykorzystanie i zagospodarowanie jego brzegów i obszarów nadbrzeżnych,
- utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego w zlewni rzeki San poprzez rozwiązanie w sposób skoordynowany problemu gospodarki wodno-ściekowej i składowania odpadów,
- zabezpieczenia obszaru gmin „Błękitnego Sanu” przed zagrożeniem powodziowym.

Mapa 18 Obszar objęty Programem Strategicznym „Błękitny San”

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

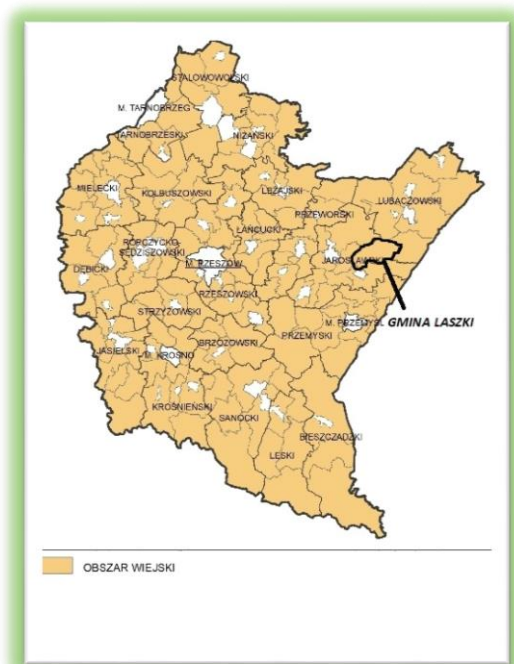
7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku:

7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej

Obszary wiejskie dotyka zjawisko postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia. Kluczową kwestią przeciwdziałającą tym trendom jest rozwój infrastruktury w szczególności: wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, teleinformatycznej oraz transportowej. Działania należy tak ukierunkować, aby umożliwiły rozwój gospodarki i przedsiębiorczości w tym powstawanie miejsc pracy w sektorach pozarolniczych, dostępność do usług publicznych, przekwalifikowanie zawodowe oraz mobilność przestrzenną, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego. Realizacja wyzwań regionalnych pozwoli na wielokierunkowy i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Zakładane działania:

- poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu,
- zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej,
- modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa,
- rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej
- poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami,
- tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.

Mapa 19 Obszary wiejskie województwa podkarpackiego

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Rozwój obszarów wiejskich należy oprzeć na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa, jak również pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Strategicznym działaniem jest również aktywizowanie społeczności do podejmowania działalności gospodarczej wykorzystującej endogeniczne zasoby obszaru jako elementu konkurencyjności i zwiększenia dochodów ludności.

Zakładane działania:

- promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów,
- aktywizacja lokalnych społeczności, ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej,
- kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej,
- wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych,
- rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym

Kluczowym czynnikiem determinującym inicjowanie procesów rozwoju obszarów wiejskich jest wielokierunkowa aktywizacja społeczności lokalnej. Podniesienie poziomu życia, zależy od właściwej identyfikacji potrzeb i możliwości danego obszaru, w który to proces należy włączyć lokalną społeczność. Grupy społeczne powinny także współuczestniczyć w zarządzaniu lokalnymi zasobami. Istotne jest również oddolne zaangażowanie się społeczności w partnerstwa regionalne i ponadregionalne, a nawet międzynarodowe.

Zakładane działania:

- wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych, mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej,
- podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych,
- poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego, opartych na lokalnych zasobach - przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby,
- promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.),
- upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej,
- wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej

Jakość przestrzeni obszarów wiejskich warunkuje możliwość i efektywność działań prorozwojowych. Dlatego też gospodarka przestrzenna obszarów wiejskich powinna być określona w opracowaniach urbanistycznych, aby zapewnić racjonalne wykorzystanie przestrzeni i zasobów endogenicznych przy zachowaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych. Należy również dążyć do zachowania zgodności z dokumentami planistycznymi, sporządzanymi dla obszarów sąsiednich.

Zakładane działania:

- Dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców,
- Efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno –kulturalnej, obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów.
- Wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej.
- Poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej, uzyskana poprzez wspieranie projektów, mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku.
- Racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej, dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030:

- **Wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych**

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) Rozwój rolnictwa ekologicznego opartego na gospodarstwach rodzinnych.
- 2) Rozwój działalności gospodarczej związanej z gospodarką rolną i turystyką.
- 3) Rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców.
- 4) Wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

- 5) Poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym.
- 6) Ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych.
- 7) Racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego.
- 8) Rozwój turystyki, w tym agroturystyki, funkcji sportowo-rekreacyjnych i uzdrowiskowych.
- 9) Rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) Rozwój bazy usług publicznych.
- 2) Zapobieganie procesom rozpraszania zabudowy, powodującym degradację terenów otwartych i przydatnych dla rolnictwa.
- 3) Ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
- 4) Poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową.
- 5) Rozwój funkcji sportowo-rekreacyjnej i turystycznej, w tym agroturystyki oraz lecznictwa uzdrowiskowego z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

- **Górski obszar funkcjonalny**

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) Rozwój różnych form usług turystycznych i uzdrowiskowych.
- 2) Ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych.
- 3) Rozwój gospodarki rolnej i przemysłu.
- 4) Rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.
- 5) Poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) Rozwój społeczno-gospodarczy z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.
- 2) Poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową.
- 3) Tworzenie warunków rozwoju powiązań komunikacyjnych, społecznych i gospodarczych pomiędzy ośrodkami miejskimi, a obszarami wiejskimi.
- 4) Rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym: form specjalistycznej produkcji rolniczej (winiarstwo, pszczelarstwo) z zachowaniem wysokiej jakości środowiska przyrodniczego.
- 5) Ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
- 6) Rozwój infrastruktury turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo.
- 7) Ochrona walorów przyrodniczych i klimatycznych miejscowości uzdrowiskowych.
- 8) Przeciwdziałanie suburbanizacji i rozpraszaniu zabudowy na terenach otwartych oraz dostosowanie zabudowy do otaczającego krajobrazu.
- 9) Wzmocnienie roli ośrodków miejskich – rozwój innowacyjnego przemysłu i bazy usług publicznych.
- 10) Uwzględnienie (przy zagospodarowaniu terenów) ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi i zagrożonych osuwiskami.
- 11) Budowa małych zbiorników wodnych celem zwiększenia zdolności retencyjnej terenów górskich.

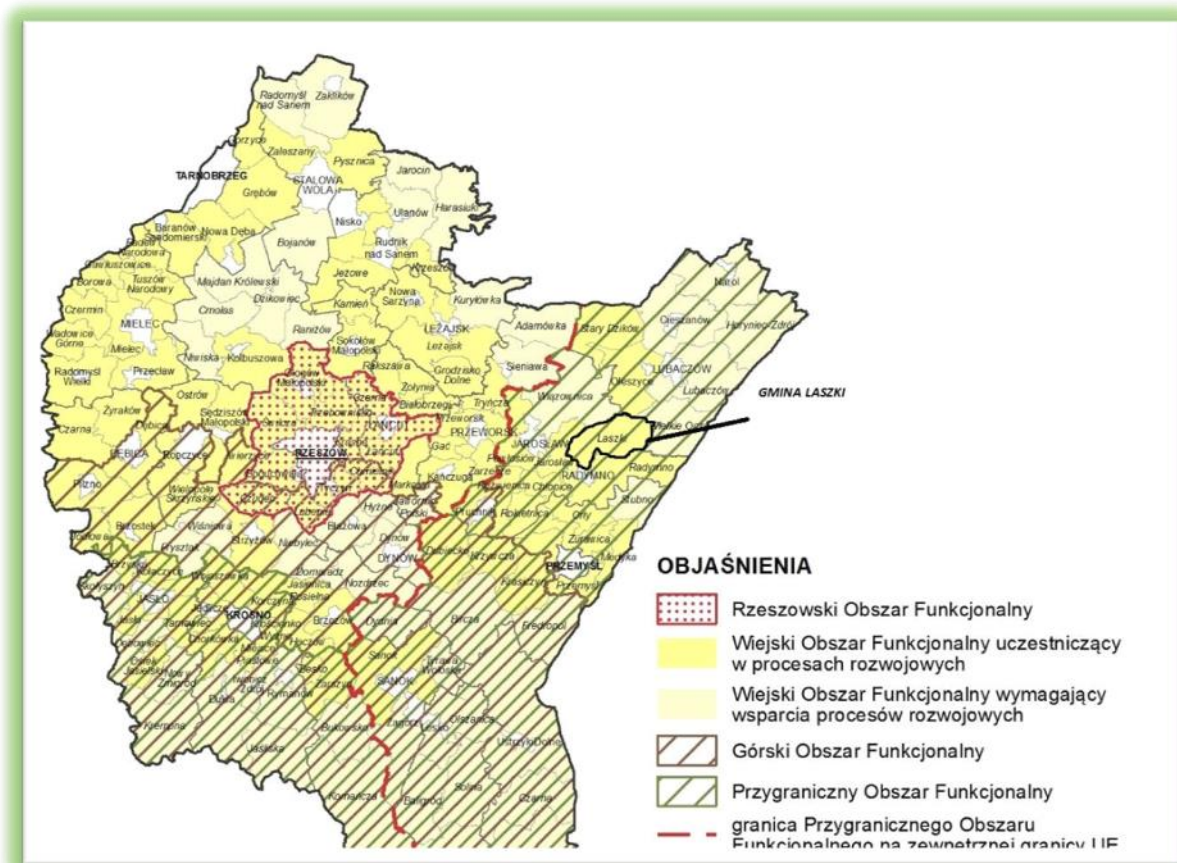
- **Przygraniczny obszar funkcjonalny**

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) Poprawa dostępności komunikacyjnej w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym.
- 2) Wzmocnienie funkcjonalne ośrodków miejskich.
- 3) Rozwój gospodarki rolnej i leśnej.
- 4) Rozwój funkcji turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo.
- 5) Rozwój w infrastruktury technicznej i transportowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) Zagospodarowanie przestrzenne obszaru z uwzględnieniem potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem publicznym.
- 2) Rozwój i modernizacja infrastruktury granicznej, transportowej i logistycznej.
- 3) Integrowanie systemów komunikacyjnych i usprawnienie powiązań transportowych.
- 4) Wspieranie rozwoju nowych funkcji, zwiększających zakres świadczonych usług o charakterze ponadlokalnym, w tym logistycznych.
- 5) Poprawa dostępu do usług publicznych zlokalizowanych w miastach i na obszarach wiejskich.
- 6) Współpraca transgraniczna w zakresie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego, realizacja i koordynacja wspólnych działań i projektów, zapewniających integrację planowania w zakresie ochrony środowiska, gospodarki wodnej oraz infrastruktury transgranicznej.
- 7) Poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową.

Mapa 20 Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym – Wiejski Obszar Funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych, Górski Obszar Funkcjonalny, Przygraniczny Obszar Funkcjonalny

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

- **Obszar funkcjonalny gospodarki rolno-spożywczej:**

Wiodące kierunki zagospodarowania:

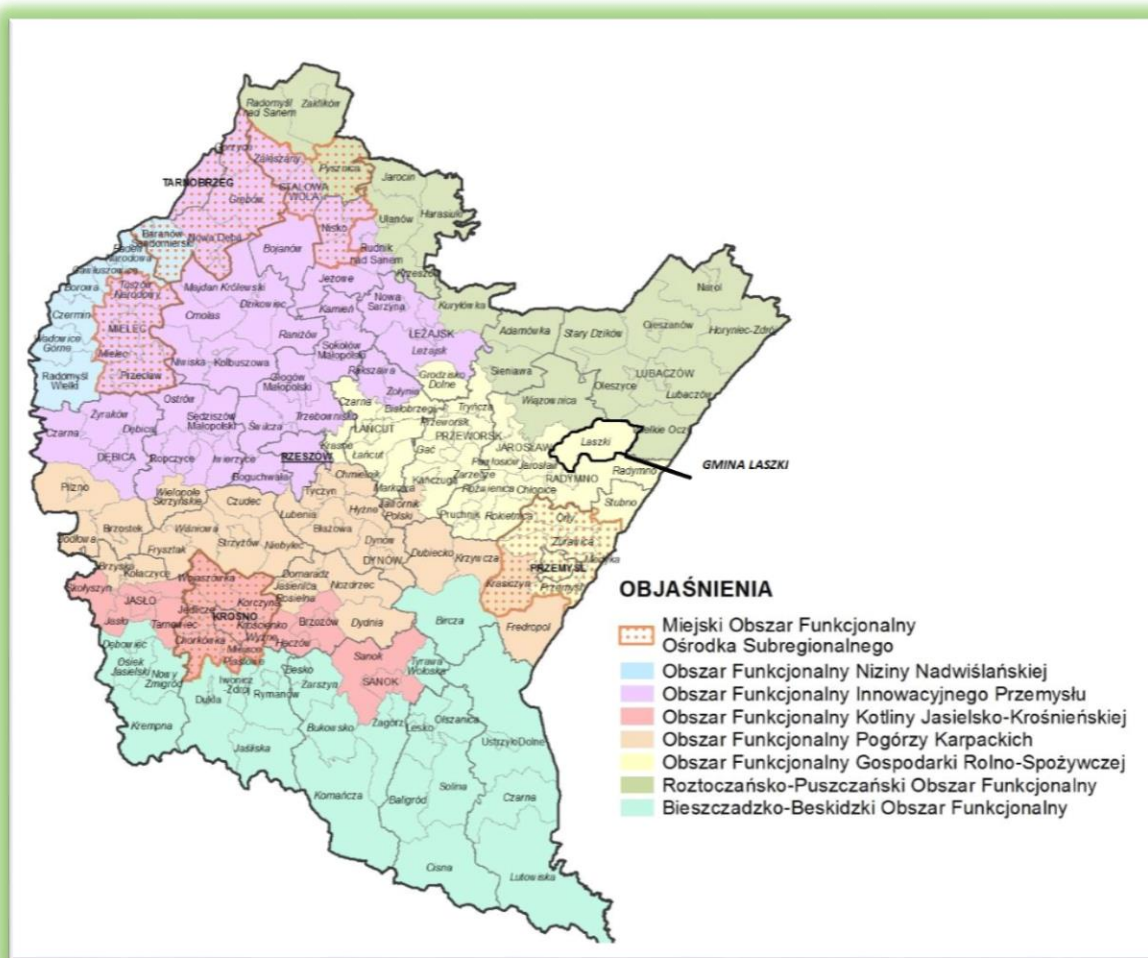
- 1) Utrzymanie i wzmocnienie zrównoważonej gospodarki rolnej, opartej na zdywersyfikowanym wykorzystaniu ziemi.
- 2) Zachowanie funkcji przemysłowych ośrodków miejskich oraz rozwój „zielonego przemysłu” tj. przemysłu opartego o produkty i surowce regionalne, funkcjonującego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.
- 3) Rozwój stref aktywności gospodarczej oraz instytucji otoczenia biznesu.
- 4) Rozwój bazy przetwórstwa rolno-spożywczego oraz usług związanych z obsługą rolnictwa.
- 5) Utrzymanie i rozbudowa infrastruktury transportowej oraz technicznej, w tym energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii.
- 6) Rozwój turystyki, w tym agroturystyki w oparciu o bogate zasoby dziedzictwa kulturowego.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) Utrzymanie dotychczasowego użytkowania terenów rolniczych przy jednoczesnym tworzeniu warunków do rozwoju rolnictwa towarowego.
- 2) Zachowanie walorów krajobrazu kulturowego, w tym tradycyjnego krajobrazu rolniczego.
- 3) Rozwój rolnictwa ekologicznego, w szczególności na terenach o dobrym stanie środowiska.

- 4) Uwzględnienie ochrony terenów o wysokim wskaźniku waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej przy lokalizacji inwestycji.
- 5) Zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy, powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych.
- 6) Utrzymanie istniejących urządzeń melioracyjnych oraz budowa zbiorników małej retencji dla celów gospodarczych.
- 7) Przy zagospodarowaniu terenów uwzględnienie ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.
- 8) Zachowanie i ochrona walorów dziedzictwa kulturowego, w tym rewaloryzacja historycznych układów urbanistycznych, świadczących o unikatowej historii i kulturze obszaru.
- 9) Rozwój infrastruktury turystycznej.

Mapa 21 Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym - OBSZAR FUNKCJONALNY Gospodarki Rolno - Spożywczej

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

3. OSI – Lokalne - Strategia Rozwoju Gminy Laszki na lata 2021-2030

W ramach Strategii Rozwoju Wyodrębniono sześć obszarów priorytetowych, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

- **Obszar I:** Rozwój społeczny Gminy Laszki na rzecz poprawy kapitału społecznego, zwiększenia dostępności do usług społecznych i przeciwdziałania negatywnym zmianom demograficznym.
- **Obszar II:** Rozwój gospodarczy Gminy Laszki na rzecz wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy i kompetencji mieszkańców wsi.
- **Obszar III:** Rozwój przestrzenny Gminy Laszki na rzecz wzmocnienia powiązań funkcjonalnych gminy z otoczeniem, rozwoju wysokiej jakości usług publicznych i zdolności do przeciwdziałania zmianom klimatu.

Obszary te powiązane są z zidentyfikowanymi lokalnymi obszarami strategicznej interwencji, co zostało przedstawione w załączniku graficznym, stanowiącym mapę nr 14 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Laszki w rozdziale 9.3 Model strukturalny funkcjonalno – przestrzennej gminy.

Tabela 41 Zgodność celów Strategii Rozwoju Gminy Laszki na lata 2021 – 2030 ze Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030	Strategia Rozwoju Gminy Laszki na lata 2021 – 2030
<p>1.Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym</p> <p>2.Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</p>	<p>OBSZAR TEMATYCZNY 1. GOSPODARKA I NAUKA</p>	<p>Obszar II</p> <p>Rozwój gospodarczy Gminy Laszki na rzecz wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy i kompetencji mieszkańców wsi</p>
<p>2.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 1.3. Zapewnienie dobrych warunków i systemu wsparcia podmiotów gospodarczych i rolnictwa w dostosowaniu do wymagań i potrzeb współczesnej otwartej gospodarki</p>	<p>Cel szczegółowy 2.1 Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej, w tym modernizacji gospodarstw rolnych i działalności okołorolniczej, np. przez rozwój rolnictwa społecznego.</p> <p>Cel szczegółowy 2.4 Prowadzenie działań promocyjnych wspierających rozwój gospodarczy i rozwój zdolności współpracy w wymiarze terytorialnym.</p>
<p>1.Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym</p> <p>2.Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</p>	<p>OBSZAR TEMATYCZNY 2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY</p>	<p>Obszar I</p> <p>Rozwój społeczny Gminy Laszki na rzecz poprawy kapitału społecznego, zwiększenia dostępności do usług społecznych i przeciwdziałania negatywnym zmianom demograficznym</p> <p>Obszar II</p> <p>Rozwój gospodarczy Gminy Laszki na rzecz wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy i kompetencji mieszkańców wsi</p>
<p>2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 2.1. Podniesienie jakości edukacji i jej</p>	<p>Cel szczegółowy 1.1 Poprawa jakości opieki i kształcenia dzieci i młodzieży.</p>

	dostosowanie do wyzwań społeczeństwa przyszłości	Cel szczegółowy 2.1 Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej, w tym modernizacji gospodarstw rolnych i działalności okołorolniczej, np. przez rozwój rolnictwa społecznego.
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.2 Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia	Cel szczegółowy 1.4. Zwiększenie dostępności do usług społecznych dedykowanych osobom starszym i o specjalnych potrzebach. Cel szczegółowy 2.5 Rozwój innowacji w formie specyficznych sektorów gospodarki i cyfryzacji z dostosowaniem do lokalnych potrzeb przedsiębiorców i mieszkańców.
1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Cel szczegółowy priorytetu 2.3 Rozwój form i instytucji kultury z uwzględnieniem dziedzictwa oraz wymagań nowoczesności	Cel szczegółowy 1.3. Wzmocnienie lokalnej tożsamości i budowania oferty kulturalnej blisko miejsca zamieszkania.
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego		
1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Cel szczegółowy priorytetu 2.4 Wsparcie rynku pracy w zakresie aktywizacji zawodowej oraz tworzenia dobrej jakości miejsc pracy	Cel szczegółowy 2.1 Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej, w tym modernizacji gospodarstw rolnych i działalności okołorolniczej, np. przez rozwój rolnictwa społecznego.
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego		
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.5 Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz	Cel szczegółowy 1.5 Wsparcie inicjatyw oddolnych i warunków rozwoju kapitału społecznego gminy.

	zwiększenie ich wpływu na życie publiczne	
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.6 Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie	<p>Cel szczegółowy 1.4. Zwiększenie dostępności do usług społecznych dedykowanych osobom starszym i o specjalnych potrzebach.</p> <p>Cel szczegółowy 1.5 Wsparcie inicjatyw oddolnych i warunków rozwoju kapitału społecznego gminy.</p> <p>Cel szczegółowy 2.1 Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej, w tym modernizacji gospodarstw rolnych i działalności okołorolniczej, np. przez rozwój rolnictwa społecznego.</p>
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	Cel szczegółowy priorytetu 2.7 Kształtowanie postaw prozdrowotnych, promocja aktywności fizycznej i wsparcie sportu kwalifikowanego	Cel szczegółowy 1.2 Rozwój oferty aktywnego wypoczynku mieszkańców
<p>1.Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym</p> <p>2.Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</p>	OBSZAR TEMATYCZNY 3. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA	<p>Obszar I</p> <p>Rozwój społeczny Gminy Laszki na rzecz poprawy kapitału społecznego, zwiększenia dostępności do usług społecznych i przeciwdziałania negatywnym zmianom demograficznym</p> <p>Obszar II</p> <p>Rozwój gospodarczy Gminy Laszki na rzecz wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy i kompetencji mieszkańców wsi</p> <p>Obszar III</p> <p>Rozwój przestrzenny Gminy Laszki na rzecz wzmocnienia powiązań funkcjonalnych gminy z otoczeniem, rozwoju wysokiej jakości usług publicznych i zdolności do przeciwdziałania zmianom klimatu</p>

<p>1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją</p> <p>1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 3.1 Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu oraz optymalizacji wykorzystania energii i zwiększenie udziału OZE w bilansie energetycznym województwa</p>	<p>Cel szczegółowy 2.3 Poprawa jakości usług komunalnych i warunków prowadzenia działalności gospodarczej z poszanowaniem stanu środowiska naturalnego.</p> <p>Cel szczegółowy 3.5 Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.</p>
<p>1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 3.3 Poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej zapewniającej spójność przestrzenną regionu oraz integrację obszarów funkcjonalnych</p>	<p>Cel szczegółowy 3.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej i poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego.</p>
<p>1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją</p> <p>1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 3.4 Rozbudowa wysokiej jakości sieci informacyjno-komunikacyjnej dla zapewnienia możliwości rozwojowych województwa oraz dostępności do usług</p>	<p>Cel szczegółowy 2.5 Rozwój innowacji w formie specyficznych sektorów gospodarki i cyfryzacji z dostosowaniem do lokalnych potrzeb przedsiębiorców i mieszkańców.</p>
<p>2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</p> <p>2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnymi i lokalnym</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 3.5 Tworzenie miejsc umożliwiających prowadzenie działalności gospodarczej i rozwój usług turystycznych</p>	<p>Cel szczegółowy 1.2 Rozwój oferty aktywnego wypoczynku mieszkańców</p> <p>Cel szczegółowy 2.2 Wzmacnianie znaczenia w gospodarce gminy turystyki i rekreacji wykorzystującej lokalnej zasoby kulturowe i przyrodnicze.</p> <p>Cel szczegółowy 3.5 Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.</p>

<p>1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 3.6 Zwiększenie odporności wszystkich struktur regionalnych na zagrożenia wynikające ze zmian klimatycznych</p>	<p>Cel szczegółowy 3.5 Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.</p>
<p>1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 3.7 Ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania rozwoju cywilizacyjnego na stan środowiska</p>	<p>Cel szczegółowy 2.3 Poprawa jakości usług komunalnych i warunków prowadzenia działalności gospodarczej z poszanowaniem stanu środowiska naturalnego.</p> <p>Cel szczegółowy 3.5 Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.</p>
<p>1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 3.8 Ochrona środowiska oraz zachowanie różnorodności biologicznej w regionie</p>	<p>Cel szczegółowy 1.2 Rozwój oferty aktywnego wypoczynku mieszkańców</p>
<p>1.Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym</p>	<p>OBSZAR TEMATYCZNY 4. DOSTĘPNOŚĆ USŁUG</p>	<p>Obszar II</p> <p>Rozwój gospodarczy Gminy Laszki na rzecz wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy i kompetencji mieszkańców wsi</p> <p>Obszar III</p> <p>Rozwój przestrzenny Gminy Laszki na rzecz wzmocnienia powiązań funkcjonalnych gminy z otoczeniem, rozwoju wysokiej jakości usług publicznych i zdolności do przeciwdziałania zmianom klimatu</p>
<p>1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 4.1 Poprawa dostępności mieszkańców do usług publicznych oraz zwiększenie ich kompleksowości i podniesienie standardu dzięki</p>	<p>Cel szczegółowy 2.3 Poprawa jakości usług komunalnych i warunków prowadzenia działalności gospodarczej z poszanowaniem stanu środowiska naturalnego.</p> <p>Cel szczegółowy 2.5 Rozwój innowacji w formie specyficznych sektorów gospodarki i cyfryzacji</p>

	wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych	z dostosowaniem do lokalnych potrzeb przedsiębiorców i mieszkańców.
<p>1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych</p> <p>1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</p>	<p>Cel szczegółowy priorytetu 4.2 Poprawa zarządzania przestrzenią oraz przeciwdziałanie występowaniu wykluczenia osób i obszarów ze względu na ograniczenia ekonomiczne czy infrastrukturalne</p>	<p>Cel szczegółowy 2.4 Prowadzenie działań promocyjnych wspierających rozwój gospodarczy i rozwój zdolności współpracy w wymiarze terytorialnym.</p> <p>Cel szczegółowy 3.1 Poprawa spójności zagospodarowania przestrzennego i dostosowanie do wyzwań kierunków rozwoju regionu.</p> <p>Cel szczegółowy 3.3 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.</p> <p>Cel szczegółowy 3.4 Odnowa wsi oraz poprawa bezpieczeństwa i estetyki przestrzeni publicznych.</p>
2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	<p>Cel szczegółowy priorytetu 4.3 Rozwijanie infrastruktury i integrowanie systemów zapewniających wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego</p>	<p>Cel szczegółowy 3.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej i poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego.</p> <p>Cel szczegółowy 3.4 Odnowa wsi oraz poprawa bezpieczeństwa i estetyki przestrzeni publicznych.</p>

Źródło: Opracowanie własne

10. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

10.1 Wdrażanie zapisów Strategii

Wspólny wysiłek wielu osób, które przyczyniły się najpierw do opracowania szczegółowej diagnozy stanu Gmina, a następnie Strategii jej rozwoju na kolejnych 10 lat, pójdzie na marne, jeżeli zaproponowane w niniejszym dokumencie projekty nie będą realizowane. Niestety, często zdarza się, że strategia po uchwaleniu staje się martwym dokumentem, do którego nigdy więcej już się nie sięga.

Strategia powinna być dokumentem żywym –stanowiąc podstawowy plan działania, wyznaczający kluczowe kierunki przedsięwzięć samorządu lokalnego i wskazującym sposoby ich osiągnięcia.

Aby zaakceptowane przez Radę Gminy zapisy Strategii były realizowane, potrzebny jest organ, który będzie odpowiedzialny za rozdzielanie zadań, śledzenie postępów w ich wdrażaniu, okresową ocenę, nanoszenie korekt i uzupełnień oraz wprowadzanie do dokumentu nowych propozycji. W przypadku Gminy Laszki organem tym jest Wójt Gminy Laszki.

10.2 System monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Laszki

W systemie realizacji Strategii ważną rolę odgrywa proces monitorowania i ewaluacji dokumentu. Proces monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć i działań, a jego celem monitoring:

- efektywna ocena realizacji zawartych w Strategii założeń,
- dostarczenie informacji na temat rzeczowego i finansowego stopnia realizacji poszczególnych celów,
- ocena procesu realizacji poszczególnych działań,
- wskazanie występujących trudności.

Monitoring jest rodzajem alarmu, który informuje, gdy wdrażanie przebiega niezgodnie z planem. Dzięki niemu można:

- podjąć działania zaradcze,
- skorygować plany,
- zminimalizować skutki nieprzewidzianych zdarzeń.

Proces monitorowania powinien objąć następujące etapy:

Planując system monitoringu, należy pamiętać, że plany to tylko prognozy i nie gwarantują one pełnego wykonania. Trzeba zdawać sobie sprawę, że mogą się zdarzyć odchylenia i określić jaka skala tych odchyleń będzie dla nas akceptowalna.

Monitoringiem, w przypadku Gminy Laszki, będzie się zajmować zespół pracowników Urzędu Gminy. W przypadku identyfikacji poważnych problemów w realizacji któregoś z projektów (mogących skutkować całkowitym lub częściowym niezrealizowaniem albo opóźnieniem), Koordynator Zespołu będzie zgłaszał ten fakt Wójtowi Gminy - w celu omówienia zaistniałej sytuacji i podjęcia środków zaradczych.

Podstawą systemu monitorowania będą raporty monitoringowe z postępów w realizacji działań uwzględnionych w Strategii, uwzględniające poziom operacyjny wdrażania Strategii i przyjęte wskaźniki osiągnięcia działań. Za koordynację prac nad raportem odpowiada Wójt Gminy Laszki. Raport zawierać będzie następujące informacje: opis stanu realizacji działań, dotychczas osiągnięte wskaźniki realizacji działań, napotkanie problemy i metody ich rozwiązania, planowane działania konieczne do pojęcia na nadchodzące 2 lata, niezbędne do wdrażania Strategii zasoby. Na koniec okresu wdrażania Strategii przeprowadzony zostanie monitoring strategiczny, odnoszący się do rezultatów wdrażania Strategii i stopnia osiągnięcia celów.

10.3 Raport z Realizacji Strategii Rozwoju Gminy Laszki

Efekty Strategii będą opisywane w corocznym Raplocie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym.

Z kolei proces ewaluacji Strategii to systematyczne badanie prowadzone z użyciem zróżnicowanych metod. Celem badania jest oszacowanie jakości i efektów wdrażania Strategii. Prowadzona ewaluacja ma spełniać następującą rolę:

- weryfikować efektywność wdrażania – zapewniać, że wdrażane działania są uzasadnione, a środki są efektywnie alokowane,
- wskazywać, w jakim stopniu wdrażanie Strategii wpłynęło na osiągnięcie celów, jak dobrze zostały wykorzystane środki i jakie było oddziaływanie działań rozwojowych przez doniesienie m.in. do założonych rezultatów,
- poprawiać wydajność, skuteczność wdrażania i zarządzania Strategią,
- poprawiać i rozwijać potencjał osób odpowiedzialnych za wdrażanie Strategii, ich relacji i kultury organizacyjnej,
- włączać interesariuszy, w tym grupy dotychczas marginalizowane we współdecydowanie o szczegółach wdrażania Strategii.

Ewaluacja opierać się będzie na powszechnie stosowanej metodzie ewaluacji hybrydowej. Metoda ta jest kombinacją ewaluacji wewnętrznej dokonywanej przez pracowników gminy i zewnętrznej – realizowanej przez zewnętrznego eksperta. W praktyce będzie to oznaczało, że podmioty odpowiedzialne za wdrażanie Strategii samodzielnie planują i realizują badanie, ale jego elementy (np. realizacja ankiety, wywiady, zaangażowanie interesariuszy) zlecane są na zewnątrz. Wnioski i rekomendacje z tak realizowanej ewaluacji również są wynikiem współpracy pracowników i eksperta zewnętrznego. Ewaluacja będzie prowadzona z następującą częstotliwością, uwzględniającą typy ewaluacji:

- 1) Ewaluacja mid-term – realizowana w połowie okresu realizacji, jej celem jest sprawdzenie czy osiągnięte do tego momentu efekty gwarantują realizację celów, a jeśli nie, ma przedstawiać rekomendacje w zakresie działań naprawczych, koniecznych do wdrożenia oraz zakresu wymaganej modyfikacji i aktualizacji Strategii.
- 2) Ewaluacja ex-post – realizowana po zakończeniu wdrażania Strategii, jej celem jest ocena wszystkich efektów wdrażania oraz przedstawienie rekomendacji w zakresie aktualizacji polityki rozwoju Gminy.

W trakcie prowadzonej ewaluacji zaangażowani zostaną interesariusze Strategii, tj. mieszkańcy, podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe, rolnicy, inwestorzy, jednostki pomocnicze (pracownicy biblioteki, GOPS-u, szkół, sołtysi).

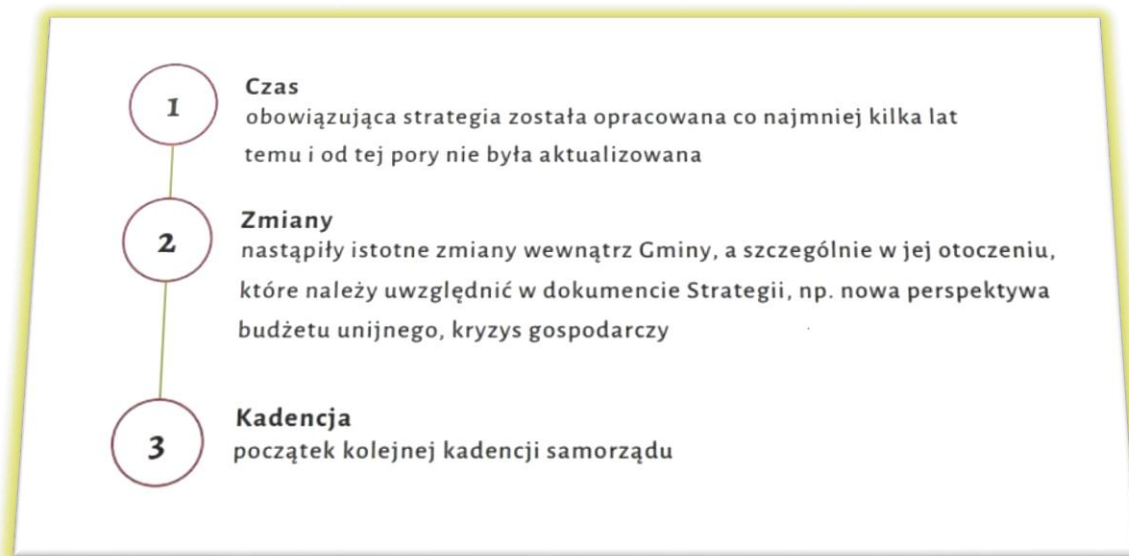
Wzory kart monitoringowych, raportów monitoringowych i raportów ewaluacyjnych zostaną opracowane i przyjęte Zarządzeniem Wójta po uchwaleniu Strategii przez Radę Gminy Laszki.

10.4 Zasady aktualizacji

Zapisane w Strategii zadania nie powinny być zatwierdzone raz na zawsze, powinny być co jakiś czas przeglądane i ewentualnie korygowane bądź uzupełniane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Równocześnie do dokumentu Strategii powinny być wprowadzane nowe projekty, wynikające z pojawiających się możliwości (na przykład pozyskanie dodatkowych środków) bądź zgłaszanych potrzeb.

Przesłankami aktualizacji dokumentu Strategii mogą być:

Niniejszy dokument planistyczny powinien mieć charakter kroczący. Najbardziej na początku każdej kolejnej kadencji Rady Gminy powinien być dokonany jego gruntowny przegląd i aktualizacja wraz z przesunięciem okresu programowania. Ewentualne korekty bądź uzupełnienia powinny być dokonywane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Do dokumentu Strategii powinny być wprowadzane nowe projekty, wynikające z pojawiających się możliwości (na przykład pozyskanie dodatkowych środków) bądź identyfikowanych potrzeb.

Rolę koordynatora procesu aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Laszki będą pełnił wyznaczeni pracownicy Urzędu Gminy Laszki. Zostaną oni zobligowani do zbierania propozycji zmian od kierowników poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Gminy, przewodniczących komisji Rady Gminy oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych, a następnie przedstawiać je Wójtowi Gminy.

10.5 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej („Strategia rozwoju gminy – poradnik praktyczny” luty 2021 r.) jako dokumenty wykonawcze względem strategii rozwoju należy rozumieć obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w mieście.

Strategia jako dokument kierunkowy, powinna być przede wszystkim spójną z Wieloletnią prognozą finansową gminy oraz corocznymi uchwałami budżetowymi. Tylko zapewnienie przez Radę Gminy środków na realizację przedsięwzięć strategicznych, da możliwość osiągnięcia najważniejszych celów, zidentyfikowanych w wielokierunkowym procesie strategicznym.

Należy także pamiętać, iż podczas tworzenia nowych bądź aktualizacji istniejących sektorowych gminnych planów i programów, powinny być one spójne ze Strategią Rozwoju Gminy – przynajmniej odnośnie kluczowych przedsięwzięć oraz kierunków działań. Do takich dokumentów należą m.in.:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych,
- Gminny program ochrony środowiska,
- Plan gospodarki niskoemisyjnej,
- Program budowy dróg gminnych,

- Strategia rozwiązywania problemów społecznych,
- Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- Plany odnowy miejscowości.

10.6 Informowanie lokalnej społeczności

Naczelnym celem przygotowania, a następnie wdrażania Strategii jest zapisane w wizji i misji, zapewnienie mieszkańcom Gminy Laszki jak najbardziej dogodnych warunków do życia, pracy i wypoczynku.

Realizacja Strategii ma służyć lokalnej społeczności i wobec tego, to ona powinna zostać powiadomiona o jej kluczowych zapisach, bowiem uchwalony przez Radę Gminy dokument jest nie tylko „przewodnikiem” dla działań samorządu, ale również pełni funkcję informacyjną dla mieszkańców, którzy powinni się z niej dowiedzieć o działaniach, które będą (w perspektywie kolejnych kilku lat) podejmowane przez Urząd Gminy i podległe jemu jednostki.

Oprócz publikacji pełnej wersji raportu i Strategii w Biuletynie Informacji Publicznej, najważniejsze tezy Strategii zostaną zaprezentowane poprzez stronę internetową gminy i media lokalne.

Ważne jest także cykliczne informowanie lokalnej społeczności o postępach we wdrażaniu Strategii, przede wszystkim poprzez publikację corocznych, syntetycznych sprawozdań.

11. RAMY FINANSOWE ORAZ ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Ramy finansowe Strategii Rozwoju Gminy Laszki 2021-2030 posiadają jedynie charakter prognostyczny oraz zależą od szeregu zmiennych, które w praktyce mogą zupełnie zmieniać dane kwoty. Po analizie zebranych danych z rozdziału 8 Wieloletni Plan Inwestycyjny szacunkowo określono ramy finansowe w poszczególnych obszarach:

<p>Obszar I:</p> <p>Rozwój społeczny Gminy Laszki na rzecz poprawy kapitału społecznego, zwiększenia dostępności do usług społecznych i przeciwdziałania negatywnym zmianom demograficznym</p> <p>10 300 000,00.zł</p>	<p>Obszar II</p> <p>Rozwój gospodarczy Gminy Laszki na rzecz wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy i kompetencji mieszkańców wsi</p> <p>5 300 000,00 zł</p>
<p>Obszar III</p> <p>Rozwój przestrzenny Gminy Laszki na rzecz wzmocnienia powiązań funkcjonalnych gminy z otoczeniem, rozwoju wysokiej jakości usług publicznych i zdolności do przeciwdziałania zmianom klimatu</p> <p>16 920 000,00 zł</p>	

Bogaty wachlarz działań realizowanych w celu urzeczywistnienia zamierzeń Strategii przez różnego rodzaju podmioty i instytucje będzie wymagał zaangażowania środków finansowych, pochodzących z różnych źródeł. Niezwykle istotne dla sfinansowania działań przewidzianych w ramach niniejszego dokumentu strategicznego ma katalog środków publicznych, zarówno krajowych jak i zagranicznych (w tym szczególną rolę będą odgrywały środki budżetu UE w perspektywie finansowej 2021-2027). Sukces wdrażania zakładanych celów Strategii będzie zależny od zapewnienia odpowiednich źródeł finansowania, planowanych zadań/przedsięwzięć/kierunków działań. Jednoznaczne określenie tych źródeł, w kontekście zapewnienia spójności i efektywności realizowanych przedsięwzięć jest zadaniem złożonym, ponieważ system finansowania zadań publicznych charakteryzuje się wielopoziomowością i hierarchicznością (poziom regionalny, krajowy i europejski), a za jego rozwój i właściwą organizację

odpowiedzialnych jest wiele różnych podmiotów z różnych szczebli zarządzania. Występują także różne formy finansowania przedsięwzięć: dotacje, instrumenty finansowe, formuła partnerstwa publiczno-prywatnego.

Skuteczny proces pozyskiwania środków finansowych wymaga wypracowania odpowiedniego systemu organizacji i koordynacji. Przedmiotowy proces powinien przede wszystkim uwzględniać zróżnicowanie wariantów finansowania przedsięwzięć wskazanych w Strategii (źródła i formy). Niezwykle istotną kwestią jest odejście od typowego systemu grantowego oraz wypracowanie zasad korzystania z funduszy zwrotnych. Niebagatelne znaczenie ma również korzystanie z funduszy bezpośrednio zarządzanych przez Komisję Europejską. Podstawy stanowią: dywersyfikacja oraz ciągłość działań, które pozwolą na wypracowanie długoterminowego planu finansowego, a także wdrażanie inwestycji bardziej ryzykownych, często o charakterze innowacyjnym czy eksperymentalnym.

Zakres działań przewidzianych w Strategii jest szeroki i wielowątkowy oraz obejmuje ich realizację przez różnego rodzaju podmioty (z sektora publicznego i prywatnego). Wobec tego niezbędne będzie poszukiwanie różnych źródeł finansowania zaplanowanych działań, w tym m.in. środki w ramach Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i innych. Kluczową rolę przypisać należy również krajowym środkom publicznym.

Zasady finansowania przedsięwzięć Strategii:

1. Wykorzystywanie różnych form finansowania – dotacje oraz różnego rodzaju instrumenty finansowe, w tym zwrotne (pożyczki, poręczenia, gwarancje).
2. Dywersyfikacja i łączenie różnych źródeł finansowania przedsięwzięć.
3. Wykorzystywanie ze środków europejskich na różnych poziomach - program regionalny, programy krajowe, programy współpracy międzynarodowej i transgranicznej (Program Współpracy Transgranicznej PL – BA – UA).
4. Udział w międzynarodowych projektach sieciowych np. programy Interreg, Central Europe,
5. Wykorzystywanie funduszy bezpośrednio zarządzanych przez Komisję Europejską np. LIFE, Horyzont, COSME, itp.

Wśród głównych źródeł finansowania Strategii znajdują się:

- Środki własne Gminy Laszki – budżet jednostki samorządu terytorialnego będzie stanowić jedno z podstawowych źródeł finansowania przedsięwzięć zawartych w Strategii.
- Środki z budżetu Unii Europejskiej w ramach pakietu legislacyjnego polityki spójności na lata 2021-2027 – środki z budżetu UE w ramach pakietu legislacyjnego polityki spójności na lata 2021-2027 przewidziane w ramach krajowych programów operacyjnych, regionalnych programów operacyjnych, środków na rozwój obszarów wiejskich, dostępne w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej.
- Środki z budżetu UE dostępne w ramach instrumentów (programów) bezpośrednio zarządzanych przez Komisję Europejską (dotyczą one głównie następujących zagadnień: wsparcie MŚP, kształcenie, w tym kształcenie ustawiczne, współpraca międzyregionalna i transgraniczna, szkolenie, a także energetyka i kwestie klimatyczne).
- Środki budżetu państwa (instrumenty wspierające działania prorozwojowe na poziomie lokalnym) oraz środki budżetu Województwa Podkarpackiego - środki budżetu państwa lub samorządu województwa dostępne w ramach istniejących oraz nowych instrumentów takich, jak porozumienie terytorialne (art. 14rb ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju).
- Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027.
- Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027.
- Środki pochodzące z krajowych i międzynarodowych instytucji finansowych.

- Program Rozwoju Uniwersytetów Ludowych na lata 2020-2030.
- Mechanizmy finansowe EOG i Norweski Mechanizm finansowy.
- Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
- Środki pochodzące od partnerów publicznych (inne jednostki samorządu terytorialnego) zaangażowanych we wspólną realizację przedsięwzięć (środki przeznaczone na sfinansowanie zadań w całości lub stanowiące wkład własny do projektów wspartych środkami zewnętrznymi).
- Dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarczy antykryzysowych.
- Kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe.
- Krajowy Plan Odbudowy - Polski ład.

12. SPIS TABEL

Tabela 1	Ludność, średnia gęstość zaludnienia oraz powierzchnia gmin powiatu jarosławskiego	8
Tabela 2	Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Laszki na przestrzeni lat 2016-2020	10
Tabela 3	Przyrost naturalny na terenie gmin powiatu jarosławskiego na przestrzeni lat 2016-2020	12
Tabela 4	Stan ludności gminy Laszki w podziale na płeć w latach 2016-2020	13
Tabela 5	Struktura wiekowa mieszkańców gminy Laszki w 2020 roku	14
Tabela 6	Struktura ludności gminy Laszki wg ekonomicznych grup wiekowych w roku 2016 oraz 2020	14
Tabela 7	Pracujący na terenie gminy Laszki w latach 2016 - 2019	15
Tabela 8	Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Laszki w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu jarosławskiego według płci	15
Tabela 9	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Laszki w latach 2016 - 2020	16
Tabela 10	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Laszki według wieku w latach 2016 - 2020	17
Tabela 11	Bezrobotni w gminie Laszki wg wykształcenia w latach 2016 - 2020	17
Tabela 12	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gmin powiatu jarosławskiego	18
Tabela 13	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie gminy Laszki	19
Tabela 14	Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowane na terenie gminy Laszki	19
Tabela 15	Wskaźniki w zakresie podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy Laszki za lata 2016 i 2020	21
Tabela 16	Liczba dzieci i uczniów w placówkach oświatowych na terenie gminy Laszki	23
Tabela 17	Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych w gminie Laszki	23
Tabela 18	Szczegółowe dane dotyczące czytelnictwa w gminie Laszki w roku 2016 oraz 2020	25
Tabela 19	Wykaz obszarów Natura 2000 na terenie gminy Laszki	33
Tabela 20	Dane dotyczące beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej oraz udzielanych świadczeń na rzecz rodziny w gminie Laszki w latach 2015-2019	35
Tabela 21	Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia na przestrzeni lat 2018-2020	37
Tabela 22	Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gminy Laszki na przestrzeni lat 2018-2020	37
Tabela 23	Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Laszki	39
Tabela 24	Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno – sanitarne w roku 2016 i 2019	39

Tabela 25 Budownictwo mieszkaniowe w latach 2016 - 2020	40
Tabela 26 Budynki niemieszkalne oddane do użytkowania w latach 2016 - 2020	41
Tabela 27 Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w roku 2016 oraz 2020	43
Tabela 28 Wybrane dane dotyczące instalacji kanalizacyjnej w Laszkach	44
Tabela 29 Wybrane dane dotyczące instalacji gazowej w gminie Laszki	46
Tabela 30 Wykaz odebranych odpadów komunalnych	47
Tabela 31 Realizacja budżetu Gminy Laszki na przestrzeni lat 2016-2020	48
Tabela 32 Źródła dochodów gminy Laszki w roku 2019 oraz 2020	49
Tabela 33 Udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach budżetowych na przestrzeni lat 2016-2020	51
Tabela 34 Wydatki gminy Laszki w roku 2016 i 2020	52
Tabela 35 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2016-2020	55
Tabela 36 Obszary priorytetowe	67
Tabela 37 Kierunki działań obszaru nr I	71
Tabela 38 Kierunki działań obszaru nr II	77
Tabela 39 Kierunki działań obszaru nr III	83
Tabela 40 Kluczowe przedsięwzięcia planowane do realizacji w latach 2021-2030	88
Tabela 41 Zgodność celów Strategii Rozwoju Gminy Laszki na lata 2021 – 2030 ze Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030	115

13. SPIS MAP

Mapa 1 Położenie gminy Laszki na tle województwa podkarpackiego	5
Mapa 2 Położenie gminy Laszki na tle powiatu jarosławskiego	6
Mapa 3 Granice sołectw gminy Laszki	7
Mapa 4 Układ osadniczy gminy Laszki	7
Mapa 5 Niebieski Szlak dookoła Jarosławia	30
Mapa 6 Szlak rowerowy „Szlakiem kultur pogranicza”	31
Mapa 7 Mapa zagrożenia i ryzyka powodziowego na obszarze gminy Laszki	32
Mapa 8 Obszary Natura 2000 na terenie gminy Laszki	33
Mapa 9 Sieć dróg powiatowych na terenie gminy Laszki	38
Mapa 10 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Laszki	97
Mapa 11 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Laszki	98
Mapa 12 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Laszki	99
Mapa 13 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Laszki	100
Mapa 14 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Laszki	101
Mapa 15 Wschodnia Polska	104
Mapa 16 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją	105
Mapa 17 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – poziom regionalny	106
Mapa 18 Obszar objęty Programem Strategicznym „Błękitny San”	107
Mapa 19 Obszary wiejskie województwa podkarpackiego	108
Mapa 20 Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym – Wiejski Obszar Funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych, Górski Obszar Funkcjonalny, Przygraniczny Obszar Funkcjonalny	112
Mapa 21 Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym - OBSZAR FUNKCJONALNY Gospodarki Rolno - Spożywczej	113

14. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Wzrost/spadek liczby ludności w poszczególnych gminach powiatu jarosławskiego na przestrzeni lat 2016-2020 (w %)	9
Wykres 2 Liczba ludności w gminie Laszki na przestrzeni lat 2016-2020	10
Wykres 3 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Laszki na przestrzeni lat 2016-2020	11
Wykres 4 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny na terenie gmin powiatu jarosławskiego 2020	11
Wykres 5 Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji w gminie Laszki na przestrzeni lat 2016-2020	13
Wykres 6 Struktura ludności gminy Laszki według ekonomicznych grup wiekowych w roku 2016 i 2020	15
Wykres 7 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Laszki w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle gmin i powiatu jarosławskiego	16
Wykres 8 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości	21
Wykres 9 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na przestrzeni lat 2015-2019 w województwie podkarpackim, powiecie jarosławskim oraz gminie Laszki	36
Wykres 10 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w roku 2019 (w %)	40
Wykres 11 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach powiatu jarosławskiego	43
Wykres 12 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach powiatu jarosławskiego	45
Wykres 13 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach powiatu jarosławskiego	46
Wykres 14 Odebrane zmieszane odpady komunalne oraz odpady zebrane w sposób selektywny z terenu gminy Laszki w latach 2019-2020 w %	48
Wykres 15 Źródła dochodów i ich udział w dochodach ogółem	49
Wykres 16 Dochody na 1 mieszkańca w gminie Laszki na przestrzeni lat 2016-2020	50
Wykres 17 Dochody na 1 mieszkańca w gminie Laszki na tle pozostałych gmin powiatu jarosławskiego w roku 2020	51
Wykres 18 Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem na przestrzeni lat 2016-2020	52
Wykres 19 Wydatki na 1 mieszkańca w gminie Laszki na przestrzeni lat 2016-2020	53
Wykres 20 Wydatki na 1 mieszkańca w gminie Laszki na tle pozostałych gmin powiatu jarosławskiego	54
Wykres 21 Wysokość pozyskanych środków w ramach programów i projektów unijnych	54
Wykres 22 Środowisko geograficzne – ocena sfery funkcjonalnej	58
Wykres 23 Gospodarka – ocena sfery funkcjonalnej	58
Wykres 24 Infrastruktura techniczna – ocena sfery funkcjonalnej	59
Wykres 25 Infrastruktura społeczna – ocena sfery funkcjonalnej	60
Wykres 26 Wybrane problemy społeczne	60
Wykres 27 Ocena Gminy Laszki w wybranych kategoriach	61
Wykres 28 Tożsamość gminy Laszki w 2030 roku	61
Wykres 29 Informacje dot. ankietowanych	62